

596 - MURDER
✓ 597 - BUREAU
✓ 598 - STATE
✓ 599 - CERGATION
✓ 600 - CORNEA

✓ 601 - FINTE
✓ 602 - ~~NEATLE TOMA~~ 1.
✓ 603 - GRIBORAD
✓ 604 - VULPE
✓ 605 - CHI'ORE ANU

154/78
Securitatea

STRICT SECRET

596

Este necesară să se organizeze o activitate mai susținută pentru ridicarea nivelului politic, ideologic și cultural, pentru educarea întregului personal din Ministerul de Interne în conformitate cu hotărârile Congresului al XI-lea și ale Congresului Educației Politice și al Culturii Socialiste. Totodată, se impun măsuri deosebite în vederea ridicării pregătirii profesionale. M-am referit în trecut la faptul că activitatea din Ministerul de Interne necesită o abordare științifică a problemelor. În nici un domeniu nu se pot obține rezultate bune fără înalte cunoștințe profesionale! Munca de securitate și miliție, munca în domeniul criminalității trebuie să se bazeze pe o concepție clară, științifică, pe o însușire temeinică a cunoștințelor de specialitate. Or, din acest punct de vedere nu s-a făcut totul. Trebuie să elaborăm un program de ridicare a pregătirii profesionale, științifice a cadrelor. Cunoașteți, cred, că și pe plan internațional munca aceasta capătă un caracter tot mai științific; ea necesită pricepere, intuiție, îndrăzneală și o înaltă competență.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din cuvântarea la Adunarea activului de partid
și a cadrelor de conducere din Ministerul de
Interne — 23 decembrie 1976)

STRICT
SECRET

Securitatea

Exemplar nr. 596

1976

Cuprins

ANALIZE, SINTEZE, OPINII

- Principalele sarcini ale unităților Ministerului de Interne la îndeplinirea misiunilor de securitate și gardă (În lumina prevederilor Ordinului nr. 00972/1976) — general-maior Nicolae STAN 5
- Educarea cadrelor — o activitate care se cere amplificată și diversificată — colonel Nicolae UNGUREANU 9

INFORMAȚII INTERNE

- Aspecte din activitatea de prevenire, descoperire și neutralizare a acțiunilor întreprinse de elemente ostile din interior — colonel Gheorghe NĂSTASE 12
- Din activitatea ilegală a sectei „Martorii lui Iehova” (scurtă istorie a unui eșec care putea fi prevenit) — maior Francisc DARLACZI, căpitan Octavian PANCESCU 16
- 5 avertizări — maior Andrei IONESCU 21
- Reorganizarea clandestină a iehovismului pe raza județului Mureș impune măsuri mai hotărâte de combatere a acestuia — locotenent-colonel Tiberiu BĂȚAGĂ 24

CONTRAINFORMAȚII IN SECTOARELE ECONOMICE

- Mai multă atenție prevenirii producerii de evenimente în industria metalurgică (Din concluziile desprinse cu ocazia cercetării unor evenimente ce au avut loc în unele obiective siderurgice) — colonel Nicolae BOGDĂNESCU, maior Victor ANTONESCU 28
- Unele acțiuni întreprinse de I.J. Gorj pentru prevenirea producerii de evenimente în obiectivele economice — locotenent-colonel Florian BRIHAC 31

Seleționarea și verificarea rezidenților — permanențe ale activității noastre — locotenent-colonel Ion ȘERBAN 34

CONTRASPIONAJ

Cu forța dreptului, împotriva dreptului forței! — colonel Aristotel STAMATOIU, căpitan Sorin-Ioan BOLDEA 37

Dieter Haase — alias „Max Sorge” sau cariera unui spion — locotenent-major Manfred BURTEA 47

CONTRAINFORMAȚII MILITARE

Vă prezentăm cazul „Liziera” — colonel Constantin NUȚA 52

Puncte de vedere

Ce motive a avut informatorul să accepte colaborarea? — locotenent-colonel Constantin HULUBAȘ 56

CURIER JURIDIC

Rezolvarea speței publicată în numărul trecut — locotenent-colonel George ADAM 60

Din presa de peste hotare

A fost arestat la Roma Giovanni Gentile Schiavone — maior Ion SCURTU 62

Noi apariții editoriale 64

Consultații

Considerații generale despre contractare și contracte în operațiunile de comerț exterior. Contractul de know-how. Dreptul de proprietate industrială. Contractul de licență și de engineering — locotenent-colonel George ADAM 65

Principalele sarcini ale unităților Ministerului de Interne la îndeplinirea misiunilor de securitate și gardă

(În lumina prevederilor Ordinului nr. 00972/1976)

— general-maior Nicolae STAN —

O particularitate de care trebuie să se țină seama în organizarea activității de securitate și gardă constă în aceea că formele și metodele de acțiune cu caracter dușmănos, ce fac obiectul acestei categorii de activitate, s-au diversificat și amplificat pe plan mondial, în raport cu înmulțirea mijloacelor și posibilităților de acțiune pe fondul evoluției generale, atât în vreme de pace, cât și în timpul conflictelor armate.

Practica actuală a organelor de specialitate în domeniul realizării securității personale a conducătorilor este, în mod firesc, determinată de existența anumitor stări generatoare de pericol. Analiza evenimentelor și faptelor pe plan mondial despre care se dețin date evidențiază că gradul de pericolozitate se manifestă la rîndul său în funcție de ponderea anumitor factori, cum ar fi:

— condițiile social-politice concrete existente la un moment

dat, care pot genera anumite fenomene negative (terorism, rasism, fanatism religios, extremism politic);

— existența unei anumite conjuncturi, cu implicații pe plan intern sau internațional (război, instabilitate politică, situație revoluționară sau contrarevoluționară etc.).

Istoria diferitelor popoare și chiar și a poporului nostru ne oferă numeroase exemple cînd elemente izolate sau cercuri interne ori străine, minate de anumite interese, au pus la cale acțiuni care s-au soldat cu atentate.

În prezent, cînd activitatea personalităților investite cu puterea de conducere și dreptul de reprezentare a statelor capătă de la o etapă la alta forme din ce în ce mai dinamice și mai diversificate, crește în mod necesar și sfera atribuțiilor organelor de securitate și gardă. În acest context, trebuie subliniat că în materie de securitate și gardă avem de-a face cu două aspecte dis-

tințe ale muncii — unul care constă în îndeplinirea atribuțiilor curente de securitate și gardă și altul cu caracter mai larg, în cadrul unor misiuni care, prin amploare și întindere în spațiu, impun intensificarea ansamblului de măsuri stabilit din partea întregului aparat al Ministerului de Interne.

Pornind de la analiza temeinică a acestei situații, determinată obiectiv de cerințele muncii practice, și luând în considerație experiența acumulată în decursul anilor, în Ordinul ministrului de interne nr. 00972 din 10 noiembrie 1976 se precizează că activitatea pentru asigurarea securității personale a președintelui Republicii Socialiste România și a familiei prezidențiale are caracter organizat, unitar și permanent. Această activitate se realizează prin metode și mijloace specifice de muncă, de către toate unitățile de securitate și de miliție, în scopul prevenirii oricăror acte, fapte sau manifestări care ar putea aduce atingere vieții, integrității corporale ori sănătății președintelui Republicii Socialiste România sau membrilor familiei sale.

Fixarea prin ordin a unui asemenea cadru de participare și răspundere ține seama de multitudinea situațiilor și diversitatea problemelor care se succed în timp și spațiu, a căror rezolvare trebuie să ducă la îndeplinirea integrală a măsurilor de prevenire.

Exigența sporită în organizarea și executarea măsurilor de securitate și gardă trebuie să aibă drept rezultat ca atât în plan informativ-operativ, cât și în realizarea dispozitivelor să se acționeze în așa fel încât să se prevină orice încercare de a penetra sistemul, indiferent de forma și motivul sub care s-ar încerca o asemenea acțiune. Realizarea acestui deziderat impune o concepție clară de ac-

țiune, o cooperare perfectă între efectivele angajate în misiune și o conjugare pe toate planurile a măsurilor inițiate.

Un rol deosebit revine muncii informativ-operative, care trebuie să se desfășoare cu intensitate și în mod continuu, atât în perioada premergătoare, cât și pe timpul desfășurării misiunii. De fapt, un principiu de bază, după care se inițiază toate măsurile de securitate și gardă, îl constituie fundamentarea activității pe analiza științifică a datelor informative care definesc situația la momentul dat. În acest sens, rolul și locul măsurilor informativ-operative trebuie să fie deosebite. Unitățile centrale de securitate și miliție, Inspectoratul municipiului București și inspectoratele județene ale Ministerului de Interne au datoria să întreprindă toate măsurile informativ-operative necesare pentru cunoașterea, prevenirea și zădărnicierea oricăror acțiuni, fapte, evenimente sau manifestări îndreptate împotriva securității personale a președintelui Republicii Socialiste România sau a membrilor familiei prezidențiale. De asemenea, comandanții (șefii) de unități trebuie să analizeze sistematic datele și informațiile de interes operativ, în contextul problemelor de ansamblu și a celor specifice fiecărei acțiuni și trebuie să inițieze măsuri corespunzătoare, având în vedere în mod deosebit persoanele cunoscute cu activitate și poziție dușmănoasă prezentă, elementele predispușe la comiterea de atentate sau acte de diversiune, persoanele care dețin ori procură armament, muniție, substanțe în scop de atentat, precum și cele din a căror comportare sau preocupări rezultă că sînt ori pot deveni periculoase.

Precizarea categoriilor de persoane care fac obiectul muncii pe linie de securitate și gardă a fost dictată de

constatarea că în unele situații, fie că s-a minimalizat rolul muncii informative, în desfășurarea acestor misiuni, reducînd datele de interes operativ la semnalări de persoane care, în mod neoficial, intenționau să-și prezinte diferite plingeri, fie că s-a interpretat la modul general „intensificarea măsurilor informativ-operative” fără a se avea în vedere obiectul concret al acesteia în situația dată.

În acest sens, este necesară o reconsiderare a modului de a trata problema penetrării dispozitivelor de securitate, în sensul că nu interesează, în primul rînd, motivele (fără excepție, pașnice) sub care cei în cauză au realizat asemenea penetrări, ci faptul că au demonstrat posibilitatea că, în cel mai elementar mod, se poate ajunge la oficialitățile apărute. Or, în condițiile de astăzi, cînd pe plan mondial are loc o proliferare rapidă a terorismului și a modului diversificat, subtil și combinativ de acțiune al teroriștilor, organizarea și executarea măsurilor de securitate și gardă trebuie în așa fel realizate încît să se cunoască și să se prevină cu maximă rapiditate orice încercare de punere în aplicare a intenției unor persoane de a depăși cordoanele de pază a conducătorilor. În acest scop este necesar să se acționeze în sistem concentric, pornind de la obiectivul principal către limitele exterioare, mărindu-se în acest fel gradul de siguranță prin lărgirea spațiului în care orice element cu intenția de a acționa poate fi neutralizat. Este necesar de aceea ca în perioada premergătoare și pe

timpul desfășurării unor acțiuni la care participă președintele Republicii Socialiste România, organele de securitate și de miliție să organizeze măsuri speciale de supraveghere și de siguranță asupra persoanelor aflate în atenție. Măsuri similare să se întreprindă și în situațiile cînd se dețin date despre intențiile acestora de a se deplasa spre localitățile unde se află președintele Republicii Socialiste România sau înalți oaspeți. Despre intențiile celor în cauză și măsurile luate să fie informate Direcția de securitate și gardă, direcțiile de linie și inspectoratele Ministerului de Interne cărora le revin astfel de răspunderi.

Participarea unităților Ministerului de Interne la măsurile de securitate și gardă îmbracă tot atitea aspecte cite categorii de activitate sînt necesare a fi întreprinse. În aceste condiții trebuie realizată conducerea unitară încă din faza procesului de instruire a efectivelor spre a se ajunge la sincronizarea în acțiune, indiferent de diversitatea momentelor ce se succed. Important este ca efectivele să fie instruite din timp pe variante și ipoteze de acțiune, în raport de specificul, locul și rolul fiecăruia în misiune.

Pentru conducerea și coordonarea măsurilor de securitate și gardă pe timpul acțiunilor de amploare la care participă președintele Republicii Socialiste România, se constituie — prin ordin al ministrului de interne — comandamente speciale. Din aceste comandamente fac parte șefi de unități centrale sau locțiitori ai acestora, iar în raport de localită-

țile în care se desfășoară activitățile, și șefi ai inspectoratelor județene ale Ministerului de Interne.

Condițiile diferite și permanent variabile în care se acționează impun ca în materie de conducere și execuție să existe o mobilitate maximă și capacitatea de adaptare la situații noi. Totodată, măsurile ce se inițiază în cazul misiunilor de amploare trebuie să ofere un larg front de cooperare între toate unitățile participante și o strinsă conlucrare între factorii de execuție și cei de decizie. Numai în acest fel se pot stabili, ținându-se seama de situația operativă existentă, măsurile ce urmează a fi luate, forțele ce trebuie angajate, modul de acțiune în diferite situații și ansamblul măsurilor de prevenire.

Măsurile de organizare, pregătire și instruire trebuie să ducă la înfăptuirea operativității maxime, deoarece prin specificul său, munca de securitate și gardă se constituie dintr-o succesiune de momente operative a căror rezolvare nu poate fi nici amânată și nici neglijată. Orice act de superficialitate sau neintervenție operativă poate avea ca urmare anularea tuturor măsurilor preventive inițiate. Începând cu exploatarea informațiilor, instruirea rețelei asupra modului de acțiune în diferite situații, stabilirea misiunii fiecărui participant în dispozitiv, până la inițiativa personală, toate aceste acte trebuie să poarte amprenta certă a operativității.

Din constatările și concluziile activității practice, ca și din analizele misiunilor de amploare executate,

s-au desprins unele învățăminte privitoare la organizarea și executarea în viitor a misiunilor de securitate și gardă. Cercetarea unor persoane depistate în diferite locuri, cu ocazia unor misiuni de largă cuprindere publică și în spațiu, a relevat unele deficiențe în sistemele de securitate și gardă, atât de natură operativă, cât și ca urmare a unei slabe cooperări, care puteau să înlesnească celor interesați să ajungă cu ușurință în locuri din care să poată acționa. Astfel, cu prilejul unei asemenea acțiuni ce a avut loc în Capitală, în atenția organelor Ministerului de Interne a stat un număr mare de persoane. Cu toate măsurile luate, au fost găsite pe trasee, la aeroport și în alte locuri din program diverse persoane suspecte a căror prezență nu se justifică în zonele respective în acel moment. Dintre persoanele cercetate cu acel prilej, s-a stabilit că unele s-au infiltrat în rîndul publicului participant, cu scopul precis de a penetra dispozitivul și a ajunge la șeful statului, căruia să-i înmîneze scrisori. Depistarea acestor persoane demonstrează că efectivele angrenate au acționat corect și operativ. Recentele acțiuni, care au avut loc în diferite localități din țară, au impus mobilizarea a numeroase efective ale Ministerului de Interne. Prin modul în care au participat la misiunile de securitate și gardă, acestea s-au ridicat la nivelul cerințelor, demonstrând că s-a înțeles că activitatea de securitate și gardă este una din principalele îndatoriri date în competența aparatului Ministerului de Interne.

Educarea cadrelor o activitate care se cere amplificată și diversificată

Una din laturile principale ale muncii politico-educative desfășurate în cadrul Ministerului de Interne se referă la activitatea susținută pentru educarea cadrelor în spiritul vigilenței și al respectării legilor. Aceasta se înscrie ca o cerință prioritară, cu largi și profunde implicații asupra conștiinței fiecăruia.

Atît prin conținutul ei, cît și prin metodele și mijloacele folosite, munca politico-educativă desfășurată în rîndul cadrelor ministerului nostru, în vederea dezvoltării vigilenței, vizează, pe de o parte, cunoașterea de către întregul personal a legilor, dezvoltarea conștiinței juridice și însușirea cerințelor legalității socialiste, iar pe de altă parte, cunoașterea formelor, metodelor și mijloacelor folosite de către serviciile de spionaj pentru penetrarea în cadrul

Ministerului de Interne și culegerea de informații cu caracter secret.

Folosind cu pricepere principalele pîrghii ale muncii de educație, comandanții și șefii, organele și organizațiile de partid au intensificat, în ultima perioadă, activitatea de prevenire. Un rol important l-au avut în această privință expunerile făcute de către șefii inspectoratelor și de ofițeri din Direcția de contra-informații militare, folosindu-se o cazuistică bogată (expuneri care au fost urmate, în majoritatea cazurilor, de filme adecvate): publicarea în ziarele și revistele noastre de materiale privitoare la apărarea secretului de stat, la metodele și mijloacele folosite de agenții străini în vederea pătrunderii în anturajul unor angajați din ministerul nostru etc.

Printre metodele folosite, o pondere mare a avut-o punerea în discuția colectivelor a unor cazuri de abateri cu ocazia analizelor și bilanțurilor, efectuarea de controale asupra modului cum se respectă ordinele pe linia secretului de stat, dezbaterile sistematice în fața organizațiilor de partid a unor probleme de vigilență, organizarea unor acțiuni culturale-educative cu familiile. Drept consecință, marea majoritate a angajaților dovedesc răspundere față de spiritul legilor, combativitate în contracararea unor acțiuni dușmănoase. Se manifestă mai multă disciplină și preocupare în executarea ordinelor care reglementează apărarea secretului de stat și relațiile cu cetățenii străini.

Plecînd de la cerințele documentelor de partid, ale ordinelor, apre-

ciem că trebuie să se intensifice munca de educare pe linia comportamentului unor cadre, unde mai sînt neajunsuri. Se face, de asemenea, simțită o insuficiență preocupare a unor comandanți și șefi pe linia activității de prevenire. Deși este cunoscută preocuparea unor servicii de spionaj în vederea pătrunderii în anturajul unor angajați ai Ministerului de Interne, unele cadre continuă să nesocotească ordinele în vigoare referitoare la această problemă. Astfel, în primele două trimestre ale acestui an, la inspectoratele județene Arad, Argeș, Bacău, Cluj, Constanța, Timiș și Inspectoratul municipiului București au fost semnalate cadre și membri de familie ai acestora care au intrat în relații cu cetățeni străini, fără a raporta despre aceasta șefilor lor.

Unele cadre sau membri de familie ai acestora acceptă sub diferite forme „cadouri”, pe care le comercializează, antrenându-se în acțiuni ilicite. Semnificativ în această privință este cazul unui ofițer superior, dintr-un inspectorat județean al M.I., vizitat la domiciliu de o rudă a sa din străinătate care i-a oferit, cu titlu de donație, un autoturism. Deși cunoștea că această rudă se află în anturajul unor servicii de spionaj, deși avea obligația să raporteze conducerei inspectoratului, el n-a făcut-o. De menționat că despre străinul în cauză se dețin date că ar fi agent al unui serviciu de spionaj.

S-au constatat, de asemenea, legături ale unor cadre cu diverse persoane dubioase, descompuse, aface-

riste, fără să se sesizeze de fapt că respectivii cultivă asemenea relații spre a se ști la adăpost și a putea să-și desfășoare activitatea ilicită. Se cunosc astfel multe cazuri cînd asemenea elemente, îndeosebi responsabili de restaurante, gestionari, elemente parazitare etc. au acționat sistematic asupra unor angajați despre care au aflat că sînt dornici de căpătuială, folosind cele mai variate căi, începînd cu acordarea de mici atenții și terminînd cu oferte mai generoase, care ulterior sînt convertite în mijloace abile de șantaj. De menționat că unii dintre indivizii respectivi se află în strînse relații cu cetățeni suspecti de spionaj, interesați la rîndul lor în a-și face relații în Ministerul de Interne.

În asemenea situații se impune ca activitatea acestor elemente infractoare să fie bine și operativ documentată și trase la răspundere conform legii. În cazurile în care nu avem de-a face cu acte infracționale din partea responsabililor, a gestionarilor etc., ci cu încercări de a-și face relații cu angajați ai noștri prin oferirea unor atenții, mese gratuite trebuie să se folosească măsura atenționării. Astfel de elemente să fie chemate de cei în drept și să li se atragă atenția că faptele lor pot deveni infracționale urmînd să suporte consecințele legii.

Sînt cunoscute și situații cînd angajați sau rude ale acestora cad sub influența unor elemente cu concepții mistice, retrograde chiar, participînd la activitățile rituale ale unor secte. Se înțelege că asemenea cadre devin

robii unor prejudecăți cu conținut mistic, incompatibile cu statutul de angajat în Ministerul de Interne.

O altă lacună care poate facilita culegerea de informații de către spionaj este pălăvrăgeala. Sînt cadre care, în loc să se preocupe de îndeplinirea sarcinilor ce le revin, se ocupă cu lansarea de zvonuri cu privire la „soarta” unor cadre cu funcții de conducere, fac „scheme” cu privire la repartiții, promovări, mutări, retrogradări, calificări, aduc critici unor șefi, pentru modul „neomenos” cu care se poartă față de ei. Aceste probleme se discută în familie, pe stradă, în localuri publice, ba chiar și în mijloacele de transport în comun. Or, se știe că agentura serviciilor de spionaj caută asemenea elemente care să le furnizeze pe gratis anumite date care-i interesează.

Din cele cîteva constatări prezentate se desprinde necesitatea intensificării muncii de educație în rîndul tuturor cadrelor. Este notabilă, în acest sens, preocuparea unor direcții centrale și inspectorate județene care organizează cu regularitate activități cultural-educative cu cadrele, pe baza unui program cuprinzător.

Eficient s-a dovedit și sistemul adoptat în majoritatea unităților în legătură cu studiul legilor, regulamentelor, ordinelor și a unor materiale de sinteză în care sînt prezentate cazuri mai deosebite privind activitatea serviciilor de spionaj și a elementelor dușmănoase din interior împotriva țării noastre. De aseme-

nea, este pozitivă metoda practică de unii comandanți și șefi care obișnuiesc ca periodic, cu sprijinul organizațiilor de partid, să discute cu anumite cadre care au carențe în educație.

Aș dori să subliniez că, pentru a realiza o activitate eficientă pe linia muncii de educație, trebuie să se acorde o atenție deosebită verificării operative a sesizărilor care se referă la cadrele din subordine, combătîndu-se încă din fașă și cu toată hotărîrea faptele imorale, reprobabile, de incorectitudine și abuz. Bunăoară, dacă se deține sesizarea că un individ încearcă ca prin metode abile să intre în grațiile unui angajat al nostru, este bine ca șeful său, împreună cu organul de partid și de cadre, să-i atragă atenția pentru a-l preveni la timp, îndepărtînd pericolul de a cădea în greșală. Sînt greșite și dăunătoare practicile unor șefi de a lăsa să se „cristalizeze” faptele pentru a vedea despre ce-i vorba.

Șefii de toate treptele au obligația regulamentară, răspunderea profesională de a cunoaște pe subordonați atît în procesul muncii, cît și în viață, pentru a-i ajuta la timp și a-i feri să cadă în greșeli, să comită abateri. Acționîndu-se pentru dezvoltarea opiniei colectivelor, să se ceară mai mult sprijinul organelor și organizațiilor de partid și să se activeze consiliile de onoare în munca de prevenire.

Colonel Nicolae UNGUREANU

Aspecte din activitatea de prevenire, descoperire și neutralizare a acțiunilor întreprinse de elemente ostile din interior

Înțelegând pe deplin sarcinile ce-i revin pentru îndeplinirea neabătută a politicii partidului în domeniul apărării cuceririlor revoluționare ale poporului, prevenirii și combaterii cu fermitate și operativitate a infracțiunilor și respectării stricte a legalității socialiste, aparatul de informații interne și-a intensificat activitatea de căutare a informațiilor, a dezvoltat potențialul informativ, folosind cu randament sporit mijloacele și metodele specifice de muncă, acționând mai ofensiv și cu mai multă fermitate pentru prevenirea și contracararea infracțiunilor din competență. Totodată, a acționat mai eficient împotriva elementelor dușmănoase din interior, îndeosebi a legionarilor, naționalist-iredentiștilor și emisarilor organizațiilor reacționare din străinătate.

Concomitent cu măsurile întreprinse pentru consolidarea rețelei informative recrutată în anul 1975, s-a acționat și în direcția completării acesteia în probleme, locuri și medii. Ca urmare, numărul persoanelor existente în rețea la 30 septembrie 1976 era cu 8,7% mai mare, comparativ cu existentul de la începutul anului. Creșterea numerică a rețelei informative și îmbunătățirea activității de dirijare și instruire a ei au determinat obținerea unui volum sporit de informații, în baza cărora s-a putut acționa mai operativ pentru prevenirea unor infracțiuni.

Odată cu dezvoltarea și extinderea activității informative în vederea cunoașterii și stăpînirii situației operative, aparatul de informații interne a acționat cu prioritate pentru prevenirea evoluării unor fapte în infracțiuni contra securității statului.

Astfel, măsurile întreprinse pentru intensificarea muncii informativ-operative în rîndul persoanelor pretabile la acțiuni de trecere frauduloasă a frontierei s-au dovedit eficiente. S-a reușit ca, în acest an, peste 700 din persoanele respective să fie determinate de a renunța la intențiile ce le aveau. De exemplu: Inspectoratul județean Timiș a reușit să descopere și să prevină acțiunea unui grup format din patru tineri, care, în cadrul pregătirilor de trecere frauduloasă a frontierei, au con-

fecționat o armă și au procurat cartușe pentru a ataca posturile și patrulele de grăniceri, în cazul că ar fi fost surprinși în tentativa de trecere frauduloasă a frontierei; Inspectoratul municipiului București a depistat și prevenit acțiunile a două grupări formate din cîte cinci persoane, toate fără ocupație. Membrii uneia din aceste grupări intenționau să răpească un diplomat sau copiii acestuia și, în schimbul lor, să pretindă bani, cît și crearea condițiilor plecării definitive din țară. Celălalt grup, format din elevi de la Liceul industrial de aeronautică București, și-a procurat bani, o hartă și alte obiecte, în scopul plecării. Unii dintre ei s-au deplasat în diferite localități din țară, pentru a studia posibilitățile de trecere frauduloasă a frontierei; Inspectoratul județean Brașov a prevenit acțiunea a doi tineri muncitori de la Combinatul chimic „Victoria” din orașul Făgăraș, care intenționau să deterneze o aeronavă pentru a pleca ilegal din țară împreună cu alți patru tineri.

Apreciindu-se mai bine pericolul activității dușmănoase desfășurate de emisarii centrelor cultice reacționare din Occident, care vin în țara noastră cu misiuni de a pune la cale activități de natură ostilă, în cursul acestui an s-a acționat mai organizat pentru urmărirea lor. Totodată, au fost verificate prin măsuri complexe persoanele repatriate, despre care existau indicii că aparțin unor secte ilegale, precum și iehoviști semnalati că întrețin legături cu străini.

Măsurile luate au contribuit la îmbunătățirea activității de urmărire pe timpul șederii în țara noastră a persoanelor din categoriile susmenționate, obținindu-se informații mai multe, comparativ cu perioadele precedente. Acționînd în acest mod, s-a stabilit că în ianuarie 1976 au intrat în România turiștii vest-germani K.W., R.E. și W.H., care intenționau să creeze, în rîndul unor tineri de origine germană din județele Timiș, Sibiu și Brașov, o sectă cu precepte ultrareacționare. Fiind depistați la timp, s-a acționat operativ și grupul a fost destrămat. Similar s-a procedat și în cazul cetățenilor americani B.F. și D.K. care, în luna august 1976, au venit în România pentru organizarea unei secte denumită „Mormonii”.

Dintre măsurile de prevenire folosite în acest an, avertizarea a ocupat un loc principal, numărul persoanelor avertizate fiind cu 74,4% mai mare, comparativ cu situația din 1975.

În majoritatea cazurilor s-a acționat în direcția neutralizării, în primul rînd a elementelor influente sau care prin poziția și situația lor intrau în relații cu un număr mare de persoane. De exemplu: Inspectoratul județean Constanța a avertizat pe C.P., avocat, fost legionar, care a încercat să atragă și să influențeze negativ diferiți tineri față de care făcea aprecieri denigratoare la adresa orînduirii sociale și de stat din țara noastră; Inspectoratul județean Olt a avertizat pe I.B., factor postal, în comuna Optași, și pe C. Gh., morar în aceeași comună, care, deși nu sînt cunoscuți cu antecedente politice sau penale, au încercat să instige pe mai mulți țărani cooperatori să nu respecte legea privind sistematizarea localităților rurale, provocînd totodată discuții cu caracter calomniator referitoare la realizările statului nostru.

Măsura avertizării s-a aplicat diversificat, folosindu-se mai intens metoda discutării celor în cauză, în prezența familiilor, colegilor de muncă sau a unor elemente pretabile la fapte similare. În unele cazuri, persoa-

nele avertizate au făcut declarații publice, demascând elementele care le-au determinat să adopte poziții negative.

Spre exemplu, un cetățean din Brașov, înțelegând că afirmațiile făcute de el au fost consecința influenței pe care au avut-o asupra sa unele precepte mistice, transmise de un transfug stabilit în S.U.A., s-a prezentat după avertizare la redacția ziarului județean, solicitând să fie demascată printr-un articol activitatea transfugului și preocupările acestuia.

Creșterea fermității și operativității aparatului de informații interne este reliefată și prin faptul că, în semestrul I/1976, au fost organizate dezbateri publice, s-a acționat cu măsuri eficiente pentru destrămarea unor anturaje formate din elemente cu concepții ostile și s-a început urmărirea penală în mai multe cazuri, iar o serie de persoane au fost semnalate organelor de miliție, fiind condamnate pentru infracțiuni de drept comun.

Rezultatele obținute nu se ridică însă la nivelul cerințelor actuale. Nu toate inspectoratele au înțeles să participe la efortul general pentru stăpânirea în bune condiții a situației operative. La unele inspectorate s-au manifestat tendințe de a se recurge la măsuri de suprafață, în detrimentul unei munci calificate, ofensive, de verificare temeinică a informațiilor, de pătrundere informativă în clandestinitatea elementelor urmărite.

Un indiciu al acestor neajunsuri îl reprezintă numărul mare de persoane care au ajuns în străinătate, reușind să treacă fraudulos frontiera sau pe alte căi ilegale, fără să fi fost cunoscute acțiunile lor de cel obligati să asigure supravegherea informativă în mediile respective. Dealtfel, numărul persoanelor care au trecut fraudulos frontiera, până la 1 septembrie a.c., este cu 127% mai mare, comparativ cu al celor care au săvârșit astfel de infracțiuni în perioada corespunzătoare a anului trecut.

Concludent în acest sens este cazul unui elev de la Școala de conducători auto din Aiud, care a furat o automacara parcată la domiciliul unui conducător auto și a trecut cu ea în mare viteză prin P.C.T.F. Stamora-Moravița.

De asemenea, B.I., pescar din comuna Berzeasca, județul Caraș-Severin, împreună cu alte patru persoane, între care două din Timișoara, au trecut fraudulos frontiera, traversind Dunărea cu o barcă. Semnificativ este faptul că aceștia, între orele 16 și 22, au consumat în bufetul din comuna Cosla trei litri de coniac și trei sticle cu șampanie, fără să se fi sesizat prezența în zonă a celor două persoane din Timișoara.

Cu toate că inspectoratele județene Arad și Bihor cunoșteau că D.V. din comuna Iratoșu, județul Arad, și K.E. din Oradea n-au renunțat la intențiile ce le aveau, de a trece fraudulos frontiera, n-au asigurat urmărirea lor în mod corespunzător. Ca urmare, ei au mai atras la acțiune și pe K.T. din comuna Iratoșu, plecând împreună la București, unde au cumpărat o barcă pneumatică și apoi la Constanța, unde timp de șapte zile au căutat locul cel mai potrivit punerii în aplicare a planului. Sub influența lui D.V., care fusese avertizat în aprilie 1976, au renunțat la plecare, întorcându-se la Arad. A doua zi, K.E. și K.L. au plecat la Con-

stanța și lăsind barca la apă s-au avîntat în largul Mării Negre, fiind interceptați de o navă sovietică la 55 mile marine depărtare de Bosfor.

Neajunsurile în supravegherea informativă sint reliefate și de cazul cetățeanului iugoslav K.P., care a intrat clandestin în țara noastră pe direcția comunei Moravița, județul Timiș, în ziua de 2 octombrie 1976 și a fost depistat abia în comuna Vicovul de Jos, județul Suceava, intenționind să ajungă în U.R.S.S.

Alți doi cetățeni bulgari au intrat clandestin în țara noastră pe direcția comunei Salcea, județul Mehedinți, traversind Dunărea cu o barcă și au ajuns nestingheriți după zece zile la Stamora-Moravița, încercind să treacă fraudulos în R.S.F. Iugoslavia.

Neajunsuri s-au manifestat și în urmărirea informativă a unor autori de înscrisuri cu conținut dușmănos, neacționindu-se cu măsuri operative și complexe pentru a stabili întreaga activitate a persoanelor respective, multe cazuri fiind trăgănate în mod nejustificat.

Analiza atentă a situației operative pune tot mai mult în evidență faptul că trebuie să ne mobilizăm mult mai serios pentru îndeplinirea sarcinilor, să milităm pentru folosirea eficientă a forțelor, mijloacelor și metodelor de muncă, în vederea descifrării și contracarării acțiunilor dușmănoase care apar tot mai diversificate, unele chiar cu tendințe de accentuare. Astfel, elementele fanatice din rindul legionarilor și altor persoane cu antecedente politice reacționare continuă acțiunile de denigrare a orînduirii socialiste și mențin legătura între ele, nutrind speranța că nu s-au epuizat încă posibilitățile unei eventuale conjuncturi favorabile lor. În ultimii ani, au apărut frecvent manifestări și acțiuni de natură iredentistă și se constată oarecare recrudescență în activitatea clandestină a elementelor dușmănoase care acționează sub acoperirea religioasă, intensificindu-se legăturile unora dintre acestea cu centre și organizații cultice reacționare din străinătate. Se constată încercări de a se întreprinde acțiuni organizate, avînd ca scop treceri frauduloase de frontieră în grup și prin forță, încercări de deturnare a unor aeronave și difuzări de înscrisuri cu conținut dușmănos.

Toate acestea pun cu tărie în evidență necesitatea creșterii răspunderii personale în îndeplinirea sarcinilor, dezvoltarea vigilenței și a combativității față de elementele dușmănoase.

Este necesar să întreprindem toate măsurile ce se impun, pentru a asigura prevenirea și descoperirea la timp a oricăror încercări de activitate clandestină din partea legionarilor, naționalist-iredentiștilor și altor elemente pretabile la acțiuni ostile. Urmărirea emisarilor organizațiilor reacționare din străinătate, a legionarilor și a altor persoane din emigrație, pe timpul cît se află în țară, este necesar să se desfășoare ofensiv și cu mai multă operativitate, asigurîndu-se cooperarea strînsă între toate unitățile interesate.

În același timp, se impune să ne orientăm spre selectarea cu discernămint a celor mai importante probleme, militînd cu exigență sporită în vederea creșterii calității și eficienței muncii, precum și pentru înlăturarea unor tendințe de birocratism și formalism care se mai manifestă în activitatea unor ofițeri.

Colonel Gheorghe NASTASE

Din activitatea ilegală a sectei „Martorii lui Iehova“

(scurtă istorie a unui eșec care putea fi prevenit)

Inspectoratul județean Satu-Mare a intrat în posesia unei informații din care rezulta că, prin filiala sa din Austria, conducerea mondială iehovistă și-a fixat ca obiectiv reorganizarea sectei din țara noastră și numirea unei noi conduceri. Informația s-a verificat. Sursa „Dan“, dirijată în acțiunea informativă prin care era urmărit T.D., ne-a pus la dispoziție o circulară iehovistă, tipărită în străinătate, în care se dădeau amănunte cu privire la reorganizarea sectei.

Deoarece informații asemănătoare au fost primite și în alte județe limitrofe, s-a hotărât întocmirea unui plan de cooperare între inspectoratele județene interesate, în vederea descoperirii noii conduceri și a modului de organizare și aprovizionare a sectei cu materiale de propagandă. Pentru aceasta s-a acționat pe front larg, fiind urmărite informativ, concomitent, mai multe elemente, care erau bănuite a fi angrenate în noua activitate. S-a conturat astfel că activitatea iehovistă se desfășura organizat și era condusă de un „comitet“, numit de către T.D. din Satu-Mare; materialele erau împărțite pe grupe de studiu, o parte din ele provenind din Occident, iar o altă parte fiind multiplicată în țară; acțiunile sectei (inclusiv adunările) erau conduse de membrii comitetului, cu respectarea regulilor de conspirativitate, privitoare la circulația materialelor și locul desfășurării adunărilor; se remarcă preocupările intense de mobilizare a sectanților care stăteau în expectativă, de atragere și indoctrinare a noi membri.

Pornind de la informațiile obținute de mai multe inspectorate din care rezulta că noua conducere iehovistă din România desfășoară o activitate deosebit de conspirativă, respectând cu rigiditate indemnurile Centralei din S.U.A. și ale filialelor acesteia din R.F. Germania și Austria, în luna februarie 1975, Direcția I a organizat, la Tîrgu-Mureș, o întâlnire de lucru, la care au participat ofițerii din problema secte de la 17 inspectorate județene, cunoscute cu pondere pe această linie. La întâlnirea respectivă s-au stabilit — în cadrul unui plan judicios întocmit cu responsabilități și termene de executare precise — sarcinile care urmau să fie realizate, menite să conducă la descoperirea conducerii iehoviste, a canalelor de legătură cu străinătatea și a emisarilor care coordonau activitatea sectei în țara noastră. La elaborarea acestui plan și apoi la realizarea măsurilor prevăzute au fost antrenați ofițeri de la inspectoratele județene Satu-Mare, Bihor, Maramureș, Brașov, Mureș, Cluj, Sibiu, Suceava, Bistrița-Năsăud, Sălaj și altele.

La un moment dat ne-au parvenit informații din care rezultau că iehovistul K.I., membru în „comitet“, nu respecta regula de a distruge

materialele primite pentru studiu, ci le depozita în diferite ascunzători de la domiciliul său, unde păstra și o serie de obiecte sustrase de la locul său de muncă.

Am exploatat în mod operativ această situație. Astfel, în cooperare cu organele de miliție — care au început urmărirea penală asupra lui K.I. pentru furt din avutul obștesc — s-a efectuat o percheziție; cu acel prilej, la domiciliul respectivului au fost găsite cantități însemnate de materiale de propagandă (sub forma unor înregistrări pe bandă magnetică, fotografii, magnetofone, cărți, broșuri etc.). În momentul descinderii, cu iehovistul K.I. mai erau încă doi membri ai sectei, care au fost invitați la miliție pentru a da explicații cu privire la activitatea lor sectantă.

Datele furnizate de una din cele două persoane au confirmat informațiile deținute anterior, iar pe baza indiciilor rezultați din materialele găsite la percheziție, s-a acționat urgent și concomitent asupra mai multor suspecti din județele Satu-Mare, Maramureș și Bihor.

Analiza rezultatelor obținute, ca urmare a măsurilor prevăzute, s-a făcut în cadrul unei ședințe de lucru mai restrinse, organizată de Direcția I, în luna aprilie a aceluiași an, la I.J. Brașov, unde au participat ofițeri de la inspectoratele județene Bihor, Brașov, Covasna, Harghita și Satu-Mare. Discuțiile din cadrul ședinței au impus concluzia că tactica organelor de securitate, în reușita acțiunii de descoperire a obiectivelor propuse, va trebui să fie mai ofensivă, pentru a nu permite iehoviștilor cu rol de conducere în anumite județe să întreprindă măsuri și mai severe de conspirare a activității lor, precum și în vederea prevenirii ascunderii de către aceștia a materialelor ostile și iehoviste, a mijloacelor de multiplicat literatură și a aparatului tehnice folosite în propagandă și activitatea lor de prozelitism.

Pentru încălcarea prevederilor art. 90 din Legea nr. 3/1974 cu privire la regimul presei și al tipăriturilor, asupra unui număr de 18 elemente din județele mai sus menționate s-a început urmărirea penală. Acționându-se cu rapiditate, s-a reușit păstrarea secretului cu privire la descinderea de la locuința lui K.I. În după-amiaza aceleiași zile (15 aprilie 1975), echipe mixte, formate din ofițeri de securitate și de miliție, au trecut la percheziționarea locurilor și locuințelor celor împotriva cărora s-a început urmărirea penală, descoperindu-se cantități însemnate de materiale de propagandă, precum și mijloace tehnice de multiplicare.

Materialele găsite în cele două județe limitrofe cu Satu-Mare ne-au dus la concluzia că ele provin de la aceeași sursă și că sînt multiplicare la același aparat și chiar de aceleași persoane.

După declanșarea la Satu-Mare și în alte județe a acțiunii de descoperire și prevenire a activității iehoviste, la 25 iunie 1975 s-a organizat o nouă ședință de lucru, la I.J. Satu-Mare, unde, sub conducerea Direcției I, s-au analizat rezultatele obținute în cadrul cercetărilor informative desfășurate asupra iehoviștilor cu rol de conducere în sectă și modul cum se efectuează schimbul de informații între I.J. Satu-Mare, pe de o parte, și inspectoratele județene Maramureș, Bihor, Arad, Sălaj, Bistrița-Năsăud, Mureș și Brașov. Această analiză s-a impus cu atât mai mult, cu cît cercetările intraseră în impas, iar schimbul de informații și date se făcea în mod defectuos.

Concentrînd informațiile existente la județele Maramureș, Bihor, Sălaj și Satu-Mare, s-a stabilit că centrul se găsește la Satu-Mare și totul se „învîrte” în jurul iehovistului T.D. Începîndu-se o cercetare sistematică și simultană asupra tuturor învinuiților și persoanelor care au avut tangență cu preocupările acestora, s-au stabilit următoarele: activitatea iehovistă pe țară era condusă de T.D. din Satu-Mare, N.I. din Tirgu-Mureș și M.F. din Brașov. În Oradea, conducerea era deținută de A.A., ajutat de O.R. și V.A., iar la Baia-Mare de S.A. și H.A.

În municipiul Satu-Mare un alt membru al sectei, C.B., avea în subordine un „Comitet de bătrîni”, compus din cinci persoane, care la rîndul lor răspundeau și conduceau activitatea unor grupe de studiu și se ocupau de aprovizionarea acestora cu materiale de propagandă, de adunarea fondului „buna speranță”, de aplanarea unor conflicte între sectanți etc. C.S. coordona activitatea și în județele Sălaj și Maramureș în calitate de serv. de circuit. Servii de circuit și membrii „Comitetului de bătrîni” erau adunați periodic de T.D., ocazii în care le transmitea noi instrucțiuni și indicații cu privire la activitatea de viitor. Multiplicarea și difuzarea materialelor de propagandă erau coordonate direct de T.D. și soția sa, Ana, ajutați de alte patru persoane (două din Satu-Mare, una din Oradea și una din Baia-Mare). Acestea, fiind instruite cu privire la minuirea aparatelor (de proveniență străină), multiplicau în locuri diferite, în mii de exemplare, materialele indicate de T.D., care ulterior erau dirijate în diferite județe, ca: Arad, Timiș, Bihor, Sălaj, Maramureș și Satu-Mare, transportul făcîndu-se cu autoturismele și motocicletele unor sectanți de încredere.

În fața probelor de netăgăduit rezultate din cercetare, care s-a desfășurat în stare de libertate, T.D. și T. Ana urmau să facă declarații și despre modalitatea de introducere în țară a aparatelor de multiplicat și a materialelor de propagandă, de către emisarii Centrului mondial și legăturile acestora. În aceste împrejurări, la 24 iulie 1975, cei doi au dispărut de la domiciliu. Împotriva lor a fost emis mandat de arestare și au fost dați în urmărire pe țară, fiind instruite, în același timp, sursele de informare ale organelor de securitate din județele în care existau informații sau suspiciuni că aceștia ar putea să se ascundă, iar cercetările au continuat în lipsă. Dovedindu-se activitatea infracțională pentru care fusese începută urmărirea penală, un număr de 14 sectanți au fost trimiși în judecată și condamnați. Printre aceștia se aflau și soții T.

Încă de la data dispariției soților T. de la domiciliu, am admis ca ipoteză intenția acestora de a ieși fraudulos din țară. În acest scop, prin Direcția de pașapoarte, evidența străinilor și controlul trecerii frontierei, precum și prin Comandamentul trupelor de grăniceri, am luat măsurile de prevenire. Cu toate acestea, n-am reușit să prevenim ieșirea frauduloasă din țară a acestora. Intențiile a doi dintre sectanți au fost cunoscute de noi anterior, motiv pentru care am informat organele Inspectoratului județean Timiș care i-a dat în urmărire la grăniceri, iar aceștia i-au reținut în zona de frontieră. Neputîndu-se dovedi însă infracțiunea de tentativă de trecere frauduloasă a frontierei, i-a pus în libertate. La

scurt timp, cei doi s-au asociat cu alți doi membri ai sectei și au ieșit fraudulos din țară prin zona de frontieră cu Iugoslavia a județului Timiș.

Aceste împrejurări au impus o intensificare a muncii (inclusiv de către organele de C.I. de la grăniceri), în direcția descoperirii locurilor, a mijloacelor folosite și a persoanelor care ajută sau înlesnesc trecerea frauduloasă peste frontieră a unor elemente sectante. Ca urmare, ne-au parvenit informații, potrivit cărora fuga din țară a elementelor amintite ar fi fost înlesnită de un subofițer din trupele de grăniceri din județul Timiș și de soția sa.

Informațiile obținute au fost transmise operativ atît Inspectoratului județean Timiș, cit și Direcției de contrainformații militare și Comandamentului trupelor de grăniceri, care nu au reușit să obțină date din care să rezulte în mod concret dacă vreun subofițer și soția sa sînt implicați în aceste treceri.

La data de 28 iunie 1976, prin P.C.T.F. Jimbolia au intrat în țară doi turiști americani, asupra cărora a fost găsită o scrisoare, trimisă de unul dintre fugarii originari din județul Satu-Mare (care ieșise fraudulos din țară în august 1975) soției sale din comuna Vama. În scrisoare erau indicate diminutivele unor persoane care aveau cunoștință sau erau complici la ieșirea frauduloasă din țară a mai multor transfugi. Fugarul instiga soția și alte cunoștințe la părăsirea ilegală a țării, cu ajutorul unui cunoscut, o legătură a lor, care purta diminutivul „Costel”.

Conducerea Inspectoratului județean Timiș ne-a trimis această scrisoare pentru verificare. În urma măsurilor combinate întreprinse, cu sprijinul Direcției I. „Costel” a fost identificat în persoana unui subofițer de grăniceri. El era complice cu alte persoane din județul Timiș care înlesneau, contra unor sume de bani și a altor foloase materiale, trecerea frauduloasă peste graniță a unor sectanți.

În aceste împrejurări s-a impus cercetarea lui „Costel”, motiv pentru care s-a început urmărirea penală împotriva sa, pentru infracțiunea de complicitate la trecerea frauduloasă a frontierei. În cursul cercetărilor, „Costel” a făcut declarații complete cu privire la complicitățile și la modalitățile folosite pentru scoaterea ilegală din țară a unui număr de nouă sectanți.

Cum a fost posibil acest lucru?

Sora vitregă a unui sectant din orașul Negrești Oaș, județul Satu-Mare, s-a căsătorit în vara anului 1975 cu un subofițer de la un pichet de grăniceri al județului Timiș. Fiind solicitată de fratele său, a intervenit pe lîngă soț pentru a-l ajuta să fugă din țară. Acesta fiind de acord, cel ce urma să fugă a fost invitat la o dată și un loc precise pe raza pichetului de grăniceri unde lucra subofițerul, de unde urma să treacă în R.S.F. Iugoslavia. La locul întîlnirii, în loc de o singură persoană s-au prezentat patru. Acestea, la început, l-au amenințat pe subofițer că dacă

nu-i ajută il vor demasca, iar ulterior i-au oferit sume de bani, în schimbul cărora au fost ajutați să treacă în Iugoslavia. Ieșirea celorlalți cinci membri ai sectei, despre care cunoaștem că au părăsit țara prin același loc, a fost organizată tot de soția subofiterului. Printre aceștia, în luna ianuarie 1976, se aflau și soții T. Ulterior, după confirmarea complicității subofiterului și a soției sale s-a trecut la cercetări din care au rezultat date certe ale vinovăției respectivilor.

Intrucit activitatea infracțională de complicitate la trecerea frauduloasă a frontierei s-a consumat pe raza județului Timiș și deci intra în competența de cercetare a Procuraturii Militare din acest județ, cauza privind-l pe „Costel” și încă un complice al său din județul Satu-Mare a fost încredințată acestei procuraturi.

Concluziile ce se desprind din felul cum s-a acționat în aceste cazuri reliefează o serie de lipsuri care constau în următoarele: deși soții T. au fost dați în urmărire și au fost luate și alte măsuri de identificare, totuși, din iulie 1975 și pînă în ianuarie 1976, nu au fost descoperiți cu toate că peregrinau în diferite localități din țară; despre modalitatea de ieșire din țară a mai multor elemente în județul Timiș s-au deținut din timp informații, cărora însă nu li s-au dat atenția cuvenită; plecarea din Satu-Mare spre județul Timiș, în martie 1975, a celor doi sectanți, cu intenția de a ieși fraudulos din țară, s-a cunoscut și s-a comunicat în timp util Inspectoratului județean Timiș. Datorită măsurilor ineficiente întreprinse aici, cei doi au fost reținuți înainte de a se identifica locul și persoanele care urmau să-i ajute să-și materializeze intențiile. Fiind reținuți, asupra celor doi s-au găsit sume mari de bani, dar nu s-a putut proba vinovăția, motiv pentru care au fost puși în libertate. Pentru ofiterii și subofiterii care desfășoară muncă cu rețeaua în zona de frontieră, s-a desprins concluzia că este necesară folosirea cu mai multă eficiență a posibilităților acesteia pe linia stabilirii naturii legăturilor dintre cetățenii civili și militarii grăniceri, știut fiind că, uneori, se acționează asupra acestora pentru coruperea și atragerea la complicitate. Ulterior, ei au reușit să-și pună în aplicare planurile, fără ca organele noastre să aibă informații despre aceasta; unii iehoviști din județul Satu-Mare nu au fost supravegheați corespunzător, cu toate că aveau o comportare suspectă; ei au reușit să ajute și să înlesnească fuga din țară a soților T., cei care se aflau atunci chiar în centrul atenției organelor noastre, fapt pentru care a fost necesar ca, ținând seama de lipsurile manifestate în soluționarea cazului în discuție (pe care îl considerăm un eșec!), să ne reconștruiim activitatea pe această linie, spre a preveni repetarea greșelilor în viitor.

Major Francisc DARLACZI
Căpitan Octavian PANCESCU

5

a v e r t i z ă r i

Din complexul de activități cu caracter preventiv, specifice organelor de securitate, avertizarea reprezintă o măsură cu o pronunțată influență pozitivă asupra persoanelor predispuse la săvârșirea unor fapte ce pot genera infracțiuni sau alte fapte antisociale.

Potrivit reglementărilor în vigoare, avertizarea se efectuează de către ofiteri de securitate. În raport de interesele operative și de particularitățile fiecărui caz, avertizarea are loc fără participarea altor persoane, ori — în cadru restrîns — în prezența unor factori de răspundere de la locul de muncă al celui în cauză, rude apropiate, cunoștințe sau elemente predispuse la comiterea de fapte antisociale.

Mergînd pe linia respectării și aplicării în practica muncii a ordinelor și instrucțiunilor conducerii Ministerului de Interne, a indicațiilor și orientărilor date de direcția de linie și conducerea inspectoratului, serviciul de informații interne din cadrul Inspectoratului județean Gorj al Ministerului de Interne a militat permanent pentru creșterea eficienței măsurii de avertizare.

În acest scop, în urma unui studiu amănunțit asupra avertizărilor făcute în anii anteriori, a rezultat că în aplicarea acestei măsuri trebuie să avem mai mult în atenție particularitățile fiecărui caz în ce privește factorii de timp, loc și persoană. Prezentăm în continuare câteva exemple de aplicare a măsurii avertizării din care se pot trage unele învățăminte.

Primul caz: „Barbu”, de 68 ani, fost în poliția legionară, pensionar, fost arestat pentru activitate legionară, domiciliat în Tirgu-Jiu, a fost lucrat prin dosar de urmărire informativă, stabilindu-se că și-a creat un anturaj format din persoane cunoscute în evidențele organelor de securitate (foști legionari, foști membri ai partidelor burgheze și militari deblocați), pe care-i antrena la comentarii negative privind situația social-politică din țara noastră, făcînd aprecieri tendențioase în legătură cu politica economică a statului. Analizînd informațiile obținute, s-a considerat oportună măsura avertizării. În consecință, profitîndu-se de împrejurarea că un individ din anturajul său era cercetat de miliție într-un grup, pentru furt din avutul obștesc, „Barbu” a fost chemat la securitate, unde i s-au pus în față „mărturisirile” prietenului despre el, pe care la început a încercat să le nege, dar dîndu-și seama că sînt prea evidente le-a recunoscut în întregime. Pînă la urmă, el a făcut declarații complete și despre manifestările negative ale altor persoane

din anturaj. La avertizare, organizată — cum s-a arătat — la sediul organelor de securitate, au fost invitate și unele din legăturile mai importante ale lui „Barbu”. În fața acestora el și-a recunoscut comportarea dușmănoasă, arătând că o regretă și nu o va mai repeta. La rândul lor, cei prezenți și-au recunoscut partea de vinovăție, relevând cu acel prilej și alte stări de fapt necunoscute încă de noi. De exemplu, s-a aflat, cu acel prilej, despre contactarea de către B.V. (o cunoștință a lui „Barbu”) a unor legionari și a altor fugari cu ocazia unei deplasări în străinătate, precum și despre intenția acestuia de a facilita scoaterea din țară a fiicei sale, al cărei soț era fugit în R.F.G. După avertizare, atît „Barbu”, cît și celelalte legături ale sale au fost semnalate cu o poziție corespunzătoare, evitînd să se mai întilnească.

Al doilea caz: „Stancu”, din Tirgu-Jiu, fost legionar, era în atenția organelor noastre intrucît se stabilise că întreținea relații cu un comerciant vest-german, pe care îl cunoscuse în timpul prizonieratului în U.R.S.S. „Stancu” a fost vizitat la Tirgu-Jiu de către respectivul comerciant, de la care ulterior a primit, drept cadou, un autoturism. Se știa, de asemenea, că „Stancu” avea legături și cu alte persoane cunoscute în evidențele securității, printre care și cu un fost comandant al „Corpului muncitoresc legionar” din județul Caraș-Severin, care are un fiu fugit în R.F.G. Respectivii comentau dușmănos modul de organi-

zare a comerțului socialist, calitatea produselor, precum și măsurile aplicate de statul nostru în diferite domenii de activitate. În raport cu aceste fapte, s-a apreciat utilă măsura avertizării. Ca atare, „Stancu” a fost „demascât” printr-o scrisoare provenind de la locul de muncă și pe această bază s-a organizat avertizarea chiar la întreprinderea respectivă cu participarea unor factori de răspundere din conducerea unității și a unor legături. În fața colectivului „Stancu” a cerut să fie iertat, luîndu-și angajamentul că pe viitor își va schimba conduita, ceea ce s-a și întîmplat.

Al treilea caz: A fost pus în lucru, prin dosar de urmărire informativă, numitul „Păun”, dintr-o comună a județului Gorj, profesor pensionar, despre care se dețineau date că întreține legături cu fratele său, fost legionar, aflat în S.U.A. S-au primit, de asemenea, informații că respectivul, cu ocazia unei vizite pe care plănuia s-o facă la niște rude ale sale în Grecia, intenționează să rămînă în străinătate și că, cu diferite prilejuri, se manifestă ostil față de politica statului. „Păun” a fost cercetat în legătură cu fratele său fugar, cu care ocazie el a recunoscut că se afla în corespondență. În baza acestei recunoașteri, mai ales a faptului că atît el, cît și fratele s-au dedat la comentarii dușmănoase la adresa statului, s-a trecut la avertizare, care s-a făcut cu participarea unor factori de răspundere din comună, a unor rude apropiate și a unor persoane cu influență asupra

sa. În timpul avertizării, „Păun” și-a recunoscut vinovăția și a promis că în viitor va avea o comportare corectă. Ulterior s-a constatat că „Păun” evită anturajul cu persoane compromise și se abține de a mai face comentarii.

Al patrulea caz: Asupra lui „Bușe”, din Tirgu-Jiu, tehnician constructor, pensionar, cu ani în urmă membru într-o organizație contrarevoluționară în Petroșani, s-a luat măsura urmăririi informative și s-au obținut date din care reieșea că în diferite împrejurări, în special cu ocazia unor emisiuni de la televizor și în prezența mai multor persoane, aduce injurii și calomnii la adresa unor tovarăși cu munci de răspundere. Avîndu-se în vedere antecedentele sale politice, „Bușe” a fost chemat la sediul organului de securitate, unde s-a purtat cu el o îndelungată discuție; în final a recunoscut că atitudinea necorespunzătoare pe care a avut-o este urmarea influenței ideilor din trecut. După avertizare s-au obținut date că nu se mai antrenează la discuții cu caracter ostil.

Al cincilea caz: La începutul anului 1975, a fost identificat ca autor de înscrisuri cu conținut ostil „Milan Virgil”, dintr-o comună a județului Gorj, învățător, fără antecedente politice sau penale. „Milan Virgil” a fost luat în lucru prin dosar de urmărire informativă, stabilindu-se în plus că face comentarii dușmănoase referitoare la politica statului în domeniul agrar și, tot-

odată, refuză să participe la activitățile obștești și cultural-educative în comună. Pornindu-se de la înscrisul dușmănos, al cărui autor a recunoscut că este, s-a trecut la avertizare, care a fost făcută la sediul consiliului popular comunal, unde au participat factori de răspundere, cadre didactice și soția lui, profesoară în aceeași localitate. „Milan Virgil” a expus împrejurările în care a redactat scrisoarea anonimă pe care a adresat-o conducerii superioare de stat și care a fost determinată de unele nemulțumiri personale. După avertizare, „Milan Virgil” a fost semnalat cu o atitudine corespunzătoare.

Din cele cinci cazuri prezentate rezultă că măsura avertizării își poate atinge scopul atunci cînd în organizarea ei se alege momentul potrivit, cînd faptele săvîrșite nu cad sub incidența Codului penal și cînd se apreciază necesară curmarea unor activități ce pot degenera în infracțiuni. În funcție de persoană, de faptele comise ce se conturează în activitatea acesteia, se are în vedere alegerea locului unde urmează să se facă avertizarea, de acesta depinzînd în mare măsură eficiența ei. În întreaga activitate în care s-a impus măsura avertizării s-a întocmit o documentare complexă, care a ușurat activitatea ofițerului și a permis conspirarea surselor de informare.

Maior Andrei IONESCU

Reorganizarea clandestină a iehovismului pe raza județului Mureș impune măsuri mai hotărâte de combatere a acestuia

Din analiza datelor și informațiilor pe care le deținem, referitoare la activitatea sectei ilegale „Martorii lui Iehova”, a rezultat că pe raza județului Mureș activează trei grupări iehoviste, concentrând fiecare un număr mai mare de adepți, și alte câteva grupări mai puțin numeroase, în total aproximativ 300 de persoane. Dintre acestea, o bună parte au o activitate fățiș potrivnică orinduirii socialiste din țara noastră și care se manifestă în principal pe două planuri.

Pe plan dogmatic :

- negarea oricărei forme de organizare statală și social-politică și promovarea ideii de distrugere a tuturor guvernelor și statelor lumii — cu precădere a celor comuniste (prin „războiul Armaghedonului”, în urma căruia se va instaura împărăția veșnică);
- negarea politicii de independență și suveranitate;
- incitarea la nesupunere față de legile țării, refuzul serviciului militar și al participării (sub orice formă) la viața social-politică a țării;
- propagarea ideii de credință oarbă și nelimitată în Iehova și reprezentanta acestuia pe pământ : centrala iehovistă mondială din S.U.A.

Pe plan organizatoric :

- desfășurarea întregii activități în strictă clandestinitate (adoptând reguli și metode caracteristice);
- supunerea necondiționată pe linie ierarhică (inclusiv centralei mondiale din S.U.A.), pe baza unei discipline severe (secta este organizată pe zone, circuite și grupe, fiecare unitate având un serv sau conducător). Fondurile bănești necesare se obțin prin donațiile benevole, lunare, ale membrilor sectei, în cadrul acțiunii denumite „buna speranță”.

Prin natura ideilor, concepția teocratică iehovistă nu este numai o manifestare a misticismului reacționar, ci constituie o teorie social-politică

retrogradă, demobilizatoare, în mod evident dăunătoare, afectând direct interesele statului.*

Situația grupărilor mai sus-menționate pe raza județului Mureș se prezintă în felul următor : o grupare, care are legături organizate cu conducerea mondială a sectei, ai cărei componenți sînt răspîndiți în mai multe localități și care primesc materiale de propagandă din străinătate, prezintă ierarhic rapoarte de activitate și plătesc cotizații. Această grupare este împărțită în două „circuite”, unul din acestea cuprinde 10 grupe răspîndite pe Valea Mureșului și Valea Tirnavei. Conducătorii acestui circuit au primit din străinătate o cantitate apreciabilă de materiale de propagandă cu conținut ostil și mijloace de multiplicare, confiscate de organele de securitate în anul 1975.

Al doilea circuit este organizat în zona orașului Luduș, avînd conducător pe K.A. din Luduș, care pînă în luna septembrie 1974 a făcut parte din conducerea pe țară a sectei. Cel în cauză manifestă regretul că a fost schimbat din funcție, apreciînd că această măsură a fost luată ca urmare a faptului că el are părerea ca secta să se supună (într-o oarecare măsură) legilor statului spre a realiza legalizarea. În această problemă, el este adeptul lui B.A., din R.P. Ungară, care a influențat mai mulți iehoviști.

O altă grupare este cea condusă de P.I. din comuna Valea Largă, care pretinde că ar avea în subordine circa 1800 iehoviști din diferite județe. Această grupare are mai mulți aderenți în partea de nord-est a județului, se aprovizionează ocazional cu materiale de propagandă de proveniență străină și nu prezintă rapoarte de activitate.

Cu toate eforturile depuse, unificarea celor două grupări nu s-a realizat, pe de o parte datorită poziției lui P.I., iar pe de altă parte ca urmare a divergențelor existente între conducători, divergențe care sînt accentuate permanent, prin măsuri speciale, de organele noastre.

Din a treia grupare fac parte adepții lui A.P. din București. Membrii acestei grupări nu primesc nici un fel de material de propagandă de dată recentă, acuză componenții celorlalte grupări de colaborare cu organele de stat, iar activitatea clandestină se desfășoară pe plan local, prin atragerea de noi adepți în sectă și ținerea unor adunări clandestine.

Există, de asemenea, câteva grupări mai mici, mai ales în zona localităților Tirgu-Mureș, Reghin și Sovata, care nu recunosc nici un conducător și activează pe cont propriu.

Din datele pe care le deținem rezultă că, deși materialele de propagandă introduse ilegal în țară nu atacă direct orinduirea socialistă (pentru a-i feri pe cei care le difuzează de răspundere penală), ele îndeamnă, în mod voalat, pe membrii sectei la nesupunere față de legile

* Dealtfel, caracterul antisocial și antisfătat al concepțiilor și activității sectei a fost constatat încă din anul 1948. Astfel, rezoluția Plenarei C.C. al P.C.R. din 10—11 iunie 1948, făcînd analiza desfășurării alegerilor din primăvara anului respectiv, arată că secta ilegală „Martorii lui Iehova” a servit drept instrument al elementelor fasciste legionare, în acțiunea de sabotare a alegerilor. După Plenara din 3—5 martie 1949, iehoviștii s-au declarat, de asemenea, fățiș împotriva cooperativizării agriculturii, acționînd și în prezent împotriva hotărîrilor partidului și guvernului în acest domeniu.

statului, nesatisfacerea serviciului militar, neparticiparea la viața politică și social-culturală a țării, insistându-se, în acest sens, asupra tinerilor și a copiilor de vîrstă școlară. Ca urmare, mai mulți conducători fanatici s-au dedat la acte de propagandă directă împotriva orînduirii socialiste, la instigare împotriva legilor etc. În ultimii zece ani, 159 tineri din județul Mureș au refuzat să satisfacă serviciul militar, iar un mare număr de tineri și elevi nu iau parte la pregătirile pentru apărarea patriei, la activitățile culturale extrașcolare și la alte asemenea activități.

Pentru prevenirea și contracararea activității ostile iehoviste s-au întreprins măsuri informativ-operative diversificate. Astfel, în perioada 1975—1976 s-a început urmărirea penală — pe linie de miliție — și s-a documentat activitatea unui număr de șase persoane, pentru comiterea infracțiunilor de instigare — p.p. de art. 324 C.pen.; ofensă adusă unor însemne — p.p. de art. 236 C.pen.; multiplicarea și difuzarea unor materiale interzise — p.p. de art. 90 din Legea presei.

În aceeași idee s-a organizat prinderea în flagrant a unor iehoviști, efectuarea de percheziții domiciliare, măsuri care au condus la descoperirea și confiscarea a peste 15.000 de materiale de propagandă de proveniență străină și a unor aparate de multiplicat.

Prin combinații și jocuri operative s-a reușit să se adincească disensiunile dintre conducătorii diferitelor grupări și să se creeze o atmosferă de derută și neîncredere în rîndul sectanților.

Cunoscîndu-se că o latură importantă a activității conducătorilor și membrilor sectei ilegale „Martorii lui Iehova” este atragerea de noi adepți, în atenția permanentă a organelor de securitate au stat măsurile de prevenire a unei astfel de activități. În consecință, cu factorii educaționali din diferite localități, mai ales în locurile unde sînt concentrări de iehoviști, s-au organizat expuneri și discuții colective în cadrul cărora s-a dezvoltat caracterul antisocial al sectei, au fost demascați unii sectanți, relevîndu-se date concrete, referitoare la activitatea imorală sau infracțională a acestora. În același scop, am sprijinit organizarea unei anchete — de 40 de minute — la emisiunea în limba maghiară a televiziunii, a mai multor emisiuni la radio și articole în presă, care au avut un larg ecou în masa populației.

În vederea cunoașterii și prevenirii activității ostile desfășurate de grupările iehoviste de pe raza județului nostru vom acționa în următoarele direcții:

— Reanalizarea tuturor informațiilor pe care le posedăm referitoare la forma de organizare a sectei, la conducători de diferite niveluri, la persoanele care se ocupă cu multiplicarea și difuzarea materialelor de propagandă, a celor care sînt cunoscuți că întretin legături cu străini sau caută asemenea legături, precum și a celor care efectuează deplasări mai dese, atît pe raza județului, cît și în afara lui. Persoanele identificate cu astfel de preocupări vor fi urmărite în forme organizate, pentru stabilirea tuturor aspectelor concrete din activitatea lor.

— Realizarea de noi recrutări de calitate, cu prioritate din cadrul ierarhiei (sau cu perspectivă), folosirea mai curajoasă a infiltrărilor de informatori tineri (băieți și fete), paralel cu acțiunile de influențare a sectanților aflați în detenție.

— Instruirea întregii rețele informative, inclusiv a persoanelor de sprijin, cu sarcina concretă de a semnală, cu maximum de operativitate, elementele cu preocupări specifice sectei.

— Cooperarea cu inspectoratele județene Brașov, Cluj, Satu-Mare, Maramureș, Bistrița-Năsăud și altele, în vederea realizării unor acțiuni comune de dezorganizare a sectei, compromiterea și izolarea unor conducători. În acest scop, vom continua inițierea unor combinații, jocuri operative, contactări și altele (inclusiv recrutări fictive, pentru adîncirea dezorientării și neîncrederii în rîndul sectei). Opinăm să se folosească și în viitor, mai activ, televiziunea, radioul și presa, precum și expunerile și discuțiile colective, care pînă în prezent au dat rezultate bune.

Asupra persoanelor despre care se va constata că au manifestări dușmănoase față de țară, se va ocupa cu obținerea, multiplicarea și difuzarea materialelor de propagandă cu caracter iehovist sau comit alte infracțiuni (inclusiv adunările neautorizate), se va acționa prin organele de miliție, pentru documentarea și trimiterea în justiție, sau vor fi luate alte măsuri în conformitate cu legile în vigoare.

— Descoperirea canalelor de legătură cu străinătatea, urmărirea mai calificată a străinilor dubioși care vin „în vizită” în județul nostru, cit și a iehoviștilor care au rude în străinătate ori întretin legături cu străinătatea. Rețeaua informativă va fi instruită cu sarcini concrete pentru a semnală, cu maximum de rapiditate, apariția, la vreun iehovist, a unor persoane străine.

În colaborare cu Serviciul de contrainformații economice și organele de C.I. vor fi identificați conducătorii auto de la întreprinderile de pe raza județului și alte persoane care fac de obicei curse în străinătate, precum și eventualele legături la P.C.T.F.-uri. După identificare, vor fi verificați, dacă au rude sau legături între iehoviști, pentru a fi urmăriti informativ, urmînd să se stabilească cine sînt cei care se ocupă cu introducerea în țară a materialelor de propagandă iehovistă. De asemenea, pentru recrutarea unora dintre ei, în colaborare cu același serviciu, se va intensifica munca informativă la punctele de încărcare-descărcare a mașinilor venite din străinătate.

Toate sursele de informare de la punctele turistice de pe raza județului vor fi instruite pentru identificarea cetățenilor străini care difuzează materiale de propagandă, caută legături cu cetățeni români etc.

— Identificarea iehoviștilor care posedă mijloace de transport și care fac oficiul de curierat pentru transportarea aparatelor de multiplicat și a materialelor de propagandă. În acest sens se va comunica serviciului circulație numerele de înmatriculare ale tuturor autovehiculelor respective, urmînd ca pe traseu echipajele de miliție, sub un pretext oarecare, să le controleze, pentru a descoperi eventualele aparate de multiplicat sau materiale de propagandă.

— Folosirea, pe baza unei analize minuțioase, a mijloacelor tehnico-operative aflate la dispoziția organelor de securitate.

Mai multă atenție prevenirii producerii de evenimente în industria metalurgică

(Din concluziile desprinse cu ocazia cercetării unor
evenimente ce au avut loc în unele obiective siderurgice)

În cele ce urmează vom prezenta câteva evenimente care au avut loc în unele obiective siderurgice, consecințele lor și concluziile ce se desprind pentru ofițerii care răspund informativ de obiective similare.

La 13 august 1975, la stația de gaz metan a Combinatului siderurgic Galați, defectarea unui regulator de presiune a avut ca urmare o creștere bruscă a presiunii în conductele de vehiculare a gazului, care a provocat o explozie urmată de incendiu și întreruperea activității de producție, pe timp de opt ore, a unor secții de bază (furnale, oțelării, aglomerare și cuptoarele adinci din sectorul laminare). Producția nerealizată în secțiile în care s-a întrerupt activitatea a fost de aproximativ 20 milioane lei.

În urma cercetării cazului și din analiza muncii informative s-a constatat că anterior producerii evenimentului au existat semnalări potrivit cărora: a) la regulatoarele de presiune erau înregistrate zgomote suspecte; b) termenele de revizie a regulatoarelor nu erau respectate; c) în rândul personalului însărcinat cu supravegherea și manevrarea instalațiilor se manifesta indisciplina.

În ziua producerii exploziei, în stația de reglare a gazelor se găsea

un singur muncitor (în loc de trei cîți trebuiau să lucreze în tura respectivă): unul a lipsit nemotivat, iar altul părăsise locul de muncă, pentru rezolvarea unor sarcini în afara stației. În aceste condiții, în momentul semnalării creșterii presiunii gazului, muncitorul aflat în stație, deși a încercat, nu a reușit să execute manevrele necesare evitării evenimentului (la manevrarea vanelor fiind necesară acțiunea conjugată a cel puțin două persoane).

A mai rezultat că semnalările despre apariția zgomotelor suspecte la regulatoarele de presiune și nerespectarea termenelor de revizie nu au fost comunicate celor în drept a lua măsuri, nu au fost verificate și adincite (în sensul de a stabili ce se poate produce și ce consecințe pot avea), nu au fost consultați specialiștii (din rețea sau din afara rețelei), care puteau să indice măsurile ce trebuiau luate pentru prevenirea evenimentului.

În timpul probelor de funcționare a electrofiltrelor de degudronare din secția cocso-chimică a Combinatului siderurgic Galați, la 3 septembrie 1975, doi specialiști vest-germani, din partea firmei furnizoare, au executat o manevră greșită în urma căreia a avut loc o

explozie urmată de incendiu și accidentarea mortală a trei persoane — cei doi străini și un maestru de la combinat — care supravegheau lucrările. Evenimentul nu a influențat activitatea altor secții ale combinatului, paguba produsă (suportată integral de firma străină furnizoare) a afectat numai utilajul aflat în probă și a întârziat darea lui în exploatare.

Din cercetarea acestui eveniment a rezultat că ofițerul care răspundea informativ de secția cocso-chimică aflase în prealabil că este posibilă executarea unor manevre greșite la utilajul respectiv, care ar permite amestecarea gazelor provenite din cocsărie cu aerul, și, în cazul atingerii unei anumite proporții (gaz+aer), s-ar putea produce o explozie urmată de incendiu. Sursa a fost chiar maestrul căzut victimă accidentului. S-a tras astfel concluzia că, deși se obținuseră informații despre posibila stare de pericol, nu s-a acționat prin măsuri hotărâte în scop preventiv. Nu au fost consultați specialiștii, care să elaboreze o soluție tehnică, în sensul ca, chiar și în situația cînd s-ar efectua o manevră greșită, să fie asigurată securitatea instalației. Maistrul român, care era și sursă a organelor de securitate, nu a fost suficient instruit pentru a interveni direct și a nu permite executarea unor manevre neconforme cu instrucțiunile specifice.

La 25 noiembrie 1975, la Întreprinderea „Industria Sîrmei” din Cîmpia Turzii au avut loc la instalațiile electrice și de acționare ale laminorului nr. 3 două incendii, care au distrus aparatură în valoare de circa 300.000 lei și au scos din funcțiune, pe o perioadă de patru zile, laminorul respectiv, nerealizîndu-se în acest interval circa 12.000 tone sîrmă.

Cu ocazia cercetărilor efectuate

s-a stabilit că primul incendiu a fost generat de un scurtcircuit la un contactor tip I.O.R. de 1.500 V. Comparîndu-se schema electrică cu prevederile proiectului de execuție a rezultat că acest contactor trebuia să fie de un alt tip și anume de 500 V. Al doilea incendiu a fost generat de supraincîlzirea unei rezistențe adiționale de 180 ohmi, montată în circuitul primar al transformatorului de impulsuri și care a aprins carcasa din material plastic.

Prin măsurile informativ-operative luate în timpul cercetărilor, s-a stabilit că încă din perioada punerii în funcțiune a laminorului respectiv, în prezența specialiștilor străini care acordau asistență tehnică, deși au avut loc 10 topiri ale carcasei din material plastic, ofițerul care a răspuns informativ de obiectiv nu a obținut la data respectivă informații despre acest fapt. Nivelul supravegherii informative în sectorul respectiv a fost slab, atît în perioada construcției și punerii în funcțiune a laminorului, cît și după darea lui în exploatare, ceea ce a făcut ca ofițerul să nu fie sesizat despre faptul că în instalație au fost montați alți contactori decît cei prevăzuți în proiect și că rezistențele ohmice adiționale de la transformatorii de impulsuri provoacă aprinderea carcaselor din material plastic.

Dealtfel, în subsolul laminorului, unde sînt montate cablurile și aparatura electrică, se semnalaseră începuturi de incendiu, despre care pe linie informativă nu exista nici o sesizare. În plus, instrucțiunile și normele de prevenire și stingere a incendiilor, în vigoare și la acea dată, obligau să fie luate măsuri adecvate.

În zilele de 18 și 20 septembrie 1976, la Combinatul de oțeluri speciale Tirgoviște s-au perforat vetrele cuptoarelor electrice nr. 1 și 2 (de 50 tone) din oțelărie. Ca ur-

mare a acestor avarii, cuptoarele au fost oprite pentru reparații, care au durat 10 zile, având deteriorate, parțial, mantalele de la fundul creuzetului și, parțial, instalațiile electrice. Din cercetarea evenimentelor, a rezultat că acestea s-au datorat existenței în încărcătura de fier vechi a metalelor neferoase, în special plumb, care a pătruns în denivelările vetrei cuptoarelor și a dus la producerea perforărilor. Plumbul provenea din colectările făcute la diferite întreprinderi, deși, prin secțiunile de prelucrare ale Centralei de prelucrare și colectare a deșeurilor metalice, se face sortarea pentru îndepărtarea metalelor neferoase (plumb, cupru, aluminiu etc.). Întrucât nu există o tehnologie care să asigure îndepărtarea totală a acestora, calitatea prelucrării depinde, în ultimă instanță, de modul în care angajații își realizează sarcinile de serviciu. Tot cu ocazia analizei, a rezultat că în multe situații aprovizionarea cu fier vechi a oțelărilor se face direct de la unitățile economice, fără a mai trece prin bază, deci fierul vechi nu este prelucrat. Astfel, chiar în timpul cercetărilor au sosit la combinat două vagoane în care s-au găsit motoare electrice, plăci de acumulator și un lingou de plumb.

Din verificări s-a mai desprins faptul că producerea perforărilor a fost facilitată și de alți factori de ordin tehnic și organizatoric, aceștia având un caracter subiectiv și anume: mașinile de reparat vatra cuptoarelor, după fiecare șarjă, nu

erau întreținute în stare de funcționare, motiv pentru care reparațiile se executau manual și de calitate slabă, neputându-se asigura o acoperire a denivelărilor în care se acumulau metale neferoase în stare topită; în plus, asistența tehnică în schimburile 2 și 3, fiind asigurată de personal cu calificare mai slabă, nu se urmărea cu rigurozitate respectarea tehnologiei la elaborarea șarjelor, încărcarea cuptoarelor și reparația lor după fiecare șarjă; uneori șarjele durau până la 20 de ore, în loc de 7—8 ore, provocând uzura prematură a vetrelor.

Concluzia la care s-a ajuns cu prilejul analizei a scos în evidență faptul că nu s-a acționat cu suficientă fermitate în direcția înlăturării neajunsurilor tehnice și organizatorice. Organele de securitate nu au obținut din timp informații pe care să le valorifice operativ, în sensul de a determina factorii responsabili să acționeze în direcția eliminării stărilor de pericol, printr-o mai bună organizare a activității productive, a întreținerii utilajelor în stare de funcționare și a executării unor reparații de calitate după fiecare șarjă.

Se poate aprecia, în încheiere, că pentru realizarea integrală a desideratului de prevenire în industria metalurgică rolul hotărîtor revine rețelei informative, care trebuie antrenată pentru cunoașterea stărilor de pericol și pe această bază să se treacă la aplicarea cu fermitate a măsurilor preventive adecvate.

Colonel Nicolae BOGDANESCU
Maior Victor ANTONESCU

Unele acțiuni întreprinse de I. J. Gorj pentru prevenirea producerii de evenimente în obiectivele economice

În cadrul Inspectoratului județean Gorj al M.I. prevenirea evenimentelor negative se realizează prin: organizarea mai bună a activității informativ-operative în obiectivele economice, perfecționarea muncii de căutare a informațiilor, orientarea continuă a activității ofițerilor în direcția obținerii de date și informații pe profil și exploatarea lor cu operativitate și eficiență.

În acest scop, s-a trecut cu mai multă fermitate și exigență la intensificarea muncii cu rețeaua informativă, la organizarea unor acțiuni și controale pentru a cunoaște din timp faptele și fenomenele ce pot genera infracțiuni și a se interveni cu operativitate în vederea înlăturării lor. O atenție deosebită s-a acordat asigurării cu surse de informare a tuturor punctelor vulnerabile și a sectoarelor în care se pot produce evenimente, stăpinind în orice moment situația operativă și având posibilitatea intervenției directe la conducătorii unităților economice. În consecință, rețeaua informativă a fost instruită să intervină nemijlocit pentru înlăturarea eventualelor stări de pericol.

Drept urmare, în multe din obiectivele economice ale județului Gorj s-a prevenit producerea unor incendii, explozii și a altor evenimente grave.

De exemplu, la o întreprindere de mare importanță din județul Gorj — în sectorul producției speciale — în câteva rinduri au avut loc aprinderi la atelierele unde se folosește ca materie primă fulminatul de mercur. Problema devenise îngrijorătoare deoarece putea avea ca efect accidentarea mortală a muncitorilor. Eforturile depuse de specialiștii în materie s-au rezumat la aplicarea unor soluții privind îmbunătățirea mediului ambiant al interiorului unde se realizau amestecurile pirotehnice și unde se constatase lipsa umidității necesare. Dar și după aplicarea acestor măsuri au continuat să aibă loc aprinderi, creîndu-se în rîndul muncitorilor o stare de neîncredere. S-a analizat situația existentă cu multă atenție și, printre alte măsuri, s-au făcut consultarea și instruirea temeinică a rețelei informative din rîndul chimiștilor, pe în-

tregul flux tehnologic. În urma unor studii atente, sursa „Puiu” a semnalat că la proba de laborator a fulminatului de mercur s-au găsit particule de sticlă yena, provenite de la recipientii în care se amestecau soluțiile pentru prepararea explozivului și care, în procesul frecării cu materialul pirotehnic, provocau aprinderea soluției. Ca urmare, conducerea întreprinderii a dispus verificarea și spălarea tuturor recipientilor în care se făceau amestecurile, prevenindu-se astfel explozia. Prin măsuri informative s-a stabilit ulterior că nu este vorba de un act dușmănos, ci de un fapt cu totul întâmplător.

Pe aceeași linie a prevenirii se înscrie și intervenția informativului „Vuică” de la o altă întreprindere din județul Gorj, care, într-una din zilele lunii septembrie 1976, sesizând scăderea purității hidrogenului la generatoarele 1 și 2 ale grupului de 200 MW ale întreprinderii, din cauza unor defecțiuni apărute la instalațiile de degazare a uleiului, a intervenit prompt pentru reducerea sarcinii generatoarelor și aprovizionarea cu hidrogen în butelii, în scopul ridicării purității acestuia până la oprirea grupurilor și repararea instalației. Prin aceasta s-a prevenit producerea unei explozii cu urmări deosebite.

Un alt exemplu: în luna august 1976, sursa „Georgescu”, de la o fabrică din cadrul Combinatului de prelucrare a lemnului Tirgu-Jiu, a semnalat că sistemul de comandă la mașina de presărat covorul de așchii prezintă defecțiuni și că este posibil ca în timpul funcționării să aibă loc avarierea acestei instalații procurată din import. La intervenția sursei „Georgescu”, s-au montat în plus unele limitatoare, iar la capul terminal al instalației, pe care funcționa mașina de presare, s-au montat dispozitive de oprire, în cazul cînd limitatoarele n-ar fi răspuns la comenzi.

A devenit o practică în munca noastră **consultarea cadrelor de specialitate din obiectivele economice**, în mod deosebit a celor care își desfășoară activitatea în punctele vitale ale producției. Cu aceștia ținem o legătură permanentă și aflăm cauzele care duc la apariția stărilor de pericol sau alte nereguli în exploatarea și întreținerea instalațiilor și utilajelor. O asemenea măsură a fost luată în toate exploatările miniere din bazinele Motru, Rovinari și Jilt, în industria energetică, a petrolului și industria de apărare.

Concomitent cu intensificarea muncii informative, am organizat mai multe **acțiuni și controale în obiectivele economice**, pe care le-am executat împreună cu organele de pompieri, protecția muncii, Inspectoratul pentru calitatea produselor, Direcția regională C.F.R. Craiova. Activitatea de control se desfășoară pe baza unui grafic, care cuprinde responsabilități și termene de executare, prioritate acordîndu-se acelor obiective în care s-au semnalat stări de pericol și este necesară intervenția unor organe de specialitate.

Majoritatea acestor acțiuni au fost organizate cu organele de pompieri, dar nu am neglijat nici alți factori, obligați prin lege să intervină, pentru înlăturarea unor stări de pericol. Așa, de exemplu, am organizat acțiuni permanente cu Inspectoratul pentru protecția muncii, în special

în exploatările miniere din bazinul carbonifer Motru, unde s-au constatat încălcări flagrante ale tehnologiei de extracție a cărbunelui, cu consecințe pentru viața și integritatea minerilor și a utilajelor din subteran. Organele protecției muncii au aplicat, potrivit competenței date de lege, amenzi contravenționale și au dispus pe loc măsuri de înlăturare a unor stări de pericol. Acțiuni de control s-au organizat, de asemenea, cu organele Direcției regionale C.F.R. Craiova, deoarece s-au semnalat neajunsuri în întreținerea și exploatarea liniei ferate din Defileul Jiului, cit și pe sectorul liniilor uzinale Rovinari și Birsești, unde traficul este intens. De menționat acțiunea organizată în luna octombrie 1976 în stația C.F.R. Tirgu-Jiu, cu care prilej au fost depistate mai multe obiecte în apropierea liniei, care puteau fi folosite în scop dușmănos. Din dispoziția unor factori de răspundere ai Direcției regionale C.F.R. Craiova, s-au înlăturat obiectele respective și s-au elaborat instrucțiuni ca în toate stațiile C.F.R. să se treacă la controlarea periodică a zonei de cale ferată și înlăturarea acelor obiecte care pot deveni obstacole în circulația feroviară. Pe sectorul platformei industriale Rovinari și pe linia uzinală a Combinatului de lianți și azbociment Birsești, unde se înregistrau frecvent deficiențe în circulația garniturilor de tren, s-a dispus (de către aceleași organe competente, la intervenția noastră) închiderea unor linii și remedierea neregulilor.

Potrivit ordinelor în vigoare, am informat permanent organele locale de partid asupra neregulilor constatate și în fiecare caz s-a acționat prompt pentru înlăturarea acestora. Pentru stările de fapt care creeau probleme și unde exista pericolul iminent al producerii de evenimente grave, s-au întocmit documentare, însoțite de planșe fotografice și alte materiale convingătoare, care au fost supuse discuției factorilor competenți din unitățile economice în cauză, cu participarea conducerii inspectoratului. Asemenea situații au fost la mai multe întreprinderi de pe raza județului Gorj.

Din analiza stărilor de pericol existente, care se realizează săptămînal cu fiecare ofițer, a rezultat că pentru asigurarea unei supravegheri informative corespunzătoare, în toate obiectivele, este necesar să se acționeze cu mai multă fermitate și exigență, pentru completarea rețelei informative cu persoane din rîndul celor care au pregătirea de specialitate și competența de a interveni rapid atunci cînd situația o cere. Rețeaua informativă rămîne principalul mijloc care trebuie folosit cu toată convingerea în munca de prevenire în sectoarele economice.

De asemenea, pentru realizarea prevenirii, ofițerul care deservește obiectivul economic trebuie să manifeste multă consecvență și insistență pe lângă conducătorii respectivi, determinîndu-i să ia măsuri hotărîte pentru înlăturarea cauzelor generatoare de evenimente negative.

Seleționarea și verificarea rezidenților permanente ale activității noastre

Ponderea industrială a județului Bacău în ansamblul economiei naționale, importanța deosebită a unor uzine și întreprinderi sînt bine cunoscute. Pornind de la această realitate, în scopul prevenirii oricăror acțiuni ostile și stăpînirii temeinice a situației operative din obiective, locuri și medii, am pus accent deosebit pe organizarea temeinică a muncii cu rețeaua informativă, pe realizarea unui număr corespunzător de rezidenți, în raport cu creșterea numerică a informatorilor.

În conformitate cu prevederile ordinului tovarășului ministru, pentru activitatea de rezident am selecționat persoane cu experiență din rîndul informatorilor, colaboratorilor și cadrelor de securitate în rezervă, care prin calitățile, posibilitățile și experiența lor pot desfășura o muncă calificată cu rețeaua informativă. De asemenea, ne-am îndreptat atenția spre acele persoane cu o rază de activitate mai întinsă, cu posibilități de contactare sub acoperirea atribuțiilor de serviciu a unui număr cît mai mare de angajați, în condiții optime de conspirativitate. Iată și cîteva exemple: „Barbu”, fost ofițer de securitate, cunosător al mai multor limbi străine, îndeplinește la întreprinderea „Drumul” unde lucrează o funcție care îi permite contactul direct și firesc cu majoritatea angajaților. În baza acordului și a posibilităților și calităților sale de a lucra cu rețeaua a fost selecționat rezident și i s-au dat în legătură șapte informatori și colaboratori pe care îi instruieste periodic cu bune rezultate. „Georgescu”, fost subofițer în Ministerul de Interne, prin funcția ce o deține la o întreprindere din Moinești are posibilități de deplasare în diverse localități. Apreciindu-i-se calitățile, modul de a lucra cu oamenii și rezultatele muncii, în urma unui studiu temeinic a fost recrutat ca rezident și i-au fost dați în legătură șapte informatori și colaboratori care lucrează de mai multă vreme cu rezultate bune. „Doru”, inginer la o întreprindere din Bacău, cunosător de limbi străine, a fost multă vreme informator. Dovedind atașament față de organele de securitate, spirit de sesizare și avînd bune rezultate în munca de prevenire a unor

fenomene negative, respectivul a fost selecționat rezident și i s-au dat în legătură la început trei informatori, apoi numărul acestora a sporit.

Din exemplele de mai sus rezultă orientarea noastră asupra persoanelor cu o pregătire superioară, unii cunosători de limbi străine sau deținînd funcții tehnico-administrative, fapt care a permis darea în legătură acestora a unui număr important de surse, cu atît mai mult cu cît respectivii rezidenți au posibilitatea să realizeze întîlnirile cu sursele informative în condiții deosebit de bune chiar la locul lor de muncă.

Dar munca rezidenților, așa cum este ea orientată de ofițerii de legătură, nu se reduce la simpla activitate de contactare, colectare a informațiilor și dirijare a rețelei informative, ci ei culeg personal informații, contribuie direct la înlăturarea unor stări de pericol, care se puteau solda cu evenimente deosebite în întreprinderile respective și la cunoașterea și prevenirea activității unor persoane aflate în atenția organelor securității statului. De exemplu, rezidentul „Georgescu” a furnizat personal un mare număr de note, cu referire la poziția în muncă și atitudinea față de orînduirea noastră a unor persoane; a facilitat clarificarea anumitor suspiciuni referitoare la atitudinea și comportarea unor cetățeni străini și îndeosebi asupra comportării unor studenți și specialiști străini veniți la obiective importante din Moinești, în care lucrează. La rîndul său, rezidentul „Barbu” a furnizat date care au contribuit la prevenirea divulgării și scurgerii unor informații cu caracter secret de stat, precum și date de interes operativ privind atitudinea și comportarea la locul de muncă a unor specialiști străini care au venit în vizită la întreprinderea în care lucrează. De asemenea, rezidenții „Puteanu” și „Dinu”, care au în legătură cinci și respectiv patru surse, au furnizat personal date de interes operativ, privind poziția și atitudinea la locul de muncă a unor persoane cu antecedente politice și penale, despre starea de pericol care a apărut la o mașină adusă din import și aflată în probe tehnologice, precum și în legătură cu comportamentul unor specialiști străini care au montat mașina respectivă, fapt care a permis să se ia măsuri eficiente de prevenire, în urma semnalărilor făcute de organele de securitate la conducerea întreprinderii și la organele de partid. Același rezident a cules personal informații utile privind slaba calitate a unor produse sau despre depozitarea necorespunzătoare a altora, contribuind astfel la prevenirea producerii unor daune.

O regulă impusă rezidentului se referă la legătura acestuia cu sursele de informare care trebuie să aibă caracter organizat și să asigure continuitate și deplină conspirativitate. Ca urmare, rezidenții „Mihăiță”, „Călin”, „Ursu”, „Pătrașcu” și alții (foști ofițeri de securitate) și-au permanentizat întîlnirile cu sursele de informare în case de întîlniri, fapt care le-a permis discutarea în detaliu a aspectelor semnalate, trasarea de sarcini, instruirea asupra tematicii de probleme și informații ce ne interesează. Întîlnirile rezidenților cu rețeaua din legătură se realizează, de regulă, pe bază de grafice de întîlniri, fapt care permite ofițerilor cu care rezidenții țin legătura, precum și șefului acestora să controleze și, la nevoie, să intervină pentru un instructaj suplimentar al informatorilor.

Pornind de la profilul și sarcinile specifice ale fiecărui obiectiv, precum și de la scopul operativ concret urmărit, am fost preocupați și

de îmbunătățirea activității rețelei feminine din unele locuri unde ponderea angajaților o dețin femeile (întreprinderi ale industriei ușoare, unele sectoare de proiectare, desenatori tehnici, laboratoare, sectoare C.T.C., licee cu profil tehnic etc.) și unde se impune recrutarea de rețea preponderent feminină. Corespunzător acestui specific, s-a impus și constituirea de rezidențe conduse de femei, cu care obținem bune rezultate. De exemplu, rezidenta „Ardeleanu” care conduce o rețea formată din mai multe informatoare și colaboratoare, dovedind competență, orientare și capacitate de coordonare a activității surselor din legătură, a obținut date de interes operativ despre „Focșa”, cunoscut cu rudenie în străinătate, despre „Ferariu Maria”, care întreținea relații cu cetățeni străini sau despre alte elemente ostile.

N-am fi pe deplin sinceri dacă n-am recunoaște că în activitatea unor rezidenți s-au constatat și neajunsuri, datorate, în principal, ofițerilor care i-au selecționat pentru această muncă. Astfel, rezidentul „Calistru” a adoptat la un moment dat o atitudine de pasivitate și indiferență care au pus sub semnul îndoielii sinceritatea sa în raporturile cu noi. Într-adevăr, în urma verificării s-a constatat că respectivul rezident a intrat în contact cu cetățeni străini veniți în obiectivul în care își desfășura activitatea, fără a ne semnală despre relațiile neoficiale pe care le practica. Evident, s-a greșit când s-a acceptat recrutarea ca rezident a lui „Calistru”, anume în perioada de studiere și verificare, când nu s-au folosit toate posibilitățile muncii de securitate, pentru a avea garanția deplină a loialității respectivului. Tot ca urmare a unor lipsuri în activitatea de studiere și verificare a unor rezidenți am fost nevoiți să întreprindem legătura cu șase dintre aceștia, fie pentru că au plecat din obiective și au devenit astfel inutilizabili, fie că nu au corespuns sub aspectul calităților și posibilităților de îndeplinire a sarcinilor. Este cazul lui „Sandu”, care numai după câteva luni de la investirea ca rezident a trebuit să fie scos din rețea pentru pasivitate.

Rezultatele pe care le-am obținut până în prezent evidențiază că majoritatea rezidenților lucrează bine, atât în ce privește volumul informațiilor furnizate, cât și pe linia competenței de a avea și de a dirija surse informative. Experiența pe care am acumulat-o ne îndreptățește să afirmăm că recrutarea și folosirea rezidenților, ca mijloc eficient de legătură cu rețeaua informativă, se impune să se afle în continuare în atenția noastră. Totodată, trebuie să avem permanent în vedere că în perioada de studiere și verificare este necesar să se folosească, de la caz la caz, întreaga gamă a mijloacelor și metodelor muncii de securitate, pentru a avea deplină garanție asupra loialității și capacității viitorului rezident în rezolvarea sarcinilor ce-i vor reveni.

Locotenent-colonel Ion ȘERBAN

Cu forța dreptului, împotriva dreptului forței!

La 13 octombrie 1974 erau prinși în flagrant străinul „Moscovitz Otto Johann”, reprezentantul firmei americano-austriece „REX”, cu reședința la Viena, și cetățeanul român „Szaminberger Rudolf”, în momentul în care, în locuința ultimului, acesta transmitea străinului informații și date economice cu caracter secret.

Atmosfera, mai mult decât prietenească, care plutea în apartamentul soților „Szaminberger”, avea să se schimbe în momentul în care reprezentanții organelor de stat își făceau apariția. În clipa aceea „Moscovitz Otto Johann” își găsisse ascunzătoarea „potrivită” în baia gazdei. Fotografiiile efectuate l-au imortalizat chiar și în această postură.

Citva timp mai târziu, la 28 noiembrie 1974, Tribunalul militar teritorial București pronunța „răsplata” indeletnicirilor oculte ale celor doi. Sentința prevedea pentru „Szaminberger”: 18 ani închisoare, confiscarea parțială a averii, degradarea militară, interzicerea unor drepturi pe timp de 8 ani, plata sumei de 60.000 lei drept cheltuieli de judecată și a unor despăgubiri în valoare de 1.650.720 lei, iar pentru „Moscovitz Otto Johann”: 10 ani închisoare, confiscarea parțială a averii și plata (împreună cu „Szaminberger”) a cheltuielilor de judecată și a despăgubirilor, cu transformarea — conform Decretului nr. 24 din 1969 — a pedepsei privative de libertate în amendă.

În legătură cu acest caz, presa occidentală a încercat, se înțelege, abordări denaturate, subiective.

Astfel, ziarul vienez „Neue Kronen Zeitung”, din 7 noiembrie 1974, într-un articol de Hans Konitschek, intitulat „Expertul magnezitei din Carintia arestat ca agent într-o călătorie de serviciu în România”, menționa următoarele: „La 13 octombrie, când «Moscovitz» a vrut să treacă granița la Reșița, venind din Iugoslavia, a fost arestat din automobilul său și dus la București, pentru a fi interogat. La scurt timp după aceea, poliția românească a arestat și pe un partener de afaceri al austriacului — un român. Ambilor li s-a imputat că ar fi desfășurat activitate de spionaj industrial”.

Articole asemănătoare au apărut și în publicațiile: „Kurier”, „Arbeiter Zeitung”, „Die Presse” și altele. N-au lipsit, desigur, nici apărătorii lui „Moscovitz” și nici amenințările la adresa țării noastre. De exemplu, ziarul „Die Presse”, din 10 noiembrie 1974, într-un articol intitulat sugestiv: „Noi aspecte în cazul «Moscovitz», «Spionul» eliberat. Repercusiuni asupra contactelor cu România?”, reliefa că „...învinuirea de spionaj industrial este considerată de dr. Wolfgang Wick, vicepreședinte al consiliului de control al firmei austriaco-americane «Magnezit A. G.» și președinte al corporației industriale «Kartner», ca nejustifi-

cată. În mod sigur, „Otto Moscovitz” a cules informații, inclusiv despre firmele concurente, însă normal, în cadrul strict legal trebuie să fii la curent cu calitatea produselor altor firme... Dacă din cauza unor lucruri care la noi fac parte din practica comercială, în România ești închis, atunci contactele iau o întorsătură problematică”. Autorul și redactorii au omis însă să precizeze dacă în Austria și împotriva țării lor un străin ar fi efectuat o asemenea „practică comercială”, fapta lui nu ar fi intrat sub incidența legii penale!

Dar înainte de a dovedi ce fel de „practică comercială” a desfășurat în țara noastră „domnul Moscovitz”, este necesar să amintim că nu numai presa, ci și autoritățile din Austria au intervenit în „soluționarea” acestui caz de spionaj industrial. Chiar soția lui „Moscovitz” declara în „Neue Kronen Zeitung”: „Aceasta nu poate fi decît o neînțelegere din partea autorităților române. Sper că, cu ajutorul ambasadorului austriac din București, soțul meu va fi în curînd liber...”

„Neînțelegerea” s-a dovedit însă a fi de partea austriacă, odată ce organele polițienești din această țară au trecut la prelucrarea unor cazuri de arestare în România a unor cetățeni austrieci, care au efectuat spionaj economic, sau odată ce, la 31 octombrie 1974, ambasadorul român la Viena a fost chemat la M.A.E. austriac și informat că problema „Moscovitz” a fost analizată la nivelul guvernului. Unele personalități austriece mai „zeloase” au propus chiar suspendarea unor acorduri româno-austriece pe linii consulară, științifico-tehnică și culturală...

Referindu-ne la autorități ori persoane oficiale austriece sau americane nu ne gîndim exclusiv la activitatea lor la Viena, la Washington, ci și la București.

Astfel, la 30 octombrie 1974, ambasadorul Austriei în R. S. România, Werner Sautter, însoțit de consilierul Thassilo Ogrinz s-au prezentat într-o audiență la M.A.E., unde au prezentat, pe un ton relativ dur, o notă despre cazul „Moscovitz”, invocînd faptul că autoritățile române ar fi încălcat prevederile articolului 32 al convenției consulare referitoare la termenul de 5 zile privind informarea ambasadei despre reținererea concetățeanului lor. Ambasadorul a folosit chiar termeni nepotriiviți la adresa autorităților de resort române, care ar dori „să însceneze” un proces lui „Moscovitz”, acuzînd țara noastră că „folosește tribunalele militare pentru a creea sume în valută luînd ostaticii”, amenințînd (e drept, voalat) cu torpilarea contractului încheiat în acea perioadă între firma reprezentată de cel în cauză și o întreprindere română de comerț exterior. Diplomatul austriac a menționat că la 29 octombrie 1974 cazul „Moscovitz” ar fi fost discutat în Consiliul de Miniștri al țării sale. În baza pretenției nevinovăției a lui „Moscovitz”, ambasadorul austriac a cerut eliberarea imediată a concetățeanului său.

Desigur, persoanele autorizate i-au replicat elegant dar ferm că lucrurile nu stau așa cum au fost prezentate și că „Moscovitz” nu a respectat legile române. Cît privește Ambasada austriacă, aceasta a fost informată în timp util, iar cazul trebuie prezentat real nu supradimensionat și fără etichetarea calomniatoare a autorităților române, care, de fapt, ar fi cele mai îndreptățite să-și exprime indignarea pentru încălcarea propriilor legi.

Tot în cazul „Moscovitz”, la 16 decembrie 1974, Werner Sautter

însoțit de dr. Wolfgang A. Wick, vicepreședinte al societății austriaco-americane „REX-MAGNESIT” și vicepreședinte pentru Europa al societății „GENERAL REFRACTORIES COMPANY PHILADELPHIA”, și de Richards Viets, prim-consilier al Ambasadei S.U.A. la București, s-au prezentat în audiență la Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale.

Dr. A. Wick, după ce a reliefat aspecte ale colaborării economice dintre firma condusă de el și Întreprinderea română de comerț exterior „MINIMPEX”, a arătat pe un ton protestatar că arestarea lui „Moscovitz” i-a șocat și consideră aceasta ca o presiune pentru a se obține concesiile în contracte, scuizîndu-l pe cetățeanul austriac de necunoașterea legilor române. După ce a calificat această procedură drept „contrară bunelor relații între cele două țări”, a menționat că de acest caz se interesează președintele Austriei, dr. Kirchlaeger, cancelarul Kreisky, ministrul economiei Staribacher, ministrul de externe austriac, precum și Ambasada americană din Viena, continuînd înșiruirea personalităților interesate de acest caz cu senatorul american Scot, din statul Pensilvania, care s-ar fi adresat cu o scrisoare de clemență președintelui R.S. România și urma să-l viziteze pe secretarul de stat al S.U.A., Kissinger, ca acesta să-și folosească influența în contextul dezbatărilor pentru acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate României. Pe scurt, de la „Moscovitz” la clauză... Și nu numai atît. Comisia de expertiză (în viziunea lui) nu putea fi acceptată, la fel ca și cautiunea, cerînd totodată transferarea cazului „unui organ de arbitraj neutral ca, de exemplu, Camera de Comerț din Paris”, amenințînd că, în caz contrar, „se vor adopta soluții pe baza forței”!

Firește, și la acest minister li s-au dat răspunsuri corecte dar la fel de ferme, în respingerea pretinselor proteste. Li s-a arătat interlocutorilor străini că nu organele române cer cautiune, ci eventual pot acorda această favoare în cazul în care acuzatul cere, dar pentru a nu se crea confuzie, ar fi mai indicat ca vinovatul să-și execute pedeapsa, dacă acest lucru satisface mai bine pe interesat. Au fost eliminate încercările de intimidare, de amenințare cu forța, precum și sugestia nepotrivită a unui arbitraj neutral, odată ce nu este în discuție un litigiu în executarea unui contract, ci încălcarea legilor penale române.

Așadar, la dreptul forței s-a răspuns cu forța dreptului!

A doua zi, ambasadorul Austriei s-a prezentat în audiență la unul dintre vice-prim-miniștrii guvernului român, împreună cu dr. A. Wick, cu consilierul comercial al ambasadei austriece B. Orisich și R. Viets, prim-consilier al Ambasadei S.U.A. la București. În cadrul audienței, ambasadorul austriac a prezentat din nou punctul său de vedere. Wick l-a apreciat pe „Moscovitz” că „a greșit din lipsă de prevedere”, iar spionajul său economic l-a calificat doar „comportare prietenească față de un funcționar superior român”, subliniînd — ca și Sautter — efortul lor pentru „liniștirea opiniei publice austriece, prin temperarea unei campanii de presă, defavorabile României”.

Și la acest nivel li s-a arătat că autoritățile de resort române dețin date concrete asupra vinovăției lui „Moscovitz” și că, desigur, „probleme de genul celei de mai sus nu trebuie să afecteze bunele relații bilaterale, în special economice, unde există încă numeroase posibilități de cooperare”.

Considerind că prin prezentarea interesului și campaniei de presă, precum și a acțiunilor unor personalități oficiale austriece și americane în cazul „Moscovitz” am reușit să stîrnim curiozitatea profesională a cititorilor, vom încerca să derulăm filmul scris al activității ilicite a străinului și a legăturii lui din țara noastră.

„Moscovitz Otto Johann” s-a născut la 12 iunie 1933, în Austria, este căsătorit, are un copil. Este de profesie inginer chimist. Ca reprezentant pentru țările socialiste europene al firmei „REX” din Radetheim, el vine și în România din 1962, de 2—3 ori pe an, la tratative cu I.C.E. „MINIMPEX” și unele combinate siderurgice, pentru a livra materiale refractare. Volumul afacerilor realizate în țara noastră anual au depășit sume de ordinul zecilor de milioane lei.

Pretextînd necesitatea constatării modului de comportare în producție a mărfurilor furnizate de firma „REX”, acesta făcea anual mai multe vizite la combinatele siderurgice, ocazie cu care vizita secții de producție, contactînd totodată un număr apreciabil de specialiști români, pe care căuta să-i exploateze informativ.

În acest fel, „Moscovitz” și-a creat mai multe legături neoficiale, în localitățile și obiectivele economice vizitate, dintre care unele cu funcții de conducere, printre care și „Szaminberger”.

„Szaminberger Rudolf”, cetățean român de naționalitate germană, s-a născut la 16 noiembrie 1929, la Reșița. Este căsătorit și are doi copii. Are rude stabilite în R.F.G. În momentul arestării era inginer șef la Combinatul siderurgic Reșița. A avut manifestări naționaliste, dușmănoase orînduirii noastre și intenții de evaziune.

Prin mijloacele și metodele muncii de securitate s-au obținut date și informații din care rezultă că, prin natura atribuțiilor de serviciu, „Szaminberger” a intrat în contact cu „Moscovitz”, care era surprinzător de bine documentat despre evoluția, dificultățile, nevoile și perspectivele siderurgiei românești.

„Moscovitz” a sesizat inițial că „Szaminberger” are concepții filo-germane, manifestă tendințe de căpătuială, că intenționează să se stabilească în Occident și, ca atare, a început să-l angreneze în activități dușmănoase statului nostru. Ei și-au găsit, așadar, repede „afinități”. Străinul, intuind că românul este bun specialist, apreciat, a cultivat și stimulat concepțiile și trăsăturile negative de caracter ale lui „Szaminberger”, creîndu-se pe această bază o „prietenie” pe care a exploatat-o în vederea obținerii de informații. Inițial, românul îi dădea informații străinului drept răspuns la „amabilitățile” acestuia. Ele nu erau deosebit de importante, gravitatea lor crescînd însă proporțional, pe măsura „angajării” inginerului român față de „Moscovitz”. Discuțiile de specialitate, începute la tratative, erau continuate în cadru neoficial. Așadar, „Szaminberger”, încălcînd normele legale cu privire la apărarea secretului de stat și a modului de stabilire a relațiilor cu cetățenii străini, a

acceptat întîlniri și discuții neoficiale cu „Moscovitz”, transmițîndu-i treptat date și informații economice cu caracter secret.

Această perioadă inițială în relațiile dintre cei doi reiese pregnant din „destăinuirile” lor ulterioare, în cadrul cercetării penale.

Astfel, „Moscovitz” arăta: „Aproximativ în prima fază — 1969 și 1970 — contactele dintre noi s-au limitat la întîlniri intîmplătoare, în combinat, unde el, citeodată, era folosit ca translator... În toamna anului 1971 am fost invitat de familia „Szaminberger” la ei acasă. În vara aceluiași an, cu ocazia unei călătorii de tranzit prin Austria a familiei „Szaminberger”, am stabilit relații de „prietenie” la nivel familial. Această „prietenie” s-a adîncit cu fiecare întîlnire... În 1972 el a fost însărcinat și cu probleme care priveau oțelăria, devenind astfel partenerul meu direct de discuții în întreprindere, fiind totodată folosit și ca translator la tratativele care aveau loc în combinat. În timpul care a urmat, au avut loc discuții cu caracter profesional, mai ales la el acasă, dar uneori mi se oferea prilejul înainte sau în timpul tratativelor, atunci cînd translatorul părăsea încăperea”.

La rîndul său „Szaminberger” afirma: „Îl cunosc pe domnul „Moscovitz”, consilier la firma „REX”, din 1969... Începînd cu anul 1971, în afara relațiilor oficiale cu „Moscovitz”, am întreținut cu el relații neoficiale, întîlnindu-ne în repetate rînduri la domiciliul meu, la hotelul unde locuia, la cîteva restaurante și în Austria la locuința sa, în anii 1971 și 1973, cu ocazia excursiilor pe care le-am făcut... Treptat, relațiile între mine și „Moscovitz”, în special din 1973, au căpătat un caracter infracțional, în sensul că în cadrul întîlnirilor neoficiale, în discuțiile inițiate de acesta și uneori la cererea lui, i-am transmis date și informații cu caracter secret pe care le cunoșteam din activitatea mea profesională”.

Așadar, fără a avea rezerve față de străin, „Szaminberger” i-a pus la dispoziție datele secrete pe care le cunoștea, date și informații despre a căror valoare „Moscovitz” avea să recunoască că „nu sînt destinate a ajunge la cunoștința unui concurent”.

De exemplu, în martie 1973, cu ocazia unei întîlniri, „Szaminberger” i-a transmis lui „Moscovitz” informații și date referitoare la importul de minereu — preț, cantități — precum și resurse interne, locuri de exploatare, extracția anuală, evaluarea zăcămintelor și conținutul de minereu etc.

Astfel, „Szaminberger” afirmă: „Am reușit să încheiem un contract de 72 milioane dolari S.U.A. Am cumpărat aproape „X” milioane tone de minereu, adică întreaga cantitate pe un an și jumătate pentru România”, iar la întrebarea interlocutorului referitoare la conținutul minereului, răspunde: „Minereul este diferit. Am cumpărat, de pildă, minereu fin cu conținut de fier de 60—62% și 63—65%, precum și pentru oțelării cu 66—68% fier. După părerea mea, nu este rentabil ca un astfel de minereu să fie adus din India. Faptul că acum s-a procedat astfel, nu este decît o soluție de forță majoră”. Cînd „Moscovitz” l-a întrebat direct „ce prețuri se cer?”, „Szaminberger” i-a răspuns: „Cumpărăm minereuri la un preț între 7 și 9 dolari tona, iar la transport plătim 8—14 dolari”, relatîndu-i în continuare calitățile minereurilor din Anglia,

U.R.S.S., zăcămintele din țara noastră : „Mai este o mină de minereu lângă Cluj, dar rezervele de acolo se vor epuiza peste «y» ani, iar lângă Hunedoara extracția anuală este de «z» milioane tone“.

Asemenea date și informații dădeau posibilitatea șefilor lui „Moscovitz“ să concluzioneze că în viitor România ar putea întâmpina greutatea în procurarea de minereuri. Din nefericire, datele și informațiile corespundeau realității, deoarece „Szaminberger“ fusese în deplasare în India, într-o delegație, pentru încheierea acestor contracte, cunoscând totodată necesarul de import de materiale refractare pentru combinat, firmele furnizoare, prețurile, alte condiții oferite de concurența lui „Moscovitz“, stabilind comportarea în producție a materialelor importate sau testate. El avea, deci, posibilitatea să furnizeze informații importante și să influențeze decizii.

„Szaminberger“ și-a folosit atributele funcției sale nu numai pentru furnizarea de informații lui „Moscovitz“, ci și favorizând firma reprezentată de acesta prin crearea unor premise dezavantajoase firmelor concurente prin : falsificarea rezultatelor obținute de firma „REX“, decontând și înregistrând consumuri specifice mai mici decât în realitate (20 de tone în loc de 30 tone material refractar la o șarjă de oțel), făcând ca produsele „REX“ să apară „net superioare“ ; determinarea și a altor persoane din combinat, influențându-le personal și făcând aprecieri — uneori prin rezoluții scrise — în a prefera produsele firmei „REX“ ; susținerea intereselor firmei în cauză și, în final, neluarea în considerare a ofertelor celorlalte firme.

Însuși „Moscovitz“ avea să recunoască ulterior că „poziția de favorizare a firmei «REX» și de respingere a celorlalte firme erau contrare atribuțiilor lui «Szaminberger»“ și că „nu este normal și nici uzual ca un șef să încerce să-și cîștige colaboratorii adoptînd o poziție favorabilă față de o anumită firmă furnizoare și dirijîndu-i în acest sens“. Așadar datorită acțiunilor lui „Szaminberger“ nu exista „nici o șansă pentru firmele concurente“.

Într-o întîlnire neoficială, „Szaminberger“ îi semnală lui „Moscovitz“ : „Cei de la «MINIMPEX» simt că au aici un adversar puternic. Nu-l cunosc, dar simt că cineva li se împotrivesc. Ei nu știu cine este, pentru că eu nu apar niciodată în prim-plan. Evit să semnez orice hirtie unde este vorba de voi... Eu sînt uneori doar cosemnatar, în calitate de inginer șef, alături de directorul laminatoarelor și al oțelăriei“.

Iată de ce „Szaminberger“ putea concluziona într-o discuție „întîmîndă“ cu „partenerul“ său : „Cred că ți-ai dat și tu seama că în întreprinderea noastră poți juca cartea ta. Foarte delicat și foarte discret, dar o poți juca...“

„Szaminberger“ a dezvăluit în discuțiile cu „Moscovitz“ nu numai informațiile amintite, ci și metodele de a le afla.

De exemplu, la remarcă străinului : „Spuneai că ai primit ofertele mai multor firme...“ „Szaminberger“ i-a răspuns : „Au sosit. Am toate prețurile : și din Anglia, și din alte părți. Astea se află la noi într-un așa-numit «birou tehnic», dar, dacă vrei, pot să ți le copiez de acolo și să ți le dau. Te interesează ?“

La așa ofertă străinul n-a avut decît să răspundă : „Da, mă interesează !“, pentru a primi asigurările cuvenite. „Bine. Am să le mai studiez mîine dimineată o dată. Am să le scot de acolo sub pretextul că trebuie să mă pregătesc pentru discuțiile de mîine cu tine... Nu e așa periculos, pot să fac asta“.

Văzînd că afacerile lor ilicite merg bine, „Szaminberger“ s-a hotărît să nu mai lucreze pe „bucăți“, ci să scoată la mezat totul odată : „Auzi, m-am gîndit că ar fi bine, poate dacă ți-aș da în mod neoficial toate datele din uzină, adică : rezistență, întrebuintare specifică...“. Partenerul său ilegal s-a conformat : „Da, da. Dacă se va rezolva totul cu bine, le voi primi plătite exact“. Apoi, după ce și-a notat într-adevăr toate datele, a menționat cu subînțeles destul de străveziu : „Trebuie să continuăm jocul așa așa, căci altfel va fi o despărțire tristă...“

Erau deci conștienți de caracterul ilicit al relațiilor și afacerilor lor și de gravitatea acestora ? Da, odată ce, în cursul anului 1974, într-o discuție în trei, la afirmația lui „Szaminberger“ : „I-am cîștigat pe toți, pe rînd, dar ei nu trebuie să afle că eu și cu tine... (n.n. — «Moscovitz», care era prezent)... pentru că la ei asta se consideră...“, soția i-a completat și sintetizat răspunsul : „Trădare !“, etichetare recunoscută de el : „Da. Trădare !“

Care era prețul trădării ? În locul celor „30 de arginți“, „Szaminberger“ a primit : obiecte de scris și carnete (în parte la discuții oficiale), radio cu tranzistori, cămăși, site de radiator și difuzoare pentru automobil, bunuri alimentare, 4000 șilingi austrieci (cu titlu de „bonuri de benzină“, cînd se afla în vizită la „Moscovitz“ la Viena), 10.000 șilingi (declarați „împrumut restituit“), o combină muzicală stereo (evaluată la 10.000 lei) și cit o mai fi în contul încă nedivulgat. Se poate cu ușurință remarca proporționalitatea, raportul direct între valoarea obiectelor și a banilor primiți și „angajarea“, respectiv afundarea lui „Szaminberger“ în mocirla trădării.

Din punct de vedere profesional, prezintă interes și măsurile de precauție pe care și le-au luat cei doi, pentru a nu fi descoperiți de securitate : folosirea unei căsuțe poștale pentru comunicări prin corespondență ; întrebuintarea de către „Szaminberger“ a unor nume fictive, cînd îl căuta pe străin la telefon ; organizarea de întîlniri în București și la domiciliul cetățeanului român, numai după ce se întuneca ; schimbarea rutei călătoriei lui „Moscovitz“ după întoarcerea în țară, astfel ca în loc să se deplaseze direct la București să meargă pe la Reșița la domiciliul lui „Szaminberger“ ; atenționarea lui „Moscovitz“ de către român să manifeste maximum de prudență în valorificarea datelor pe care i le furnizează, pentru a nu fi descoperită legătura lor infracțională.

„Destăinuirile“ ulterioare ale străinului sînt elocvente în acest sens : „Am acceptat o discreție în relațiile mele cu «Szaminberger». El a adop-

tat aceeași disciplină și mi-a recomandat să nu folosesc în corespondența de orice fel hirtia firmei, respectiv plicuri cu antetul acesteia. „Szaminberger” a fost de părere să scriu la expeditor numele vărului său, „Kuhn”, din „Villachbad”-Austria, nume pe care să-l folosesc, de asemenea, și în convorbirile telefonice particulare din Austria. În sfârșit, el a fost de părere să nu mă prezint cu numele când dau telefon. „Moscovitz” a recunoscut că o dată a scris și trimis o scrisoare din București lui „Szaminberger”, scriind la expeditor „Statu Robert”.

La rîndul lui, „Szaminberger” și-a amintit că pe urmă „reprezentantul austriac, „Moscovitz”, a venit cu mașina direct în apropierea blocului și nu s-a prezentat la hotel, bănuind că va fi supravegheat... La vizitele de acasă venea seara, pentru ca să nu fie văzut, iar de la hotel venea pe jos, alteori dădea telefon în prealabil... În ultima perioadă evitam și anunțurile sosirii la hotel, prin telefon... M-a asigurat că nu discută cu absolut nimeni despre faptul că în afară de relații profesionale mai întreținem și relații prietenești” (noua denumire a trădării, în viziunea trădătorului, n.a.).

Dar cel care, în realitate, furniza informații lui „Moscovitz” căuta să pară loial statului, să fie cotate drept un angajat onest, cinstit, care respectă legislația cu privire la apărarea secretului de stat și relațiile cu străinii.

Căutînd să obțină informații și de la alți specialiști români și neprimind răspunsul dorit, agentul organelor de informații americane, „Moscovitz”, afirma față de „colaboratorul” său „Szaminberger”: „Noi (n.n., concernul americano-austriac) avem o rețea foarte bună de informații cu ajutorul căreia vom afla... Îmi place să văd cum fac pe secretoșii, dar eu am sistemul meu de întrebări-capcană. ...Avem peste tot oamenii noștri, care ne informează cu datele de care avem nevoie. Îmi place să știu totul... Știu că peste tot sînt oamenii poliției, dar știu să mă feresc, pentru că „dacă ar pune mina pe mine...”

Din punct de vedere al contraspionajului, este de reținut inițierea unei combinații informativ-operative, în scopul elucidării relației „Szaminberger”-„Moscovitz”. Ideea a dat-o „Szaminberger” — desigur, fără să vrea —, atunci cînd i-a propus partenerului său folosirea unei amante a lui în intermedierea legăturii. Străinului i s-a părut însă prea riscantă persoana, deoarece era secretară la cabinetul directorului general al Combinatului siderurgic Reșița. Oricum, el îi adusese deja câteva cadouri. Secretara, de origine germană, cu rude în Occident, avea acces la multe secrete din combinat. Pentru a se obține însă de la ea unele date despre

cei doi, s-a inițiat o combinație în care un ofițer de contraspionaj a jucat rolul unui „străin”, mai exact al unui „ofițer de contrainformații” al unui stat occidental germanofon. Acesta, printr-o scrisoare, a chemat-o în orașul T., precizînd doar că este străin și ar avea ceva de discutat cu ea. Cu toate că scrisoarea venea din partea unei persoane necunoscute, un străin, „Hannelore” a răspuns apelului fără ezitări, plecînd în localitatea respectivă, fără a anunța pe cineva. „Străinul”, după ce s-a prezentat, i-a explicat că este ofițer de contrainformații și se interesează de activitatea lui „Moscovitz” și de relațiile sale, deoarece „există unele suspiciuni că ar lucra pentru securitatea română”. Auzind aceasta, „Hannelore” a afirmat că nu are date care să confirme asemenea suspiciuni, dar discutînd despre relațiile lui „Moscovitz”, l-a prezentat și pe „Szaminberger” ca pe „un bun german”. La cererea „ofițerului de contrainformații” străin, ea s-a arătat dispusă să continue colaborarea în vederea clarificării suspiciunilor ce planau asupra lui „Moscovitz” și chiar să identifice și alte persoane care „l-ar putea ajuta” pe acesta.

Din proprie inițiativă, „Hannelore” a relatat cum s-a desconspirat o informatoare a noastră. În ceea ce o privește pe „Hannelore”, aceasta a primit fără reticente cadourile și banii oferiți de „ofițerul de contrainformații” străin. Apoi s-a întors la Reșița. Acolo nu a manifestat nici un fel de neliniște sau teamă și nu a relatat nimic ofițerului care răspunde de obiectiv, deși la cîteva zile acesta a avut cu ea o discuție în care se creaseră condiții pentru a fi abordată o astfel de problemă.

De remarcat și de condamnat este „curajul” cu care această angajată a acceptat să se întîlnească cu un străin în alt oraș și ușurința cu care ea a acceptat să se angajeze să lucreze pentru un organ de contrainformații occidental.

Din declarațiile sale ulterioare, cînd a recunoscut că s-a întîlnit cu „ofițerul străin”, nu rezulta că ar fi pus vreodată la îndoială calitatea în care el s-a prezentat. În concluzie, se poate afirma că ea ar fi acceptat cu aceeași ușurință și unele încercări reale de recrutare de către un cadru al vreunui serviciu de informații sau contraspionaj străin.

Combinația a dovedit totodată cum „respectă” (a se citi încalcă) unele persoane legislația privind apărarea secretului de stat în R.S. România și relațiile cu străinii.

Confirmarea activității de spionaj a lui „Moscovitz” a fost făcută și de un organ specializat dintr-o țară socialistă care, în decembrie 1974, ne-a comunicat: „Inginerul „Otto Moscovitz”, cetățean austriac, funcționar la firma... care s-a aflat sau se mai află în detenție preventivă în R.S. România, fiind suspect de activitate de spionaj, într-adevăr a desfășurat activitate de spionaj la indicația rudei sale „Hering Moscovitz”, funcționar la Nachrichtenstelle — organ al Ministerului Apărării austriac din orașul Graz”.

Dieter Haase — alias „Max Sorge“ sau cariera unui spion

Acum după ce cunoaștem anumite aspecte despre activitatea celor doi infractori de la rețeaua informativă și prin alte mijloace¹ și metode ale muncii de securitate, trebuie să menționăm că unii martori au dat declarații foarte concludente despre „Szaminberger“ și străin.²

Probarea activității infracționale a celor doi parteneri de acțiune ilicite a cuprins și atestarea oficială de către întreprinderile românești afectate. Acestea, împreună cu comisiile de experți, au apreciat caracterul datelor transmise de român străinului și daunele înregistrate.

Avem deci imaginea clară și de ansamblu a activității infracționale a pagubelor de câteva sute de mii de dolari, care au dus la condamnările pronunțate de Tribunalul militar teritorial București, în toamna anului 1974, asupra lui „Szaminberger Rudolf“ și „Moscovitz Otto“.

Desigur, pe parcursul urmăririi informativ-operative s-a depus multă muncă și, în special în faza inițială, s-au făcut și greșeli de către diferiți factori. Astfel, în afară de faptul că s-a târăgănat la început mult timp lucrarea calificată a obiectivelor, cooperarea între compartimentele de contrainformații economice și contraspionaj n-a fost la nivelul necesităților muncii informativ-operative de securitate. Ofițerii și unitățile angrenate în lucrarea străinului și românului n-au depus tot efortul pentru realizarea rolului preventiv — sarcină majoră a aparatului de securitate. Dacă s-ar fi prevenit la timp scurgerea de informații și acțiunile ostile întreprinse de cei doi, nu s-ar fi ajuns la producerea unor asemenea daune materiale și morale economiei românești. Până la urmă însă paguba produsă economiei naționale a fost recuperată, iar cazul de spionaj industrial dovedit.

Am încercat să prezentăm acest caz pentru că îl considerăm — cu meritele și scăderile lui — util pregătirii de specialitate a cadrelor noastre. Nu am nominalizat unități și ofițeri care și-au adus contribuția la clarificarea cazului, dar trebuie să menționăm rolul Inspectoratului județean Caraș-Severin al Ministerului de Interne în realizarea lucrării.

Colonel Aristotel STAMATOIU
Căpitan Sorin-Ioan BOLDEA

¹ De exemplu, filajul a fost întrebuințat într-o foarte mare măsură în toate momentele importante ale lucrării, dar a fost atît de bine organizat încît, cu toată experiența lui „Moscovitz“, acesta n-a sesizat niciodată că este filat.

² Organele de cercetare penală au început să studieze cazul „Moscovitz“-„Szaminberger“ cu câteva luni înainte de prinderea lor în flagrant. Ele au sugerat unele măsuri pentru obținerea de mijloace de probă, iar cunoașterea în amănunțime a cazului a făcut ca nici una dintre problemele importante ale relației „Moscovitz“-„Szaminberger“ să nu rămână neclarificată.

Friedrich A. von der Heydte, în vîrstă de 55 ani, membru al U.C.S., profesor de teorie a statului și dreptului la Universitatea din Wurzburg, general de brigadă în rezervă, își nota toate articolele care apăreau în paginile revistei „Der Spiegel“ și care conțineau date despre Bundeswehr și cu privire la sistemul de apărare occidental.

Cînd într-un asemenea articol au fost publicate chiar detalii privind cea mai mare manevră a Statului Major aliat al N.A.T.O. („Fallex 62“), în care era simulat un atac atomic al U.R.S.S. asupra Europei occidentale, Heydte s-a simțit obligat să stopeze activitatea redactorilor de la „Der Spiegel“ și la 11 octombrie 1962 a înaintat o informare către Procuratura federală din Karlsruhe, precizînd că ceea ce s-a dat publicității nu era accesibil decît unui cerc restrîns de persoane și constituia secret de stat.

Această sesizare a profesorului a declanșat probabil cea mai mare acțiune polițistă și judiciară pe care a cunoscut-o vreodată istoria presei. Polițiști și procurori au asediat redacția revistei „Der Spiegel“, echipe de arestare rețineau redactori suspecti, iar agenții căutau sursele secrete de informare ale redacției.

Un singur om urmărea cu satisfacție și în liniște interioară evoluția evenimentelor. Era Dieter Joachim Haase, în etate de 25 ani, pe atunci locotenent în rezervă al Bundeswehr-ului, student în drept economic și filozofie, colaborator apropiat al profesorului Heydte pe tărîm academic. El știa mai bine ca oricare altul că revista „Der Spiegel“ nu divulgase, de fapt, nici un secret în articolele sale cu privire la acțiunea „Fallex 62“.

Serviciile secrete din R.D.G. cunoșteau deja de săptămîni toate detaliile importante ale acestui amplu exercițiu militar. Chiar el le divulgase Estului și profesorul Heydte l-a ajutat — fără să-și dea seama — în această activitate.

Cei doi se cunoșteau din anul universitar 1959/1960, cînd au început să activeze împreună în „grupul independent de studii superioare în domeniul apărării“, care era o grupare studențească din Wurzburg ce-și propusese drept scop să trezească interesul și înțelegerea tinerilor față de complexe probleme ale politicii militare de apărare.

Deși felul zgomotos de-a fi al lui Haase îl enerva uneori pe profesor, acesta, pentru că îl simpatiza pe tînărul înflăcărat, nu a ezitat să-l prezinte prietenilor săi politici (unui membru al organizației clericale „Acțiunea occidentală“, altul al grupării de război rece „Salvați libertatea“ ș.a.), cărora le erau deschise multe uși spre suprastructura politică vest-germană.

Heydte nu bănuia, bineînțeles, că protejatul său Haase, cu numele conspirativ „Max Sorge“, lucra pentru Serviciul de Informații Militare al R.D.G. (S.I.A.) — care îi ceruse să se apropie de profesorul universitar ale cărui contacte cu partidele politice de dreapta și cu Bundeswehr-ul prezentau un mare interes.

În vara anului 1962, la Haase a venit un curier, care l-a informat că „Heinz“ — ofițerul lui de legătură — îl așteaptă urgent la locul obișnuit — în gara Friedrichstrasse din Berlinul de est.

Vestea îi fusese adusă de Walter Ferber, cetățean al R.D.G. și unchi natural al lui Haase, care acționa ca agent al Serviciului Secret est-german. De fapt

recrutarea lui „Max Sorge” se făcuse tot prin Walter Ferber.

După întâlnirea amintită, Haase a luat avionul spre Berlinul de vest, urmînd procedura obișnuită: cazarea la un hotel, apoi luarea metroului pînă la stația Friedrichstrasse. „Heinz” și Haase stabiliseră trei ore de întâlnire, cu convenția ca nimeni să nu aștepte mai mult de un sfert de oră. Dacă unul nu ajungea la timp, procedura se mai repeta de două ori la interval de o oră. Dar Haase nu a trebuit să aștepte prea mult. „Heinz” a venit la timp. Era un bărbat de statură mijlocie, în jur de 40 de ani, figură stearsă, comună. Acesta l-a invitat pe Haase la o mașină, deplasîndu-se împreună la o casă conspirativă, aflată între Berlin și Straussberg. Era o vilă izolată, lângă un lac. La discuții au participat: „Heinz”, un alt ofițer, care s-a prezentat „Manfred”, și un colonel. „Heinz” a deschis discuția, amintind de operațiunea „Fallex 62”, despre care s-ar dori să se cunoască toate detaliile.

„Fiind ofițer de transmisiuni — a apreciat „Heinz” — „Max Sorge” va fi mobilizat pentru a participa la aceste manevre, oferindu-i-se unica șansă de a informa asupra forței și slăbiciunilor alianței capitaliste”. „Unele elemente sînt deja cunoscute”, a ținut să precizeze „Heinz”. În continuare, lui Haase i-au fost arătate cîteva hîrtii, în care acesta a recunoscut două planuri N.A.T.O. strict-secrete, referitoare la operațiunea „Fallex 62”. „Heinz” a precizat însă că ceea ce se cunoaște nu este încă suficient. Trebuie să se știe mai mult.

De reținut că cel mai valoros document ce i-a fost prezentat conținea o listă cu obiectivele care urmau să constituie ținte ale armelor atomice în Europa Centrală. Documentul fusese sustras din seifurile N.A.T.O.

În fața unor astfel de materiale, „Max” a abandonat orice reținere și a fost de acord să desfășoare activități de culegere de informații în propria sa „trupă”.

La scurt timp după întoarcerea lui

Haase, la Würzburg și-a făcut din nou apariția unchiul-curier. Ferber i-a adus un container deosebit ce conținea un „Minox” și un stativ pentru fotocopiarea documentelor. Walter Ferber i-a dat ultimele instrucțiuni. Împreună au exercitat apoi cum se fotocopiază documente, cum se ascund filmele, cum se scrie cu cerneală simpatcă.

Între timp, Haase a fost într-adevăr mobilizat pentru acțiunea „Fallex 62”, fiind repartizat pe lângă statul major al apărării teritoriale din Würzburg, în sectorul militar VI. În scurtă vreme, Haase a reușit să facă treabă bună. Neconținut lucră cu „Minox”-ul primit, fotografiînd ordine scrise, hîrtii operative conținînd evoluția acțiunilor militare, sistemul de legătură radio și telefonic, traseele liniilor de telecomunicații, centralele de telecomunicații, liste cu nume conspirative și coduri de transmisiuni folosite de Bundeswehr și, în final, concluziile comandantului suprem al N.A.T.O. din Europa trimise Ministerului Federal al Apărării din R.F.G. și o listă cu obiective ce trebuie protejate în caz de atac. Bucată cu bucată, Haase a reușit să rețină pe pelicula foto o imagine detaliată a structurii sistemului de apărare teritorială. El a fotocopiât și schema de personal a detașamentului în care a lucrat și a reținut toate detaliile privind armamentul din dotare.

Ceea ce nu putea fotografia, ca de exemplu convorbirile cu colegii din Bundeswehr și cu ofițeri americani, ordinele transmise verbal, observările directe în cadrul statului major din Würzburg, Haase le nota pe mici bilețele, pe care apoi le fotocopia și le distrugea.

Cînd la 25 septembrie 1962 aplicația a luat sfîrșit, Haase adunase în camera sa din căminul studențesc din Würzburg zece filme „Minox” gata dezvoltate, care așteptau să fie ridicate de unchiul Ferber. În luna octombrie, Haase a putut să mai adauge încă un film, conținînd pagini din Ordinul 260/1 al Bundeswehr-ului

privind regulile de bază pentru folosirea artileriei în caz de atac atomic.

La sfîrșitul lui noiembrie, Haase a primit indicația de a se deplasa din nou la gara din Friedrichstrasse. El a mai parcurs o dată notițele pe care și le făcuse și a luat avionul spre Berlin.

În vila conspirativă, „Manfred” și unii dintre șefii acestuia așteptau deja sosirea lui Haase și a lui „Heinz”. Timp de două ore, Haase a relatat tot ce știa despre operațiunea „Fallex 62”, detaliînd și defecțiunile în funcționalitatea Bundeswehr-ului, pe care le-a scos la iveală acest exercițiu.

După ultima întâlnire de la vila conspirativă, Haase și-a continuat activitatea sa de culegere de informații la Würzburg. De la o lună la alta, sarcinile ce i se dădeau de rezolvat creșteau în dificultate. Haase era obligat să-și lărgească mereu sfera de acțiune. El a exploatat cu dibăcie, în acest scop, contactul său cu profesorul de drept Heydte, cu care reușise să stringă și mai mult relațiile. Haase devenise asistentul lui Heydte la catedră și-și continua cu sirguintă studiile academice, avînd grijă ca temele pe care și le alegea să coincidă cu sarcinile serviciului secret pentru care lucra.

Astfel, în 1964 a reușit să obțină de la profesor următoarea lucrare de doctorat: „N.A.T.O. ca subiect în dreptul internațional în caz de război” — prilej ideal de a apare în fața ofițerilor vest-germani drept cunoscător și promotor al intereselor N.A.T.O.

Cînd a primit în 1966 noi sarcini din R.D.G., Haase a reușit să-l convingă pe Heydte că tema respectivă nu mai este actuală, ea fiind deja tratată în prea multe teze de doctorat. De acum îl interesa mai mult „lupta ascunsă”, războiul agenților, al sabotajilor și al partizanilor, din care făcea parte și războiul psihologic al Bundeswehr-ului. Heydte a schimbat prompt tema lui Haase pentru doctorat, teza purtînd acum titlul: „Lupta acoperită — problemele ei de drept in-

tern și internațional în condițiile specifice de divizare a Germaniei”.

Generalul în rezervă Heydte nu a ezitat să-i faciliteze elevului său model accesul la documente secrete ale Bundeswehr-ului, recurgînd la colegi de ai săi. Haase, care fusese avansat în 1963 la gradul de locotenent-major și în 1967 la cel de căpitan în rezervă, în plus fiind purtător al certificatelor de acces la documente secrete de treapta I și a II-a, deci pentru toate categoriile — inclusiv cea de „Cosmic Top-Secret” —, făcea mereu trimiteri la numele ilustrului său protector, atunci cînd vroia să pătrundă în seifurile și arhivele secrete ale Bundeswehr-ului. De la centrul de instruire pentru ducerea războiului psihologic și pînă la Ministerul Federal al Apărării practic nu exista unitate militară care să nu-i fi fost accesibilă lui Haase. Asta l-a făcut să se simtă prea sigur și să devină imprudent. Căci prin tot ceea ce făcea, parcă vroia să atragă atenția tuturor asupra persoanei sale. Făcea uneori aluzii atît de deochete, încît mulți îl considerau pur și simplu un lăudăros. Toți cei ce-l cunoșteau erau de părere că Haase e un „trăsnit” sau tipul „palavragiului stupid”. Această atitudine a lui a trezit anumite suspiciuni, dar nu a determinat și punerea sa sub urmărire.

Numele lui Haase a apărut însă în centrul atenției contraspionajului vest-german de-abia în 1970. În acel an, Carola Haase, care tocmai divorțase de el, în împrejurări dramatice, și cu care conlucrease strîns în activitatea de culegere de informații sub numele conspirativ de „Lora Müller”, l-a denunțat organelor de poliție. A fost începutul sfîrșitului celei mai spectaculoase cariere de agent în istoria spionajului dintre cele două Germanii.

Profesorul Heydte a fost cumplit dezorientat și speriat cînd i s-a explicat la Bonn rolul pe care l-a jucat fostul său asistent. Pînă recent el a sperat neconștient că în cazul lui Haase era vorba de o confuzie de persoană sau că acesta este

victimă unei răzbunări din partea fostei sale soții.

Dar, când la 19 mai a.c. Tribunalul Teritorial din Bavaria l-a condamnat pe Dieter Haase la 11 ani închisoare pentru divulgarea de secrete și trădare de patrie, profesorul Heydte și-a dat seama că se autoamăgise. Haase dăduse o declarație detaliată, care a fost ulterior retractată de el.

Judecătorii din München au încheiat astfel unul din cele mai bizare cazuri de spionaj din istoria postbelică. Aceasta pentru că Haase părea orice numai spion nu. Era vorbăreț și lăudăros, cu ușoare înclinații spre falsitate. Înaintea lui Haase nu existase încă un spion care nu putea să țină nimic numai pentru sine și care să fi avut totodată un asemenea succes.

După opinia unor oficialități din R.F.G., printre altele, activitatea lui Haase a fost facilitată și de lipsurile în asigurarea materialelor ultra-secrete.

★

Haase a absolvit școala de ofițeri de rezervă a Bundeswehr-ului din Hanovra la 30 septembrie 1959, cu gradul de locotenent.

Tinărul, talentat și plin de fantezie, s-a angajat cu toată puterea în cauza militară. El a devenit în scurt timp unul din militanții cei mai inflăcărați pentru reînarmarea Bundeswehr-ului. În acest scop, Haase a înființat un cerc de studii militare pe lângă Universitatea din Wurzburg, dând dovadă de un asemenea talent oratoric și propagandistic, încât a devenit în scurt timp cunoscut și agreat în largi cercuri militare, inclusiv la Ministerul Federal al Apărării. Din partea acestuia, Haase a primit sarcina de a pleda pentru reînarmarea R.F.G., în cadrul unui discurs pe care urma să-l țină la Universitatea din Berlinul occidental, oraș în care statutul cvadripartit interzice armatei vest-germane orice activitate.

Haase nu a cunoscut scrupule, dar după

discursul rostit la 23 iunie 1961 presa est-germană a declanșat o amplă campanie de protest împotriva lui și a Ministerului Federal al Apărării din R.F.G.

Haase a fost șocat, temindu-se că i s-ar putea interzice să mai treacă în R.D.G., la unchiul său Walter Ferber, șef de filială la un magazin de mărfuri textile din Berlinul de est. Dar Walter Ferber a găsit imediat un remediu. El i-a spus lui Haase că, în fond, nimeni nu i-a luat în nume de rău discursul ținut la Universitatea din Berlin. Mai mult, niște cunoșcuți de ai săi ar dori să discute cu el. Cunoșcuții erau doi ofițeri ai serviciului secret al R.D.G. Haase s-a întâlnit cu respectivii într-o cafenea retrasă din Berlinul occidental. S-au prezentat cu numele de Falkner și Baumann și au folosit ca legendă intenția de a purta o discuție despre relațiile politice est-vest.

Realitatea este că Falkner și Baumann în discuțiile cu Haase au procedat cu mult tact, pentru a-l determina să accepte colaborarea. În argumentarea lor au pornit de la explicarea faptului că politica de înarmare practică de Bonn nu poate constitui decât o amenințare pentru pacea lumii.

În contactele inițiale și chiar ulterior, cei doi nu au rostit cuvântul spionaj, ci doar expresia „contacte reciproce de informare”.

În zilele ce au urmat, Haase s-a mai întâlnit de câteva ori cu Falkner și Baumann, care l-au plimbat prin R.D.G., i-au facilitat unele contacte cu înalți funcționari ai R.D.G., l-au invitat să viziteze ferme agricole și întreprinderi industriale din Germania democratică. În tot acest timp nu i s-a cerut să ia poziție față de oferta făcută cu câteva zile înainte. Poate și pentru faptul că Haase era prea nestatornic, gălăgios și lăudăros. Perioade de activitate exagerat de intensă alternau cu clipe de deprimare. Haase nu putea să țină ceva pentru el, fiind mereu tentat de a se supraaprecia și de a exagera

dintr-un insuficient dezvoltat simț al realității. Cu toate aceste trăsături, Haase era mai degrabă tipul anti-agentului. Și totuși s-au început cu el pregătirile pentru introducerea într-o activitate deosebită.

Baumann, care apărea sub numele conspirativ de „Heinz” și care avea să devină ofițerul de legătură a lui Haase, i-a dat acestuia prima sarcină: să înregistreze și să noteze tot ce i se părea demn de reținut din activitatea batalionului I de transmisiuni al Bundeswehr-ului.

Avea să fie o sarcină simplă pentru Haase, care la 29 august era concentrat la acea unitate, pentru exerciții de antrenament, dându-i-se o companie în subordine. Haase a memorat atât probleme importante, cât și mai puțin importante, cum ar fi: modificări în personalul activ al batalionului, tehnica nouă ce a fost introdusă, modificări ale sistemului de emisie, pălăvrăgelile de cazino ale camarazilor etc. În câteva zile se considerase atât de bine informat, încât vroia să-l contacteze neapărat pe ofițerul său de legătură din Berlinul de est.

A solicitat un scurt concediu și a luat avionul spre Berlinul occidental, pentru a se întâlni cu „Heinz”. Și „Heinz” a sesizat imediat că Haase avea un bun spirit de observație și un simț deosebit pentru nuanțe subtile. În scurt timp reușise să investigheze cele mai importante laturi din activitatea batalionului I de transmisiuni. „Max” a fost consemnat pentru rezolvarea unor sarcini de spionaj precise.

Într-o casă situată în mijlocul unei păduri, Haase — deși cunoscător — a fost instruit în domeniul tehnicii de emisie, al fotografierii și al cifrării. Alți instructori l-au învățat cum să minuiască căsuțe poștale, iar alții cum să scape de filaj.

De câte ori revenea la Wurzburg, Haase a furnizat centrului informații diverse (importante și banale): date despre acțiunile în manevră ale brigăzii 35 de

tancuri; informații detaliate despre o manevră, în care Bundeswehr-ul exersa pentru prima oară alarmarea și intervenția în cazul unui atac armat; informații despre aplicația forțelor N.A.T.O. „Fallex 62”.

Succesele lui Haase s-au concretizat și în reușita acestuia de a avea acces la seifurile Bundeswehr-ului, unde se concentrau, printre altele, documente din categoria „confidențial” și „secret”. Și aceasta cu toate verificările întreprinse de Serviciul de Contrainformații al Armatei (M.A.D.). Comandanții lui din Bundeswehr îi apreciau activitatea ca foarte bună. La rindul lor, șefii S.I.A. s-au hotărât să-i încredințeze acestuia sarcina de a investiga amănunțit Divizia a XII-a de tancuri, unitate de luptă despre care S.I.A. nu avea decât informații vagi.

Pentru Haase tema avea să se dovedească absolut accesibilă. În februarie 1962 a participat la un exercițiu obligatoriu în cadrul brigăzii 35 de tancuri, care se contopise cu brigada 36 de tancuri, formind Divizia a XII-a, urmînd ca aceasta să fie subordonată, pînă cel târziu în 1965, comenzii supreme a N.A.T.O.

Haase a primit sarcina să stabilească tot ce era posibil despre această divizie: țările și slăbiciunile ei, misiunea ei de luptă, dislocările infrastructurilor ei, armamentul din dotare, funcționarea exactă a brigăzilor și în special a batalionului-școală.

În scurt timp, „Max” era edificat. Întors la Wurzburg, el s-a hotărât să demonstreze cât de ușor poate investiga un spion bun o divizie de tancuri a Bundeswehr-ului. Și ceea ce a realizat „Max” a întrecut, firește, cele mai optimiste prevederi.

Traducere și adaptare din limba germană de

locotenent-major Manfred BURTEA
din „Der Spiegel”, nr. 23/31 mai 1976

Vă prezentăm

Cazul

„LIZIERA“

După ce mai trecu o dată dosul palmei peste gura văduvită de cițiva dinți, „Săndulescu“ continuă: „...Băusem cam un litru de zaibăr, de ăsta nou, care înțeapă și-l simți cum se urcă la cap. Pera făcu semn nevestei să mai aducă o oală și-mi șopti la ureche: «Știu că ești prieten cu grănicerii. Aș avea o afacere. Adică aș vrea să-l rog ceva pe unul!» — «Ehe, lasă că bănuie eu cam despre ce e vorba — i-am zis» — «Ce, vrei să-i bagi în bucluc și pe urmă să-i am pe conștiință? Nu prea mi-ar conveni, că-s oameni buni. Rusu, ăla, de-i ajutor, e blînd să-l pui la rană, iar de Petru, ce să mai vorbesc. E drept că Rusu îi mai trage la măsău, cîteodată și mai are și cîrlig la Frusinica, învățătoarea. Că-i frumoasă, bat-o focu — și om e și el, de!» i-am răspuns eu pricepînd unde bate omul!»

După ce plecă de la întîlnirea cu informatorul, locotenent-colonelul Pasăre Ion, ofițer de contrainformații, studie fișa lui Pera Gheorghe. Individul este născut în comuna Vrani, județul Caraș-Severin, în etate de patruzeci de ani, sectant, căsătorit, are doi copii: un băiat, militar în icoane. Pera fusese reținut în toamna anului 1975, pentru complicitate străini. Fusese pus în libertate în iunie 1976, prin decretul de grațiere. Nu era nici o îndoială că Pera căuta din nou să-și reia activitatea ilicită. Se dețineau date că înainte de prima arestare pretindea de la cei pe care se angaja să-i treacă granița sume între 30 și 40.000 lei. De aceea stabilitatea intențiilor acestui individ trebuia realizată neîntîrziat, pentru a se putea preveni concretizarea infracțiunii pe care o pune la cale.

Duminică 24 octombrie 1976, Pera l-a căutat din nou pe „Săndulescu“ și a insistat să meargă împreună la bufetul dintr-o comună din zona de frontieră. Informatorul a ezitat, pretextînd că nu are bani. „De

bani să nu te vaiți. Sănătate să fie“, i-a zis Pera. „Hai că am eu cițiva rătăciți prin buzunare și, ca să nu-i pierd, mai bine să-i bem“, l-a îndemnat el pe informator, care a acceptat invitația.

La bufet a comandat votcă. La un moment dat Pera l-a întrebat dacă poate totuși să-i facă o relație printre grăniceri. „Nea Pera, eu ți-am spus! Nu mă pune în situația să bag oameni în bucluc“, i-a replicat informatorul. Tocmai cînd discuția era în toi, în bufet a intrat plutonierul Petru de la subunitatea locală de grăniceri. Fusese de serviciu și acum se ducea acasă. După ce cercetă cu privirea prin local, se îndreptă către masa informatorului. A dat mîna cu „Săndulescu“, pe care îl cunoștea, iar acesta, l-a rîndul lui, i-a făcut cunoștință cu Pera, care a stăruit să ia loc la masa lor. Subofițerul s-a împotrivit, pretextînd că se grăbește, că-i obosit, pentru că nu dormise toată noaptea, dar pînă la urmă a luat loc.

Vădit bucuros, Pera s-a scuzat, s-a ridicat de la masă și a mers după ospătar cu care a schimbat cîteva cuvinte. Scurt timp după aceea, masa s-a încărcat cu fel de fel de bunătăți, iar în frapieră au mai apărut cîteva sticle cu vin. „Vă rog să serviți ce vă place! Ne faceți o mare cinste. E foarte înțelept din partea dumneavoastră că nu ne ocoliți“, l-a îndemnat Pera pe subofițer, care se comporta circumspect, neslăbindu-l nedumerit din ochi pe prietenul său „Săndulescu“.

La un moment dat — cu totul întîmplător — informatorul a fost interpelat de un cetățean: „Te caută tovarășul primar de un ceas, nea Gheorghe, și mata stai în cîrciumă și te ghiftuiești“, i-a spus cetățeanul, care se vedea că alergase. „Păi tocmai acum și-a găsit și el să mă caute?“ se văicări „Săndulescu“. „Ce vrea de la mine? Spune-i că într-o oră, două, sînt la consiliu“. Dar cetățeanul, după ce a dat de dușcă un pahar, l-a apucat de braț. „Nu se poate. A zis că acu să vii, cu mine“. Pentru că era în avantajul lui, Pera i-a spus: „Du-te tovarășe. Dar să te întorci repede!“

Rămași singuri, cei doi, Pera și grănicerul, continuară să bea și să mănînce. Cînd socoti că a venit timpul, Pera trecu la tatonări, punînd întrebări precaut formulate. El se interesă de situația financiară a lui Petru, dacă are bani la C.E.C., dacă are mașină, cu ce se ocupă „doamna“ etc. La rîndul lui, Petru, privindu-l pe sub sprîncene, spuse că, în general, o duce bine atît timp cît e sănătos. Devenit mai familiar, bătîndu-l prietenește pe umăr și umplîndu-i mereu paharul, Pera atacă și alte subiecte: dacă se împacă bine cu comandantul săi, ce fel de oameni sînt aceștia, dacă se bucură de încrederea lor. Petru i-a răspuns la toate întrebările, fără să-l întrebe la rîndul lui de ce-l interesează aceste amănunte. Pînă la urmă se arătă interesat de sectorul de responsabilitate. „Oho — i-a răspuns Petru — am unul, de nu l-aș mai avea — tocmai

la „Mesdraia”, un sector foarte periculos”. Pera se interesă de ce e așa de periculos. După ce mai dădu de dușcă un pahar, subofițerul oftă încruntat. „Pe-acolo se poate trece foarte ușor, pentru că terenul e acoperit mai sînt și niște șanțuri pline de tufe, de nu-l vezi pe infractor decît dacă calci pe el. Și apoi avem oameni pușini”. Apoi el explică îndîrjitului ce păfește dacă se întîmplă să aibă evenimente.

După ce umplu din nou paharele, Pera ceru lămuriri suplimentare în legătură cu „Mesdraia”. Dar acesta, sesizînd cu ușurință unde bate omul, îl privi muștrător, dîndu-i să înțeleagă faptul că despre aceste lucruri nu se vorbește.

A doua zi, luni 25 octombrie, Pera și-a făcut apariția în sectorul „Mesdraia” într-un autoturism — un „Wartburg” nou, nou. A parcat mașina la marginea drumului, într-o lizieră de pădure, și cu o mapă la mînă s-a afundat în pădure, după ciuperci, de fapt pentru a studia sectorul. Cînd un militar în termen, care a apărut, nu se știe de unde, l-a întrebat ce caută acolo, Pera, făcînd o mutră acră, i-a răspuns că culege ciuperci. Soldatul l-a reținut însă și a chemat pe subofițer. Cînd l-a văzut pe Petru, Pera s-a dus bucuros către el.

La plecare, l-a luat pe subofițer în mașină. După o bucată de drum, Pera i-a spus subofițerului direct: „Aș vrea să trec pe cineva dîncolo. Oferă cincizeci de mii, li facem juma-juma, dacă-mi dai concursul”. Subofițerul a protestat spunîndu-i că nu înțelege de ce-i spune lui așa ceva. Pera însă l-a întrebat dacă vrea să-l sprijine. Subofițerul i-a răspuns că înțelege să fie prieteni dar pînă aci. Apoi Petru a început să-i blesteme pe ticăloșii lipsiți de patriotism. Discuția a continuat pe alte teme, Pera insistînd să afle și alte date în legătură cu paza frontierei în raionul „Mesdraia”, interesîndu-se ce fel de oameni sînt cei care sînt în sector. La despărțire, subofițerul a raportat despre discuția avută cu individul și concluziile sale.

Nu mai încăpea nici o îndoială că Pera urmărea să acționeze. Pentru a stabili cine-s persoanele pe care încerca să le treacă dîncolo, s-a luat măsura punerii lui în filaj. Pera s-a dus cu mașina la Timișoara, unde avea un amic pe care îl cunoscuse în penitenciar, pe nume Purdel Vasile. Acesta, avînd telefon la domiciliu, a anunțat codificat doi cetățeni, unul din Timișoara, altul din București: „Am găsit miere de albine, veniți și o luați”.

Din datele informative se mai cunoștea intenția lui Purdel Vasile care dorea să scoată din țară și pe un frate al său. Acesta executase trei condamnări și era urmărit de aproximativ șapte luni pentru o altă infracțiune.

În baza măsurilor informativ-operative luate, a cooperării cu inspectoratul județean și grăniceri, s-au stabilit o serie de date deosebit de pre-

țioase. Principala concluzie desprinsă era aceea că Pera urmărea să scoată trei cetățeni din țară.

În ziua de 26 octombrie 1976, cei cinci s-au întîlnit la Purdel Vasile. De menționat că unul dintre indivizi, care venise din București, gata pregătit pentru fugă, a fost pus în filaj pentru a i se cunoaște eventualele legături. Pera a pretins celor trei indivizi cîte 50.000 lei de persoană, afirmînd că „a trebuit să mulțumească multe buzunare și să facă să tacă multe guri”. Dată fiind situația respectivă, cei doi (din București și Timișoara) s-au scandalizat, afirmînd că renunță să plece. Al treilea, fratele lui Purdel, a insistat, gîndindu-se că în orice moment putea fi arestat. Acestuia Pera i-a cerut o sumă mai mică. „Banii respectivi am să-i dau subofițerului, pentru a-l avea la mînă”, a afirmat el. Din Timișoara, Pera și fratele lui Purdel au plecat către sectorul „Mesdraia”, locul pe unde acesta din urmă trebuia să părăsească țara.

Organele noastre s-au aflat tot timpul pe fază.

Pentru a realiza flagrantul, în baza cooperării despre care s-a amintit, schimbul operativ de informații cu inspectoratul județean, cooperarea cu grănicerii și miliția, instalarea unor posturi fixe pe traseul pe unde urmau să se deplaseze infractorii, s-a trecut la urmărirea celor doi.

La ora stabilită, fratele lui Purdel a părăsit șoseaua națională și a intrat în dispozitivul de pază al grănicerilor. El, după ce s-a uitat atent în jur, bucuros că nu era nimeni, a intrat pe o viroagă plină cu lăstăriș, în zona interzisă. Dar n-a apucat să ajungă la fișia arată, pentru că a fost reținut de către o grupă de grăniceri și apoi predat Procuraturii pentru cercetări.

În acest timp, Pera, lîngă „Wartburgul” său, în șoseaua națională simulînd că repară o defecțiune la mașină, urmărea totul. Desigur, procedînd astfel, el era în afară de orice bănuială, deoarece putea nega participarea sa la acțiunea ilicită.

Dacă aici lucrurile se petreceau astfel, la cîtiva km distanță, în altă zonă, ceilalți doi indivizi (din București și din Timișoara), folosînd cu pricepere terenul și speculînd faptul că organele de grăniceri erau antrenate cu prinderea fratelui lui Purdel, pătrundeau nestîngheriți în dispozitivul de pază în vederea trecerii frauduloase a frontierei de stat. În timpul anchetei, Pera a recunoscut că primise cîte 30.000 lei de la aceștia din urmă și că, de asemenea, se folosisese în mod premeditat de șiretlicul alarmării grănicerilor din sectorul „Mesdraia”, sacrificîndu-l pe fratele lui Purdel.

Staționînd în apropierea zonei el lăsa impresia că ar intenționa să evazioneze însă n-are curajul, în realitate el încercînd să faciliteze în acest mod trecerea nestîngherită, frauduloasă a frontierei de către cei doi, care în final au fost trași la răspundere penală.

Ce motive a avut informatorul să accepte colaborarea?

Fiecare ofițer de securitate dorește să aibă o rețea activă, pentru că această „infanterie pe front nevăzut” continuă să rămână principala sursă de informații, în ciuda tuturor eforturilor ce se fac în lume pentru folosirea celor mai perfecționate mijloace tehnice. Măsura în care o persoană din cadrul rețelei reușește să fie activă ne-o spun, fără nici un echivoc, volumul și calitatea informațiilor furnizate.

Nu ne propunem să facem referiri detaliate asupra condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească o rețea activă, știut fiind că aceste condiții sunt precizate atât în ordinele în vigoare, cât și în literatura de specialitate.

În cele ce urmează ne vom referi la un singur aspect și anume: motivațiile și interesele, ca determinante a atitudinii informatorului față de colaborarea în secret cu organele de securitate.

Nu o dată la analizele privind activitatea rețelei (dintr-o problemă obiectiv, compartiment etc.) se aude spunându-se: „Aportul lui X în munca informativă este sub nivelul posibilităților sale reale și a sarcinilor ce trebuiau rezolvate...”. De ce se perpetuează asemenea situații? Oare „rețea” noastră de informații formulează uneori cerințe cărora, în mod obiectiv, nu li se poate face față? Nu. În cele mai multe cazuri aprecierea exprimă o realitate. Opinăm că în puține cazuri informatorii pe care li avem în legătură fac dovada unei munci conștiincioase, care să situeze aportul lor aproape de limita reală a posibilităților lor de informare. Consecvența preocupărilor informative, aportul cantitativ și calitativ de informații, atașamentul față de instituția noastră pot fi puțintel influențate de către ofițeri. Sunt situații când o rețea inactivă își intensifică activitatea după ce este dată în legătură altui ofițer, așa cum situația poate fi și inversă. Acesta este un adevăr. Ar fi însă greșit să privim lucrurile unilateral, pentru că de fiecare dată când au fost analizate cauzele randamentului scăzut al unor informatori, aceste cauze s-au grupat pe două direcții: unele ținând de persoana informatorului, altele de persoana ofițerului.

Nu vom trece la detalierea acestor cauze, mai înainte de a încerca câteva observații de natură să faciliteze înțelegerea unor probleme ce se referă în mod deosebit la atitudinea rețelei față de colaborarea cu organele de securitate. Rețeaua organelor noastre este formată dintr-o diversitate de persoane, care se deosebesc structural între ele. Sunt diferențe de vîrstă și sex, temperament și caracter, instrucție și educație, mediu și preocupări, convingeri și concepții etc. care pun uneori la o grea încercare priceperea ofițerilor care îi au în legătură (studiul rețelei se desăvîrșește de fapt în procesul muncii, mai cu seamă prin discuții și observare în timp). Cum este și firesc, un informator nu suportă pasiv influențele mediului în care trăiește (inclusiv influențele exercitate de ofițer). El va răspunde la aceste influențe diferit de altul, în raport cu propria personalitate și în funcție de interesele fiecăruia.

Acestea sînt de fapt motivele (generale sau speciale, stabile sau instabile) care-l fac pe orice om să acționeze într-un anumit mod sau, dimpotrivă, să rămînă pasiv. Interesele au o deosebită însemnătate pentru valoarea aportului oricărui informator. Odată satisfăcut, interesul se va impune ca o adevărată forță mobilizatoare în conduita informatorului, care își va îndeplini sarcinile în ciuda oricăror dificultăți. Aceste interese, care animă de fapt conduita fiecărui informator, trebuie analizate atât de pe poziția intereselor generale, comune informatorului și ofițerului, cât și prin prisma intereselor personale ale informatorului.

Majoritatea informatorilor din rețea o constituie, de regulă, persoanele recrutate pe bază de convingeri politice, care au o conduită corespunzătoare și o atitudine corectă față de regim. Aceste persoane vîd în colaborarea cu organele de securitate o îndatorire patriotică, o posibilitate concretă de a contribui la apărarea ordinii de stat și de drept. Aici interesele generale sînt comune — apărarea patriei fiind motivul principal care îl determină pe informatorul în cauză la colaborarea cu securitatea statului. În aceste condiții, antrenarea respectivului la îndeplinirea sarcinilor de securitate nu este dificilă; dacă se procedează cu tact și pricepere, insistindu-se, în principal, pe cultivarea sentimentelor de dragoste de patrie și de ură față de dușman.

Problema capătă alte dimensiuni cînd aceste interese generale nu se întîlnesc pe un plan comun (în cazul străinilor, al celor cu alte convingeri politice etc.), chiar dacă inițial respectivul acceptă colaborarea. În practică, asemenea informatori ajung să ignore, ba chiar să ironizeze motivarea colaborării, atunci cînd este susținută în mod direct sau indirect, prin argumente vizînd noțiunea de patriotism. Nu în puține asemenea cazuri informatorii sîrșesc prin a fi inactivi, a se desconspira și chiar a trăda.

Sfera intereselor personale ale celor ce lucrează pentru organele noastre este destul de largă. Așa cum s-a mai arătat, ele variază în raport cu personalitatea, preocupările și trebuințele fiecărei persoane în parte, în funcție de împrejurările ce pot apărea.

Principalele interese personale ce pot determina o colaborare secretă și organizată cu organele de securitate, în afara împrejurării cu caracter general, arătată mai înainte, cînd colaborarea are ca suport convingeri politice, sînt următoarele (le enunțăm pe cele mai frecvent întîlnite în practică):

— din plăcerea (pasiunea) caracteristică unor categorii de persoane, de a se antrena în astfel de sarcini;

— pentru a nu suporta consecințele unor fapte prin care a încălcat anumite norme morale de conduită socială;

— pentru a nu face publică o anumită situație care îl privește și care ar aduce atingere prestigiului personal ori l-ar compromite la locul de muncă, în familie sau societate;

— pentru a primi sprijin în vederea rezolvării unor probleme personale sau pentru a obține privilegii de orice natură;

— pentru a obține avantaje materiale, îndeosebi bănești;

— pentru simpla convingere că „are pe cineva”, care l-ar putea ajuta în caz de necesitate;

— din teama că refuzul de a lucra cu organele de securitate l-ar putea pune în situația să suporte consecințe pentru anumite fapte din trecut pentru care se consideră vinovat;

— din dorința sinceră de reabilitare a unui trecut politic dubios.

Există însă și o altă categorie de interese contrare scopurilor și intereselor noastre generale și, ca urmare, incompatibile în colaborarea cu organele de securitate. Acestea sunt:

— de a se angaja în colaborare, dar de a rămâne pasiv, ca urmare a concepției (greșite) că a deveni colaborator al organelor de securitate înseamnă a deveni „turnător” al propriilor colegi și prieteni (în unele situații se manifestă rețineri pe temeiul convingerilor religioase);

— de a accepta colaborarea în mod formal pentru a acoperi, de fapt, lipsa de încredere în „trăinicia regimului”.

Reacțiile persoanelor din această categorie, când se pune problema colaborării, sunt dintre cele mai diferite, dar marea majoritate gîndesc cam astfel: „De ce să mă complic, dacă n-am nici-un interes?”. La drept vorbind, există un interes și în acest caz, anume interesul de „a nu se complica”.

Este de aceea foarte necesar ca ofițerul de securitate să intuiască din timp aceste procese intime, pentru a ieși în întîmpinarea lor cu metode și argumente bine fondate, convingătoare, care să-l determine pe cel vizat să accepte colaborarea, să lucreze în mod cinstit, ori, după caz, să renunțe la el.

S-ar putea spune că atitudinea noastră față de interesele personale ale celor din rețea trebuie să fie diferită de la caz la caz, însă unică în conținut. Vor fi acceptate, încurajate, sprijinite acele interese care nu contravin legalității socialiste și normelor morale ale societății noastre și combătute cu fermitate, cu intransigență și neutralizate cele prin care se încalcă legalitatea socialistă (nu ne referim la excepții care, în ultimă analiză, tot interesele generale le servesc).

În practică, aceasta nu este o problemă cituși de puțin simplă și de aceea este necesar să se manifeste aici, cu o deosebită pregnanță, priceperea, experiența și tactul ofițerilor. După opinia noastră, au existat și continuă să existe serioase neajunsuri în problema cunoașterii psihice a oamenilor cu care lucrăm, atît în ce privește posibilitățile (cunoștințe de psihologie, metode de studiu etc.), cît și sub raportul preocupării în

sine. Sînt, destul de rare, și cazuri cînd persoanele angajate în culegerea de informații își îndeplinesc sarcinile dezinvolt, fără complexe și fără prea multă tragere de inimă. Un asemenea exemplu a fost întîlnit în cazul unui profesor, a cărui viață cunoștea doar două coordonate: școala și bibliotecile (studiul în arhive). Sincer și foarte disciplinat, el n-a spus niciodată că nu poate îndeplini sarcinile ce-i erau încredințate. În 7 ani de colaborare, n-a solicitat nimic de la ofițer (dar nici nu s-a remarcat în mod deosebit, ca informator!). Întrebat fiind la una din întîlniri ce sentiment a încercat atunci cînd i s-a solicitat colaborarea cu securitatea, a răspuns simplu: „Nici-un sentiment”. La întrebarea care a fost elementul determinant pentru el în a se angaja în această muncă, a replicat aproximativ în aceeași manieră: „Faptul că mi s-au cerut informații”. În sfîrșit, întrebat dacă această colaborare îl pasionează, a răspuns „nu”, deoarece unica lui pasiune sînt cărțile. Cazul în sine nu prezintă interes prin pasivitatea manifestată, cit prin faptul că ofițerul care l-a avut în legătură vreme îndelungată n-a reușit să-l cunoască.

De regulă, reacțiile cele mai diferite din partea informatorului se produc imediat după recrutare și durează perioade nedeterminate ce pot depăși un an. De aici decurge necesitatea ca în acest interval să se exercite o continuă influență prin contacte mai dese, discuții apropiate și convingătoare, angajare progresivă în muncă. Practica a dovedit că această perioadă este hotărîtoare pentru viitorul informator. Ignorarea acestei cerințe nu poate decît să lase la voia întîmplării reușita recrutării, care nu întotdeauna corespunde cu momentul acceptării ori semnării angajamentului.

În mod diferit trebuie apreciați cei care în timpul recrutării acceptă fără dificultate propunerea de colaborare. Deci nici simpla manifestare de voință nu rezolvă problema, adevărata atitudine față de colaborare definindu-se numai în procesul muncii, cînd individul este pus să rezolve sarcini concrete. Iată un exemplu: în 1965 a fost solicitat să lucreze cu organele de securitate un intelectual care deținuse o funcție importantă de conducere în fosta organizație legionară. A acceptat destul de greu colaborarea, mai mult pentru că avea trei copii care urmau să-și desăvîrșească studiile. În ciuda aptitudinilor și a posibilităților de informare, informațiile sale nu aduceau după sine nici un folos operativ. Punctual la întîlniri, motivîndu-și bine inactivitatea, lăsa speranța că va face totul. A reușit totuși să cîștige aprecierea de „informator bun”. Abia ulterior, în urma unui complex de măsuri, s-a stabilit că de fapt convingerile sale legionare „nu-l lăsau” să-i demaște pe cei ce adoptau o atitudine dușmănoasă. Mai mult, pe cîtiva apropiați ai săi i-a prevenit că sînt urmăriți.

Aceste exemple și încă alte multe asemănătoare din practică recomandă ca inactivitatea unor persoane din rețea, mai cu seamă cînd se produce imediat după recrutare și durează mult timp, să fie considerată un refuz tacit de colaborare. Iată de ce verificarea rețelei trebuie începută în mod organizat și sistematic din procesul recrutării, fără a omite de a afla răspunsul real la întrebarea din titlul articolului de față.

Locotenent-colonel Constantin HULUBAȘ

REZOLVAREA SPEȚEI PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

Fapta inculpatului F.C., de a fi determinat pe inculpatul I.P. să încheie contractul dezavantajos pentru economia națională prin livrarea unor poduri rulante cu firma „HERION”, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare la subminarea economiei naționale prevăzută de art. 25 C.pen. raportat la art. 165 alin. 2 C. pen.

Fapta inculpatului F.C., de a fi determinat pe inculpatul I.P. să divulge firmele concurente, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare la divulgarea secretului economic prevăzută de art. 25 C.pen. raportat la art. 298 alin. 1 C.pen.

Fapta inculpatului F.C., de a fi dat sumele de 500 D.M. și 1.000 D.M. și de a fi promis comisionul de 1,5% inculpatului I.P., în scopul de a încheia un contract dezavantajos pentru economia națională cu firma „HERION”, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită prevăzută de art. 255 C.pen.

Fapta inculpatului F.C., de a fi promis comisionul de 3% inculpatului N.D., în scopul de a încheia un contract dezavantajos pentru economia națională cu firma „HERION”, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită prevăzută de art. 255 C.pen.

Fapta inculpatului I.P., de a fi determinat pe inculpatul N.D. să întocmească studiul comparativ de așa manieră ca oferta firmei „HERION” să fie menționată în mod ireal ca fiind cea mai avantajoasă, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare neurmă de executare la fals intelectual prevăzută de art. 29 C.pen. raportat la art. 289 C.pen.

Fapta inculpatului I.P., de a fi încercat să încheie un contract dezavantajos pentru economia națională cu firma „HERION”, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de tentativă la subminarea economiei naționale prevăzută de art. 20 raportat la art. 173 C.pen. și art. 165 alin. 2 C.pen.

Fapta inculpatului I.P., de a fi divulgat firmele concurente inculpatului F.C., intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de divulgarea secretului economic prevăzută de art. 298 alin. 1 C.pen.

Fapta inculpatului I.P., de a fi acceptat promisiunea comisionului de 1,5% și sumele de 500 D.M. și 1.000 D.M. de la inculpatul F.C., în scopul de a încheia

un contract dezavantajos pentru economia națională, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită prevăzută de art. 254 C.pen.

Fapta inculpatului O.P., de a fi deținut fără drept suma de 1.000 D.M., intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de deținere ilegală de valută prevăzută de art. 37 alin. 1 din Decretul nr. 210/1960 republicat.

Fapta inculpatului O.P., de a fi determinat pe inculpatul N.D. să încheie un contract dezavantajos pentru economia națională, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare la subminarea economiei naționale prevăzută de art. 25 C.pen. raportat la art. 165 alin. 2 C.pen.

Faptele inculpatului O.P., de a fi promis comisionul de 2% și de a fi dat suma de 2.000 dolari inculpatului N.D., intrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită prevăzută de art. 255 C.pen.

Fapta inculpatului N.D., de a fi încheiat un contract dezavantajos pentru economia națională, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de subminarea economiei naționale prevăzută de art. 165 alin. 2 C.pen.

Faptele inculpatului N.D., de a fi acceptat să primească un comision de 2% și suma de 2.000 dolari de la inculpatul O.P., intrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită prevăzută de art. 254 C.pen.

Fapta inculpatului N.D., de a fi determinat pe inculpata M.N. să modifice în referat ordinea ofertelor, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de instigare la fals intelectual prevăzută de art. 25 C.pen. raportat la art. 289 C.pen.

Fapta inculpatului N.D., de a fi deținut fără drept și ascuns suma de 2.000 dolari, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de deținere ilegală de valută prevăzută de art. 37 alin. 1 și 2 din Decretul nr. 210/1960 republicat.

Fapta inculpatei M.N., de a fi modificat în referat ordinea ofertelor, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals intelectual prevăzută de art. 289 C.pen.

Fapta inculpatei N.I., de a nu fi încunoștințat organele de stat despre săvârșirea infracțiunii de subminare săvârșită de soțul ei, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de nedenunțare prevăzută de art. 170 C.pen.

Fapta inculpatei N.I., de a fi deținut ilegal suma de 2.000 dolari provenită din săvârșirea infracțiunii de subminare de către soțul ei, pentru a nu fi găsită la intercepție, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de favorizare a infractorului prevăzută de art. 264 alin. 1 raportat la art. 173 și 165 alin. 2 C.pen.

Fapta inculpatei C.F., de a fi deținut ilegal suma de 2.000 dolari, intrunește elementele constitutive ale infracțiunii de deținere de valută prevăzută și pedepsită de art. 27 alin. 1 și 2 din Decretul nr. 210/1960 republicat.

Intrucât toți inculpații au săvârșit mai multe infracțiuni, înainte de a fi condamnați definitiv pentru una din ele, urmează să se facă aplicarea regulilor de la concursul de infracțiuni.

Locotenent-colonel George ADAM

A FOST ARESTAT LA ROMA GIOVANNI GENTILE SCHIAVONE

Joi 15 iulie 1976, la orele 14,45, într-un apartament din Roma, situat pe strada Circonvallazione Nomentana nr. 214, a fost arestat Giovanni Gentile Schiavone, presupusul șef al „N.A.P.”-ului („Nucleele Armate Proletare”).

Urmărit de mai multă vreme de magistratură pentru participarea în bande înarmate și la asociații subversive, reținut ca organizatorul și executorul, în ultimele luni, a unor serii de atentate la Roma, asupra lui Gentile Schiavone apasă și suspiciunea asasinării, în luna iunie a.c., a lui Francesco Coco, procurorul general al Curții de Apel din Genova.

★

Despre Schiavone, în vîrstă de 27 ani, născut la

Grottole, în provincia Matera, napolitan prin adopțiune, s-a început să se vorbească în timpul cercetărilor exploziei care a avut loc la Napoli, în 11 martie 1975, într-un subsol de pe strada Consalvo, în timp ce trei teroriști confecționau bombe. În ziua exploziei, Schiavone, care mai avea doar trei examene pînă la titlul de laureat, căci era student în ultimul an la Facultatea de medicină, a fugit din Napoli, stabilindu-se la Roma, pe strada Cappelletta, sub un nume fals. A locuit un timp cu Annamaria Mantini, logodnica lui, care avea să moară într-un „accident.” După uciderea tinerei femei, activitatea teroristă a grupului a suferit o serioasă lovitură;

lanțul atentatelor în capitala italiană, care a culminat cu sechestrarea judecătorului Di Gennaro, s-a rupt pe neașteptate. În vara anului 1975, o serie de operațiuni antiteroriste s-au soldat cu arestarea a numeroși membri ai organizației și cu descoperirea la Roma a 15 baze operative „N.A.P.” Restul năpîștilor (aflați în două grupări: „29 octombrie” și „Annamaria Mantini”) se reorganizează, șeful mișcării devenind Giovanni Gentile Schiavone.

Împreună cu Nicola Abbatangelo, Pier Domenico Delle Veneri, Rita Gorgane și Roberto Marrone, Schiavone a proiectat întoarcerea la activitățile teroriste. Lanțul violențelor s-a reînnoțat în ianuarie 1976,

ocazia atentatului asupra consilierului Curții de Apel, Pietro Margariti. Atentatul a prilejuit năpîștilor lansarea unui manifest prin care, pentru prima dată, au propovăduit solidaritatea cu „brigăzile roșii”.

Următoarele victime ale „năpîștilor” au fost: vicebrigadierul Securității Publice, Antonio Tuzzolino (invinuit de uciderea Annemaria Mantini), Giovanni Theodoli (președintele uniunii petroliere) și Paolino Dell'Anno (locțiitorul procurorului republicii).

★

Giovanni Gentile Schiavone se ascundea de aproape un an într-o mansardă a clădirii de la nr. 214. Pentru vecinii casei, el era un „funcționar liniștit”, care pleca în fiecare dimineață la aceeași oră și revenea seara. Era foarte manierat și îmbrăcat elegant. Se deplasa servindu-se de două limuzine de mare capacitate.

Pentru a i se da de urmă, s-a lucrat intens, de către oamenii antiterorismului, în cartierul Nomentano, cutreierîndu-se toate magazinele și intrările imobilelor. În cele din urmă, s-a reușit să se restrîngă tot mai mult sfera cercetărilor. A fost identificat pînă și frizerul unde Gentile Schiavone obișnuia să meargă de regulă.

Circonvallazione Nomentana este o stradă sărăcă-

cioasă în magazine, cu un trafic de scurgere rapidă și cu o serie de clădiri somptuoase. Imobilului de la nr. 214 îi corespunde o poartă obișnuită.

Pentru prinderea lui Gentile Schiavone au fost pregătiți 114 agenți, îmbrăcați în haine civile, și cinci funcționari ai inspectoratului pentru antiterorism.

Dislocarea masivă a început la orele 11,45, la un sfert de oră după plecarea de acasă a lui Gentile Schiavone. Șapte agenți, travestiți în zidari, au fost plasați în curtea imobilului, prefăcîndu-se că restaurează pereții casei. Un număr de cinci agenți înarmați au fost postati în spatele ușii de la mansardă, iar restul au împresurat toate străzile din jur, formînd o rețea de nepătruns, gata să intervină în orice moment.

La orele 14,45 Gentile Schiavone revenea acasă. El n-a mai apucat să intre în apartament, fiind arestat.

Imediat după capturare, Schiavone a afirmat: „Dacă nu era ziua, intram cu pistolul în mînă”.

În camera de la mansardă, cu prilejul percheziției, au fost descoperite și capturate diverse arme, o cantitate însemnată de muniție, manifeste cu însemnele „N.A.P.”, care se refereau la toate acțiunile criminale întreprinse de grupul terorist, de la răpirea judecătorului Di Gennaro pînă la atentatul

împotriva adjunctului procurorului republicii, Paolino Dell'Anno.

Toate manifestele găsite la mansardă au fost tipărite și apoi reproduse de un aparat instalat chiar în incinta camerei lui Gentile Schiavone. Agenții au găsit și un aparat de fotocopiat.

La cîteva ore după capturarea căpeteniei organizației, la periferia Romei a fost găsit un „Fiat”-600 cu difuzoare montate pe capotă, iar în interior manifeste semnate „N.A.P.” și „Brigate Rosse”, un înregistrator cu bandă care conținea mesaje ale celor două organizații.

După părerea investigatorilor, legătura dintre „N.A.P.” și „Brigate Rosse” este aproape sigură.

Se crede că la al șaselea etaj al clădirii, în locuința lui Gentile Schiavone, ar fi fost un fel de „centrală operativă” a organizației teroriste.

La cercetări au fost găsite agende ale năpîștilor care conțineau numeroase adrese și cîteva legături cu chei. De reținut că, în drum spre chestură, Gentile Schiavone a fost asaltat de o mulțime de ziariști și fotoreporteri. La un moment dat, făcînd aluzie la complicități lui aflați în libertate, Gentile a afirmat: „O să vedeți, mai sînt și alții!”

Traducere de
maior Ion SCURTU
din publicația italiană
„Giorni”

Noi apariții editoriale pe specific de securitate

Prin grija Serviciului editorial, presă și propagandă în rîndul populației, recent au fost editate și puse la dispoziția cadrelor, din unitățile centrale și teritoriale, patru lucrări pe profilul muncii de securitate:

1. „Criterii privind recrutarea de informatori și colaboratori pentru munca de securitate”;
2. „Educarea, instruirea și verificarea informatorilor și colaboratorilor”;
3. „Organizarea legăturii cu rețeaua informativă”;
4. „Combinații și legende informative”.

Cum rezultă și din titluri, primele trei lucrări abordează aspecte esențiale ale principalului mijloc de muncă al organelor de securitate — rețeaua informativă. În cuprinsul lor se tratează probleme referitoare la: necesitatea recrutării informatorilor și colaboratorilor; condițiile pe care trebuie să le îndeplinească persoanele ce urmează a fi incluse în rețea; modalitățile de punctare, selecționare, studiere și verificare a candidaților; procedura efectuării recrutării, metode de recrutare, educare, instruire și verificare a informatorilor, colaboratorilor, rezidenților și gazdelor caselor de întîlniri; cerințe ale realizării legăturii cu rețeaua informativă; metode și mijloace de contactare a acesteia.

Cea de-a patra lucrare conține o serie de considerații teoretice și practice în legătură cu folosirea în munca de securitate a combinațiilor și legendelor informative. Aceste metode ofensive de muncă sînt prezentate pornind de la conceptele de combinație și legendă informativă, de la trăsăturile caracteristice și cerințele de bază ale lor. Conținutul lucrării reușește să evidențieze criteriile de bază de care trebuie să se țină seama în elaborarea și desfășurarea acestor activități complexe, astfel ca metodele respective să contribuie efectiv la verificarea operativă și completă a informațiilor privitoare la pregătirea ori săvîrșirea de infracțiuni contra securității statului, în scopul cunoașterii, prevenirii, descoperirii și lichidării faptelor infracționale.

Importanța majoră pentru munca practică a temelor abordate de cele patru lucrări, cît și modul de sistematizare și redare a problemelor în deplină concordanță cu cerințele legilor și ordinelor în vigoare, fac ca lucrările enunțate să fie de natură a contribui la îmbogățirea cunoștințelor teoretico-profesionale, la perfecționarea muncii fiecărui lucrător de securitate, la sporirea eficienței activităților pe care întregul aparat de securitate le desfășoară pentru îndeplinirea politicii partidului și statului în domeniul apărării securității statului.

Căpitan Ioan FERARIU

Consultație

Considerații generale despre contractare și contracte în operațiunile de comerț exterior

Contractul de know-how. Dreptul de proprietate industrială. Contractul de licență și de engineering

Notă: Ca și la consultația anterioară, privind societățile mixte (publicată în nr. 3/1976 al buletinului „Securitatea”), scopul acestei noi consultații este acela de a oferi ofițerilor de securitate un minim de cunoștințe privitoare la contractele economice externe și la posibilitățile extrem de numeroase existente (vezi contractele de licență, de engineering și de know-how) de divulgare a unor secrete sau de păgubire a statului nostru, ale cărui interese, de orice natură, avem datoria să le ocrotim și să le apărăm.

România a încheiat în ultimele decenii un număr mare de convenții și acorduri comerciale și de cooperare economică și tehnico-științifică. Comerțul internațional și, într-un sens mai larg, cooperarea economică și tehnico-științifică se realizează într-un cadru juridic în care un loc important îl ocupă contractele comerciale internaționale.

Noțiunea de acte și fapte de comerț exterior, definită de art. 3 al Legii nr. 1 din 1971, enumeră, cu titlu enunțativ,

contractele de vânzare internațională, contractele de schimb internațional, contractele de transporturi internaționale, contractele de expediții internaționale, de know-how etc. Enumerarea prevăzută de lege se completează cu orice alt contract comercial internațional, potrivit prevederilor art. 3 din aceeași lege.¹

În consultația de față ne vom opri asupra contractului de vânzare-cumpărare la operațiunile de export-import (contractul extern).

Contractul extern este actul juridico-economic prin care una din părți, denumită exportator, aparținând unui anumit stat, se obligă să transfere proprietatea unui bun către cealaltă parte, numită importator, aparținând altui stat, care, la rândul ei, se obligă să plătească exportatorului prețul bunului vândut².

Contractul extern trebuie să fie rezultatul consimțământului reciproc al unor parteneri care să aibă capacitate juridică de a se angaja; contractul extern este sinalagmatic (bilateral); este un act cu titlu oneros și translativ de proprietate (dreptul de proprietate al exportatorului trece asupra importatorului, din momentul în care acesta din urmă a plătit prețul convenit). Una din trăsăturile contractului extern constă în elementul de extraneitate al acestuia, ca urmare a caracterului internațional al vânzării.

„Convenția legii aplicabile vânzării cu caracter internațional a obiectelor mobile corporale”, semnată la Haga, la 1 iulie 1964, fără a defini în mod expres vânzarea internațională, precizează, în primul său articol, că legea uniformă se aplică contractelor de vânzare-cumpărare încheiate între părți care își au sediul sau reședința pe teritoriul unor state diferite, în oricare din cazurile următoare:

— în situația în care contractul prevede ca prestațiunea sau livrarea convenită să facă obiectul transportului de pe teritoriul unui stat pe teritoriul altui stat;

— dacă actele ce constituie oferta și acceptarea acesteia au fost îndeplinite pe teritoriul unor state diferite;

— cind livrarea obiectului urmează a fi realizată pe teritoriul unui alt stat decât cel în care au fost efectuate actul de ofertare și acceptarea contractului.

Domiciliul părților contractante rămâne, în cadrul acestei convenții, criteriul principal, dar nu determinant, al caracterului internațional al unei vânzări. Acest criteriu trebuie să fie însoțit de un element secundar de extraneitate: mișcarea obiec-

telor vindute, locul livrării sau locul încheierii contractului.

Forma contractului comercial internațional este guvernată de legea locului în care se încheie contractul.

În ce privește fondul contractului internațional, se aplică principiul autonomiei de voință, conform căruia părțile au dreptul de a-și alege legea care să guverneze contractul.

Această libertate se lovește de anumite limite. Pe de o parte, părțile nu pot să ocolească prevederile unor convenții internaționale, care reglementează în mod imperativ anumite genuri de contracte (ex. Condițiile de livrare C.A.E.R. 1968-1975 între organizațiile socialiste din țările membre C.A.E.R.). În situația cind părțile nu stipulează în contract legea aplicabilă, urmează ca instanța judecătorească să o determine în raport de cele două legi: legea locului de încheiere și cea a locului de execuție. Teoriile moderne pledează pentru aplicarea, în acest caz, a legii locului de execuție.

Asupra unor particularități mai importante ale unora dintre aceste tipuri de contracte, respectiv cele de know-how, licență și engineering ne vom opri în subcapitolele următoare.

Conceptul de know-how

În ultimii ani, în cadrul schimburilor internaționale, alături de schimburile de mărfuri și de servicii, un loc din ce în ce mai mare îl ocupă schimburile de inteligență umană — brevete, licențe, documentații, know-how și mărci. Această formă de comerț în cadrul comerțului internațional capătă o pondere din ce în ce mai mare, fiind considerată de unii economiști ca cea mai rapidă și eficientă cale pentru creșterea încasărilor în valută străină și de impulsionează a exportului de mărfuri și servicii³. Comerțul cu inteligență umană — brevete, licențe⁴, documentații⁵, know-how⁶, mărci, în condițiile economiei capitaliste, determină o îngrădire a concurenței pe piață, împărțindu-se între parteneri zonele de activi-

ate. În marea majoritate a contractelor de licență sunt stipulate clauze privitoare la zonele de desfășurare, la nivelul prețurilor care poate fi practicat.

Marea majoritate a tranzacțiilor de licențe au drept scop cistigarea de noi zone de desfășurare a mărfurilor sau serviciilor de către licențiator (vânzătorul licenței). În acest fel licențiatul (cumpărătorul licenței) devine aliatul intereselor licențiatorului în zona respectivă. Adesea licențiatorul vinde licența pentru că nu are interes a pătrunde în țara respectivă sau în perimetrul geografic al licențiatului. Sunt însă și cazuri cind prin tranzacțiile de licențe, licențiatorul, din considerente de ordin politic, îngrădește anumite zone geografice.

În cele mai multe cazuri, odată cu licența sau cu marca de fabrică se vând licențiatului și know-how-urile necesare în asimilarea și desfășurarea produselor sau serviciilor în bune condițiuni și mai ales în timp util. Know-how-ul, ca obiect, independent sau auxiliar al unui contract de licență, reprezintă o modalitate principală de transfer de tehnologie, în special pe plan internațional.

Definind activitatea de comerț exterior, art. 3 din Legea nr. 1/1971 menționează printre actele sau faptele de comerț în raporturile cu străinătatea, pe care le enumeră, și „vânzarea sau cumpărarea de licențe pentru folosirea brevetelor de invenții sau a procedeele tehnologice”. Expresia „procedee tehnologice” desemnează de fapt know-how-ul⁷.

Prof. doctor docent Tudor R. Popescu, în cursul „Dreptul comerțului internațional”, pentru a desprinde sensul noțiunii de know-how, intrată în uz ca atare, și pentru a înțelege contractul de know-how, pe cit de important în viața economică internațională pe atit de interesant sub aspect teoretic, și pentru a-i putea determina configurația exactă și calificarea juridică, relatează următoarea speță din practica internațională:

„Printr-un contract încheiat la 16 noiembrie 1957, firma italiană „Bottonificio Fossanese”, concedase firmei franceze

„Almes”, pentru o perioadă de 10 ani, un procedeu de fabricat nasturi pe bază de polyester, acordându-i și asistență tehnică în acest scop. Societatea franceză a executat contractul cîțiva ani, plătind redevențele convenite, dar la un moment dat a încetat plata redevențelor, susținând că procedeu era cunoscut în ramura de activitate respectivă și era folosit de multă vreme de către firmele concurențe. Prin urmare, lipsit de caracterul de nouitate, contractul era lipsit de cauză. Instanța, sesizată cu această problemă, a considerat că pretenția firmei franceze nu putea fi luată în considerație, deoarece procedeu, care i-a fost concedat, îi era necunoscut firmei franceze, care nu l-ar fi putut descoperi fără eforturi de timp și bani și nu ar fi putut proceda imediat la fabricarea produsului respectiv fără ajutorul firmei concedante, de vreme ce a simțit nevoia să-l cumpere de la aceasta. Prin urmare, firma franceză a dobîndit un avantaj important în urma executării contractului și ca atare plata redevențelor contractuale nu este lipsită de cauză”.

Din această speță rezultă că obiectul contractului îl forma transmiterea unui procedeu tehnic, completat cu o asistență tehnică, fără să fie vorba de licența unui brevet, iar cit privește procedeu, nu se lua în considerație valoarea absolută pe plan mondial a noutății, ci valoarea subiectivă, față de contractul respectiv.

Asemenea cunoștințe tehnice, nebrevetate dar transmisibile, prezentînd o nouitate numai relativă și subiectivă, se numesc know-how⁸.

În noțiunea de know-how se cuprind următoarele elemente:

a) abilitate, dexteritate tehnică, în care se cuprinde atit abilitatea generală a unui tehnician datorită aptitudinilor sale naturale, ingeniozității sale, cit și dexteritatea pe care tehnicianul a dobîndit-o în privința unor anumite operații, în care s-a specializat în cadrul întreprinderii unde lucrează și care se adaugă dexterității generale, potențializînd-o;

b) experiența tehnică dobîndită de teh-

nici prin practică îndelungată, implicând soluționarea problemelor ce se ivesc în cadrul îndeplinirii sarcinilor sale. Transmiterea experienței tehnice se realizează pe calea asistenței tehnice, adică prin detașarea unor tehnicieni de la întreprinderea furnizoare de know-how la cea beneficiară sau invers, prin trimiterea de tehnicieni ai beneficiarului la întreprinderea furnizorului, această soluție este mai convenabilă pentru ambele părți, pentru întreprinderea furnizoare, care, pe de o parte, nu se lipsește de tehnicienii săi, pe care poate să-i aibă tot timpul la dispoziție, iar pe de altă parte, prin formarea cadrelor de la întreprinderea beneficiară, își creează și o reclamă; întreprinderea beneficiară, la rândul ei, beneficiază de faptul că tehnicienii săi au în cadrul întreprinderii furnizoare mai multe posibilități de a se forma alături de cadre cu experiență îndelungată;

c) cunoștințe tehnice, care pot cuprinde o gamă largă, cu un variabil grad de conținut intelectual, de la cunoștințe rezultate din tehnica curentă, dar care sunt necesare pentru optimizarea punerii în aplicare a procedeelor utilizate; tot în același scop se utilizează cunoștințele rezultate din stadiul tehnicii, adică tot ceea ce este accesibil publicului, fiindcă este publicat sau în alt mod susceptibil de a fi cunoscut (de pildă, descrierea invențiilor cuprinse într-un brevet deja publicat, articole sau studii în revistele de specialitate etc.). Dar în cazul cind diversele elemente componente ale cunoștințelor tehnice au fost deja publicate, iar ansamblul sau combinarea lor nu a făcut încă obiectul unei cunoașteri generalizate atunci această combinație nu face parte din domeniul public și divulgarea lui, către o altă întreprindere de către o persoană, poate constitui o încălcare a obligațiilor sale de a păstra secretul, cu toate consecințele ce decurg din divulgarea nepermisă a acestuia.

Rolul cunoștințelor tehnice este, de asemenea, acela de a optimiza punerea în valoare a procedeelor la care se referă sau a calităților produsului a cărui fabri-

cație se urmărește, chiar dacă aceasta se obține prin operațiuni de amănunt a căror valoare rezultă numai din felul de a le îmbina spre a atinge un anumit rezultat.

În vederea realizării acestui scop și anume de a acorda produsului un caracter mai competitiv (prin scăderea prețului de cost și ameliorarea calității) se utilizează ca element al know-how-ului cunoștințele rezultând din cercetarea științifică, al cărei scop este de a pune la punct procedee noi, prototipuri; inovația a devenit forma modernă a concurenței.

Cunoștințele tehnice, element al know-how-ului, nu se limitează la domeniul industrial, ci ele dobândesc importanță și în alte domenii, ca de pildă în administrarea întreprinderilor.

În sfârșit, trebuie relevat că un element, care nu-i lipsit de importanță în acest domeniu, este acela al „cunoștințelor negative”, adică al erorilor ce trebuie evitate, pe baza experienței acumulate. A nu pierde timp și bani în continuare, în întreprinderea unor cercetări inutile, este de mare importanță pentru cel care vrea să le întreprindă;

d) procedeele, care pot să însemne metode, tehnici ori mijloace, adică o grupare de operații dispuse într-un anumit ordin și reunite prin scopul comun și anume acela de a obține un rezultat. Ele pot fi brevetabile (dacă îndeplinesc condițiile cerute în acest scop) sau nebrevetabile, adică ele pot constitui un element de know-how, chiar dacă nu îndeplinesc condițiile cerute spre a fi brevetate. În genere, asemenea cunoștințe nu sunt brevetate datorită mai multor considerente, și anume: fie că nu au un suficient grad de noutate față de stadiul cunoscut al tehnicii mondiale sau alte asemenea condiții ce țin de esența brevetului, fie lipsa de interes sau chiar datorită unui interes contrariu, ca de pildă păstrarea secretului. Se consideră, adeseori, că ocrotirea cea mai sigură a unei invenții constă în a nu depune brevet și a păstra astfel un secret absolut. Uneori know-how-ul se prezintă chiar ca o completare a unui bre-

vet a cărui valoare economică o potențializează, el conținând un secret pe care autorul nu a vrut să-l treacă în brevet. Așadar, fac parte din know-how mai cu seamă inovațiile nebrevetabile. Chiar în cazul unor elemente brevetabile, titularul care are de ales între calea brevetului ce-i oferă un drept opozabil și cea a contractului de know-how, ale căror efecte nu le poate invoca decît față de concesionar, preferă acest din urmă mod de a se valorifica cunoștințele datorită secretului pe care-l prezintă.

Principalele caracteristici ale know-how-ului sînt noutatea și secretul.

Procedeele și cunoștințele tehnice trebuie să aibă caracter de noutate obiectivă. Noutatea se apreciază prin raportarea lor la persoana sau întreprinderea care vrea să le dobîndească, este vorba deci de o noutate subiectivă, ce va diferi în raport de nivelul cunoștințelor beneficiarului. În cazul unui schimb de know-how, între contractanți, noutatea va depinde de nivelul cunoștințelor fiecărui beneficiar în parte.

În ceea ce privește secretul, în cazul unei invenții brevetabile, orice divulgare anterioară cererii de brevet suprimă caracterul de brevetabilitate a invenției, în timp ce divulgările de know-how nu fac, în genere, decît să diminueze valoarea acestuia.

Regimul juridic al dreptului de proprietate industrială a invențiilor și know-how-ul

La Conferința diplomatică pentru proprietatea intelectuală, care a avut loc la Stockholm, între 11 iunie și 14 iulie 1967, și la care a participat și o delegație a țării noastre, a fost adoptată și semnată Convenția pentru instituirea Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (O.M.P.I.). Această organizație a fost creată în scopul promovării protecției proprietății industriale și literar-artistice în întreaga lume, precum și a instituirii unei forme noi de cooperare administrativă

între uniunile de proprietate intelectuală, bazată pe principiul autonomiei financiare a fiecărei uniuni și pe dreptul fiecărei uniuni de a lua parte la rezolvarea problemelor de drept comun.

În convenție se face precizarea că prin „proprietate intelectuală” se înțeleg drepturile referitoare la: operele literare, artistice și științifice; interpretările artiștilor interpreți și execuțiile artiștilor executanți; fonogramele și emisiunile de radio și televiziune; invențiile în toate domeniile activității umane; descoperirile științifice; desenele și modelele industriale; mărcile de fabrică, de comerț și de serviciu, precum și numele comerciale și denumirile comerciale; protecția împotriva concurenței neleale și toate celelalte drepturi aferente activității intelectuale în domeniile industrial, științific, literar și artistic.

Intrucît reglementările juridice internaționale nu rezolvau toate aspectele legate de problema invențiilor și a brevetării lor, se impuneau căutarea și realizarea unor noi instrumente juridice internaționale.

Conferința diplomatică convocată la Washington, între 25 mai și 19 iunie 1970, a avut ca obiect tocmai examinarea, perfecționarea și definitivarea proiectelor propuse în vederea creării cadrului juridic de rezolvare a greutăților legate de brevetarea invențiilor survenite pe plan internațional.

Noile elemente aduse de „Tratatul de cooperare internațională în domeniul brevetelor de invenții”, încheiat cu această ocazie la Washington, sînt de ordin internațional: introducerea cererii internaționale de cooperare și de ordin procedural: introducerea cererii internaționale pentru înregistrarea invenției, organizarea documentării internaționale și examinarea preliminară internațională. În acest fel, pe baza unei singure cereri se face brevetarea în mai multe țări simultan (lista țărilor se indică în cerere).

În dorința de a contribui la dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice pe calea reglementării protecției ju-

ridice a invențiilor, modelelor industriale, modelelor de utilitate și a mărcilor de fabrică care apar în cursul realizării colaborării și în vederea acordării de ajutor reciproc la rezolvarea acestor probleme, guvernele Republicii Cuba, R.D. Germane, R.P. Bulgaria, R.P. Mongole, R.P. Polone, R.P. Ungare, R.S. Cehoslovace, R.S. România și U.R.S.S., la data de 12 aprilie 1973, au încheiat un acord¹⁰.

Acordul se referă la invențiile, modelele industriale și modelele de utilitate realizate de cetățenii țărilor participante la acord, ca rezultat al colaborării economice și tehnico-stiințifice a acestor țări.

Prin invenții, modele industriale și modele de utilitate, în sensul acordului, se înțeleg: invențiile, modelele industriale și modelele de utilitate comune, precum și invențiile, modelele industriale și modelele de utilitate create independent de cetățenii uneia dintre țările participante la acord. La acordul respectiv pot să adere și alte țări, cu consimțământul țărilor participante la acord (art. 21).

Dreptul de proprietate industrială în R.S. România este stabilit numai pentru invenții¹¹ și pentru mărcile de fabrică de comerț și de serviciu¹².

Creațiile științifice și tehnice care îndeplinesc condițiile prevăzute de lege sunt protejate prin brevete de invenții, acordate de Oficiul de stat pentru invenții și mărci¹³.

În ceea ce privește know-how-ul, acesta nu dispune încă de o protecție legislativă specific națională sau internațională. Spre deosebire de invenție, care este protejată prin brevetul de inventator, know-how-ul nu beneficiază de garanțiile decurgând din deținerea unui brevet. El se bucură totuși de o dublă protecție, și anume: pe de o parte, sancțiuni penale în legislația unor țări, în cazul uzurpării unor secrete; iar pe de altă parte, o acțiune de concurență, neloială, dacă secretul a fost utilizat de un terț neautorizat.

Know-how-ul fiind nebrevetat nu i se poate face reclamă și publicitate, pentru a nu risca să fie preluată ideea de altcineva și brevetată. Crearea pieței virtuale

pentru plasarea de know-how se face prin organizarea reclamei produsului fabricat sub o anumită tehnologie, urmind ca cei interesați să fabrice în aceleași condițiuni și să se adreseze deținătorului secretului de fabricație.

Contractul de know-how

Pentru a se păstra caracterul secret al noutății procedurilor industriale cu caracter complex, know-how-ul se transmite prin contract. Know-how-ul industrial imbracă, în general, două forme principale:

a) de complement al unui brevet, a cărui valoare economică și comercială o mărește;

b) de substitutiv tehnic al brevetului, a cărui obținere este imposibilă sau importantă, know-how-ul asigurind indirect punerea în valoare a rezultatelor unor cercetări și experiențe¹⁴.

Instrucțiunile M.C.E., M.F., D.G.M.S.I. și Camerei de comerț, cu privire la valorificarea invențiilor în străinătate, denumesc know-how-ul „licență tehnică”¹⁵.

Ghidul redactării contractelor asupra transmiterii internaționale de know-how în industria mecanică are ca scop de a ușura redactarea de contracte continind transferul de know-how în industria mecanică. Actualmente, aceste contracte dețin un loc din ce în ce mai important în schimburile internaționale și contribuie la difuzarea cunoștințelor tehnice pe scară internațională.

Obiectul direct al ghidului constă în a atrage atenția asupra citorva probleme particulare la acest gen de contracte și a stabili o bază la redactarea de clauze care țin seama de interesele celor două părți, de felul de a reda mai puțin frecvente cazuri de neînțelegeri care ar putea rezulta din executarea contractelor. Această precauție, care în tot contractul permite evitarea dificultăților ulterioare, este special utilă într-un domeniu încă în plină evoluție.

Normal know-how-ul cuprinde un ansamblu de elemente, în care prezența sau absența unor elemente prezintă un

caracter secret. Ghidul tratează direct sau indirect consecințele caracterului secret asupra obligațiilor celor două părți.

Contractul de know-how fixează modalitățile care stabilesc cadrul în care se face transferul de la furnizor la beneficiar. Beneficiarul care negociază un contract de know-how caută de obicei să obțină mai rapid, fără a proceda individual la experiențe prealabile, cunoștințele tehnice de care nu dispune. În general, el dorește să folosească know-how-ul cu randament sigur. Furnizorul, transferind know-how-ul său, ține în mod esențial să obțină o contrapartidă.

Transferul de know-how implică pentru cele două părți probleme mai complexe decât acelea care însoțesc, în general, contractele de cesiune de licență, de brevet sau de drept de autor. Furnizorul poate să se teamă dacă secretul este divulgat de către beneficiar sau de către personalul său, căci el nu are la dispoziția sa o acțiune adecvată în compensație, el poate doar să evite să cadă la învoială la cererea beneficiarului de a garanta rezultatele de aplicare a unui procedeu al cărui beneficiar nu are la dispoziția sa toate mijloacele de a-l pune în lucru.

Beneficiarul care dorește să folosească în mod normal know-how-ul, pentru a-și depăși sau egala concurenții săi pe plan tehnic, se poate teme ca secretul să nu fie deja în posesia lor sau să intre prea curind în posesia lor, el se poate teme în egală măsură de a nu obține rezultatul pe care-l speră; cu alte cuvinte, el nu are bază sigură pentru a estima un avantaj pe care el nu-l cunoaște nici ca durată nici ca desfășurare. La aceste probleme, inerente transferului de know-how, se adaugă absența de dispoziții specifice asupra protecției de know-how în convențiile internaționale, absența aproape generală de dispoziții specifice cu caracter național cărora sint supuse transferul și divulgarea de know-how. Datorită acestor incertitudini se recomandă părților să aleagă contractanții lor cu discernămint. Această alegere se justifică și mai

mult, cu cit contractul de know-how cere o încredere și o bună-credință.

Chiar dacă părțile sint de perfectă bună-credință, un contract de transfer de know-how implică totdeauna o serie de riscuri de care trebuie să se țină seama. Odată know-how-ul transferat, beneficiarul nu va mai fi dator să-i restituie integral furnizorului. De multe ori timpul în care know-how-ul păstrează valoarea sa este nedeterminat, deși părțile trebuie să fie atente la sirul progreselor tehnice foarte rapide; know-how-ul poate să cadă în domeniul public și să-și piardă valoarea chiar de la început.

La încheierea contractelor de know-how, negocierile preliminare ating în mod normal natura, întinderea și durata prestațiilor eventualelor părți cit și cea a autorizațiilor prealabile necesare. Ele nu diferă asupra acestor puncte de negocierile la încheierea de contracte obisnuite de furnizare de mărfuri pe scară internațională. În ceea ce privește în special transferul de know-how, aceste negocieri sint influențate în mod deosebit de problema secretului; ele sint în mod particular delicate, datorită faptului că deținătorul de know-how dorește să dea eventual beneficiarului și amănunte suficiente pentru a-l interesa, evitind să-i furnizeze indicațiile care să-i permită să obțină ceea ce dorește fără a încheia contractul, mai ales cind este însoțit de experți care sint la curent cu ultimele perfecționări în materie.

Pentru a rezolva problema secretului în cadrul negocierilor preliminare, furnizorul nu va da nici o informație confidențială asupra elementelor secrete ale know-how-ului, el va descrie într-un singur fel rezultatele obținute, conținutul know-how-ului, eventual îl va păstra ca o procedură de control, de contrazicere, înainte de a avea loc încheierea contractului, în cadrul instalațiilor beneficiarului. Această metodă nu convine întotdeauna, căci furnizorul poate să nu dorească decât ca know-how-ul său să facă obiectul unui control în atelierele sale. În situația în care furnizorul va accepta să

dea informații care nu dezvăluie esențialul secretului de know-how dar care au în același timp un caracter confidențial, părțile încheie uneori un acord prin care beneficiarul se angajează să nu comunice, nici să divulge, nici să folosească înainte de eventuala încheiere a contractului informațiile pe care ar putea să le obțină în cursul acestor negocieri preliminare care ar avea un caracter confidențial, iar în caz de nerespectare se menționează că va plăti o indemnizație, această înțelegere putând fi sancționată în justiție. De asemenea, acordul poate să cuprindă o clauză că părțile doresc să reglementeze prin arbitraj conflictul. Furnizorul know-how-ului poate să pretindă beneficiarului o sumă de bani drept cauțiune, în cazul că nu va respecta angajamentul de a nu folosi informațiile confidențiale. În cazul că se încheie contractul, cauțiunea va fi inclusă în plata datorată de beneficiar.

În practică, dificultățile inerente ale prenegocierilor pot fi atenuate în cazul când operația sau parte dintr-un schimb de know-how este accesoriu unei asistențe tehnice care furnizează beneficiarului și o cantitate importantă de materiale.

Contractul de know-how se întocmește în termeni preciși și neambigui. Înainte de toate trebuie să definească exact know-how-ul care face obiectul contractului, pentru a reduce la minimum interpretările care să poată fi date ulterior.

În preambulul contractului se precizează intențiile părților, scopul și domeniul know-how-ului, mijloacele care-l constituie și tipul de contract. Aceste lămuriri pot să constituie o sursă complementară de interpretare a obligațiilor părților în caz de contestație. Uneori se face referință la drepturile de proprietate industrială ale furnizorului dobândite sau cerute, existente în țara beneficiarului.

În contract se precizează durata fiecărei prestații esalonate. Această precauțiune se justifică, deoarece transferul de know-how poate să fie combinat cu alte operații ale căror efecte juridice au o

durată diferită: ea permite în mod egal să se evite contestațiile când secretul ar pierde din importanța lui după un anumit timp.

La încheierea contractului atenție mare trebuie acordată alegerii legii și a legilor aplicabile asupra teritoriului implicat de către contract (teritoriul furnizorului, beneficiarului, executării de contract etc.). Acestea pot să comporte dispoziții imperative de ordin public, care au ca efect limitarea libertății de contractare și a căror necunoaștere de către părți le-ar fi prejudiciabilă¹⁶.

Contractele de know-how sunt foarte variate, în ghid se face o clasificare a acestor contracte în trei categorii, după perioada și durata transferului.

Prima categorie cuprinde contractele care au ca subiect transferul de know-how privitor la un produs sau la un procedeu determinat în starea în care se găsește în epoca contractului și aceasta prin acte simple, ca remiterea de documente, lista de ateliere sau de uzine cu autorizație de a lua note, fotografii etc. În acest caz, beneficiarul obține informații ca și culegeri de date.

A doua categorie este o variantă a primei, know-how-ul transferat este limitat la un produs sau la un procedeu determinat în starea în care el se găsește în perioada contractului, dar transferul are loc prin acte complexe și succesive a cărui termen și faze sunt definite de către contract, cedând cel ce se angajează, de exemplu, să efectueze amplasarea și punerea la punct a dispozitivului sau a procesului de fabricație.

A treia categorie cuprinde contractele care au ca obiect transferul și uneori transferul reciproc de know-how, relativ la un domeniu tehnic și la toate produsele și procedeele care intră succesiv în timpul unei perioade definite de către contract, eventual și ameliorările pe care părțile ar putea să le aducă.

Atunci când transferul de know-how nu este legat de nici o altă operație comercială se numește transfer de know-how pur. Dacă transferul de know-how este

accesoriu unei vânzări de material, a unei concesiuni de marcă sau de alte operații, se numește transfer de know-how combinat.

În contract se precizează modalitățile prin care sunt transmise mijloacele care permit beneficiarului să intre în posesia know-how-ului, data la care se efectuează această transmitere. Când know-how-ul are ca suport obiecte și documente tehnice, în contract se fac precizări asupra transportului acestor obiecte, locul și termenii de livrare, transferul riscurilor, consecințele întârzierii, piesele de schimb, eventual cauzele de exonerare. Dacă în cadrul materialului tehnic de transmis figurează mașini sau echipament greu, furnizarea lor face uneori obiectul unui aranjament special. Instrucțiunile, sfaturile practice, explicațiile pot să fie transmise printr-o simplă vizită a beneficiarului sau a experților săi în atelierele furnizorului. În acest caz, în contract se precizează modalitățile acestei vizite, perioada, durata, personalul pus la dispoziția vizitatorilor, explicații asupra locului și asupra documentelor, mijloacele de utilizare a know-how-ului.

Transmiterea instrucțiunilor poate, de asemenea, să se facă printr-o instruire a personalului beneficiarului, cu ajutorul personalului furnizorului, precizându-se limba în care se va face, locul unde se efectuează (atelierele furnizorului sau ale beneficiarului), perioada și durata, numărul persoanelor ce urmează a fi instruite și a instructorilor, calificarea acestora, condițiile de muncă, de locuit, de transport, de asigurare a personalului, remunerarea instructorilor, modalități de plată etc.

Furnizorul garantează rezultatele pe care le va obține beneficiarul, utilizând know-how-ul. În contract se precizează modalitățile acestei garanții, parametrii tehnici ai rezultatelor de obținut, norma de atins, randamentul minim sau normal, dimensiuni particulare, toleranțe admise etc. Condițiile necesare pentru ca garanția să poată funcționa pot porni de la calitatea materiilor prime, amplasarea

aparaturilor în cauză, condiții de muncă, temperatura și umiditatea atmosferei etc.

Furnizorul se angajează de obicei să dea concursul său, pentru ca beneficiarul să obțină rezultatele garantate iar, în caz de dificultate, asistența tehnică necesară. În contract se precizează și condițiile de încercări sau de probe ce urmează a se face la beneficiar, punerii la punct necesare și a duratei lor, luarea în primire și recepția definitivă, reparațiile când rezultatele nu sunt obținute de către beneficiar, plata unei indemnizații forfetare de întârziere calculată în funcție de durata acestei întârzieri, iar în caz de nelivrare se precizează denunțarea contractului și restituirea plăților deja executate.

În contract trebuie să se precizeze domeniul de folosire a know-how-ului, respectiv restricțiile sau limitările — care sunt puse la exploatarea know-how-ului de către beneficiar și mai ales limitele teritoriale în care el poate fi folosit.

Contractul poate, în mod egal, să prevadă ca drepturile de exploatare a know-how-ului de către beneficiar să se refere numai la o ramură de industrie aparte sau la un timp de producție determinat. Cu toate că transferul de know-how este ireversibil, contractul poate să prevadă că durata de drept de exploatare a know-how-ului de către beneficiar va fi limitată în timp. În acest caz, mijloacele know-how-ului ce au fost comunicate, cuprinzând toate copiile, pot să se întoarcă la furnizor la rezilierea contractului.

În contract pot fi stipulate și alte condiții asupra exploatării de know-how de către beneficiar și, mai ales, fixarea de preț de vânzare a produsului fabricat cu mijlocul de know-how, cumpărarea anumitor mărfuri etc. Aceste restricții la exploatarea know-how-ului uneori sunt greu de a fi respectate, date fiind caracterul ireversibil al transferului de know-how și dificultatea de a se dovedi nerespectarea angajamentului.

Furnizorul se angajează în mod obligatoriu să transmită toate cunoștințele tehnice care constituie know-how-ul. El

poate, după caz, în afară de a da anumite garanții asupra rezultatului, să acorde asistență tehnică și exclusivitate.

Know-how-ul este transmis beneficiarului cu titlu exclusiv cind furnizorul renunță să-l exploateze pe teritoriul său pentru durata stipulată în contract. Exclusivitatea dreptului de exploatare a know-how-ului este însoțită, de obicei, de limitările teritoriale; poate să-i acorde beneficiarului drepturi neexclusive în alte țări sau teritorii.

Exclusivitatea poate fi legată în mod egal de restricții asupra operațiilor permise sau a sectorului industrial prevăzut. Furnizorul poate să acorde beneficiarului un drept exclusiv de exploatare a know-how-ului pentru fabricarea și vânzarea într-o țară determinată și un drept exclusiv pentru vânzarea numai într-o altă țară. Beneficiarul poate să obțină un drept exclusiv de exploatare a know-how-ului, în anumite țări, pentru fabricarea unui produs și cu drept neexclusiv în toate celelalte țări pentru fabricare cu ajutorul know-how-ului numai a anumitor produse.

Exclusivitatea acordată beneficiarului într-un teritoriu, pentru o operație determinată și într-un domeniu particular, poate să fie limitată de o stipulație prin care furnizorul își rezervă drepturile: de a exploata know-how-ul pe aceleași teritorii (în același scop sau într-un scop diferit, exclusivitate neopozabilă către furnizor) sau a transferului la un al doilea beneficiar, în aceleași limite teritoriale dar într-un scop diferit. Cazul se întâlnește, de exemplu, atunci cind beneficiarul utilizează obiectul fabricat datorită know-how-ului, pentru producția propriilor sale articole, iar furnizorul dorește ca acest obiect să fie vândut independent, eventual sub propria sa marcă de fabricație. Uneori furnizorul se angajează să comunice beneficiarului, la cererea sa, numele altor beneficiari și teritoriile pe care ei operează și să le acorde clauza de „beneficiarul cel mai favorizat”.

Obligația de a păstra caracterul secret al know-how-ului aparține în mod esen-

țial beneficiarului, aceasta începînd din momentul cind este capabil să exploateze know-how-ul, mai ales dacă el a obținut drepturi exclusive, va avea interes ca furnizorul să păstreze în mod egal secretul. Cind contractul implică obligații reciproce similare (schimb de know-how, schimb de perfecționări), furnizorul va putea să fie constrins la aceleași obligații de a menține caracterul secret pe care îl are și beneficiarul. În acest sens, se face precizări în contract asupra obligației furnizorului de a păstra caracterul secret a ceea ce furnizează sau a ceea ce ar putea primi ulterior în schimb asupra duratei acestei obligații.

Printre obligațiile beneficiarului enumerate în ghid este și aceea de a efectua plata know-how-ului primit, deși know-how-ul poate să fie achiziționat și fără plată, cu titlu gratuit, cind este complementul altor operații comerciale. Plata se poate efectua în „cash” sau în mărfuri. Poate să consistă, de asemenea, într-un schimb de know-how. Dacă plata se efectuează în bani, părțile precizează de obicei în ce loc, în ce monedă, ținînd seama de convertibilitatea monedelor, controlul schimburilor, curs de schimb, raportarea la aur sau la un alt indice, interferența taxelor etc. Printre plățile în „cash”, se pot distinge sumele forfetare și redevențele variabile, a căror creștere este legată de punerea în lucru a know-how-ului. Atunci cind beneficiarul se achită de obligațiile sale prin plata de redevențe, furnizorul trebuie să aibă mijloacele de a face verificarea rezultatelor beneficiarului, de a putea evalua redevența datorată, cu ajutorul registrelor beneficiarului în care este consemnat numărul articolelor produse și vîndute. Pentru a stabili aceste relații între redevențe și rezultat, în contract se precizează „cifra de afaceri”, cuprinzînd produsul fabricat cu ajutorul know-how-ului, ca preț de vînzare sau ca volum de producție. Cifra de afaceri nu e la fel în toate țările. Plățile în „cash” sînt uneori înlocuite de plăți în mărfuri sau în prestații. Beneficiarul poate în mod egal să se achite de obli-

gațiile sale, oferind furnizorului alte cunoștințe tehnice (schimb de know-how).

În contract se precizează drepturile brevetelor obținute ulterior asupra know-how-ului însuși (sau a unuia din elementele sale), existente la data încheierii contractului și care aparțineau furnizorului; ameliorările ulterioare aduse de furnizor sau de beneficiar.

Încheierea și executarea contractului de know-how sînt astfel lăsate, în principiu, la libertatea părților contractante, potrivit principiilor generale în materie de contracte. În general, așa cum am arătat, transmisiunea know-how-ului se face sub condiția păstrării secretului. Uneori, obiectul contractului îl formează un know-how viitor, eventual părțile obligîndu-se să-și comunice reciproc experiența viitoare pe care o vor dobîndi în cursul producției.

Extinderea neobișnuită pe care au luat-o în ultimii ani contractele de know-how se explică, în principal, prin opacitatea crescîndă a descrierilor de invenții care însoțesc cererile de eliberare a brevetelor, opacitate datorată accentuării complexității tehnicii moderne și care face ca simplul om de meserie, care a servit ca standard juridic reglementării protecției invențiilor să nu mai poată reproduce invenția numai pe baza descrierii depuse de titularul brevetului sau, în orice caz, să nu o mai poată exploata eficient, numai pe această bază¹⁷.

Cunoștințele, elementele tehnice sau de organizare, perfecționările sau completările care permit aplicarea invenției brevetate în condiții de eficacitate economică au devenit, astfel, obiectul unor contracte independente sau accesorii, care completează o reglementare devenită ineficăce și prelungește protecția invenției, dincolo de termenul legal de eficacitate a brevetului¹⁸.

S-ar putea face o comparație între contractul de know-how și contractul de vînzare, deoarece titularul know-how-ului are un drept de proprietate asupra elementelor materiale în care se concretizează inovația sa și acest drept poate

face obiectul unei transmisei. Dar spre deosebire de titularul unui brevet el nu are nici un drept opozabil asupra elementelor încorporate ale know-how-ului care deci nu pot face obiectul unei transmisei prin vînzare sau locație de lucruri¹⁹.

S-ar putea spune că, în privința transmisei elementelor încorporate, contractul de know-how ar fi un contract de locație de servicii²⁰.

Spre deosebire de contractele cu executare imediată, a căror executare se produce într-un singur moment, contractele cu executare succesivă se execută treptat, în timp. Așa este de exemplu cazul contractului de furnizare de mărfuri, al contractului de locațiune, al contractului de asigurare etc.²¹.

Din deosebirile existente între cele două categorii de contracte decurge și interesul distincției²².

Contractul de licență de brevet și know-how-ul

Know-how-ul se poate forma așa cum s-a arătat în obiectul de transmisiune, fie izolat, fie în cadrul unui contract de licență de brevet sau de marcă. Cea de a doua formă este cea mai frecvent întâlnită. Concedînd o licență pentru o invenție, titularul brevetului se angajează concomitent să transmită și toate rezultatele punerii la punct a invenției în cursul exploatării ei și adesea să presteze asistență tehnică beneficiarului licenței.

În dreptul socialist s-a susținut punctul de vedere potrivit căruia nu este cazul să se distingă înutil două categorii de contracte de licență, după cum este vorba de transmisiunea unui brevet sau a unui know-how.

Contractul de licență este acel contract prin care titularul brevetului de invenție cedează dreptul de folosință a dreptului de exploatare a invenției. Contractul de licență poate avea ca obiect transmiterea cunoștințelor și a experienței de ordin tehnic și practic acumulate de o anumită întreprindere. Acest contract se cheamă

contract de know-how sau licență tehnică.

În funcție de întinderea drepturilor transmise, licența poate fi exclusivă și neexclusivă.

Licența exclusivă²¹. Pe baza contractului intervenit în limitele legale, se acordă dreptul exclusiv de utilizare a invenției și procesului tehnologic, renunțând la dreptul său de a acorda licențe analoage altor persoane, precum și la dreptul de a utiliza în continuare în cadrul procesului tehnologic propriu acestei invenții. Prin această formă de licențiere se exclude concurența în cadrul sferei la care se referă.

Licența neexclusivă (cunoscută și sub denumirea de „licență simplă”). Licențiatorul, prin astfel de licență, acordă licențiatului permisiunea de a utiliza invenția sau procesul tehnologic la care se referă brevetul, în anumite limite și condiții prestabilite, rezervându-și și dreptul de a utiliza brevetul sau de a-l acorda terțelor persoane interesate. Și în acest caz licențiatul nu poate valorifica în continuare licența prin acordarea de sublicențe. Această licență deschide cimp larg de acțiune concurenței de piață în materie.

Licențiatorul, acordând dreptul de utilizare a invenției mai multor licențiați, poate crea pe piață condiții mai avantajoase pentru unii și dezavantajoase pentru alții. Pentru evitarea acestui fenomen, se stipulează în contractele comerciale de licențe „clauza națiunii celei mai favorizate” și clauza „licenței colective”.

Licența neexclusivă colectivă se realizează prin încheierea unui contract colectiv, la care licențiatorul acordă mai multor persoane juridice sau fizice, în condiții identice, dreptul de utilizare a invenției.

Licențele neexclusive pot fi „depline”, în aceleași condiții ca și licențele exclusive depline, sau pot fi licențe neexclusive limitate, clauzele limitative fiind, în general, aceleași ca și în cazul licențelor exclusive limitate.

Practica comercială cunoaște însă în acest caz și unele forme suplimentare,

ca de exemplu: limitarea teritorială, limitarea cantitativă, limitarea prețurilor de vânzare.

În contractele de licență părțile contractante stipulează sancțiuni în cazul încălcării prevederilor contractuale de către o parte sau cealaltă: plata de compensații pentru pagubele aduse, atunci când încălcarea prevederilor contractuale nu sunt prea grave sau anularea contractului de licență când abaterile sunt deosebit de grave.

De subliniat că, în ultima vreme, în comerțul de inteligență se observă un fenomen care trebuie avut în vedere și anume reducerea comerțului cu brevete și creșterea comerțului cu know-how²².

De asemenea, rolul mereu crescând al comerțului cu know-how se datorează și diferitelor forme în care se transferă cunoștințele tehnice și științifice (pe calea mostrelor, modelelor, mașinilor, aparatelor, ca și pe alte căi, cum ar fi: planuri, schițe, metode de calcul, evaluări de prețuri, buletine tehnice, liste de furnizori de materii prime, consultații și prestări de lucrări de tipul engineering etc.). Aceste cunoștințe tehnice și științifice nebrevetate se transferă de la posesor la beneficiar, prin intermediul contractului de know-how.

Contractul de engineering și know-how-ul

Prin engineering se înțelege o activitate complexă, cuprinzând operațiunile cele mai diverse, de la prestații de serviciu de ordin intelectual-transmitere de idei, concepții, planuri, schițe etc., executări de lucrări, cuprinzând realizări de instalații și punerea lor în funcțiune, până la furnizări de materiale necesare executării acestor lucrări de construcții, montaje etc.²³

O distincție netă între noțiunea de know-how și cea de consulting engineering este destul de greu uneori să se facă. Adeseori know-how-ul este însăși condiția engineering-ului, în sensul că în-

treprinderea care se angajează să îndeplinească prestațiile de consulting engineering se va sprijini adeseori, fie pe propriul său know-how, fie pe know-how-ul altuia, pentru a executa contractul. Pe plan juridic, elementul distinctiv este totuși perceptibil: know-how-ul este constituit din suma cunoștințelor secrete dobândite într-o activitate industrială determinată, în timp ce engineering-ul propriu-zis permite dezvoltarea și mai ales valorificarea primului. Rezultă deci o diferență esențială cu privire la natura juridică a prestațiilor: concesiunea unui know-how va da naștere unei obligații de „dare”, iar engineering-ul unei obligații de „facere”²⁴.

Contractul „la cheie”, în virtutea căruia furnizorul livrează clientului întreaga instalație în stare de funcționare, fără ca clientul să fi contribuit cu ceva. În activitatea noastră contractuală sarcinile sunt împărțite între părțile contractante, furnizorul livrând o parte de echipament, concepția tehnică, cuprinzând procedeul, documentația, know-how-ul, engineering-ul și asistența tehnică, iar cumpărătorul luând asupra lui efectuarea construcțiilor de gen civil sau ingineresc, livrarea unei părți din echipament, în raport cu posibilitățile interne, efectuarea lucrărilor de montaj sub conducerea tehnică a furnizorului etc. În acest caz, răspunderile se împart între cele două părți contractante, în raport de obligațiile fiecăruia din ele.

Livrările de instalații complexe nu sunt reglementate însă prin legi sau documente de uzanță internațională, așa cum sunt celelalte tipuri de contracte.

Practica contractuală a delegat însă pentru acest gen de contracte o serie de reglementări uzuale, acceptate de părțile contractante²⁵. În afară de aceasta, în special în relațiile dintre țările socialiste și cele capitaliste, se mai folosesc contracte tip, aprobate de Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, adică modele-îndreptare pentru contractarea acestor instalații²⁶.

În concluzie, „tipurile” de contracte pentru activități de „engineering”, acceptate și folosite în momentul de față, sunt următoarele: contracte pe bază de „cost plus onorar”; contracte pe bază de „sumă fixă” (forfetară), pentru serviciile prestate; contracte mixte, pe bază de „sumă fixă globală”, pentru echipamente și servicii prestate și „cost plus onorar”, pentru materiale și servicii locale; contract „la cheie” — sumă globală pentru lucrările de tip engineering și instalația livrată, montată și pusă în funcțiune.

Transferul de know-how în activitatea societăților mixte

Potrivit dispozițiilor art. 14 din Decretul nr. 424/1972 pentru constituirea, organizarea și funcționarea societăților mixte în R.S. România, aportul părților la constituirea patrimoniului social poate consta în drepturi de proprietate industrială. Intrucât sus-menționatul art. 14 prevede că și „alte drepturi” decît cele expres enumerate pot, de asemenea, să constituie ca aport, trebuie să admitem că și know-how-ul, care în stadiul actual al legislațiilor nu reprezintă un drept de proprietate industrială, intră în această categorie. Aducerea ca aport la constituirea patrimoniului social al securității mixte a unora din aceste drepturi reprezintă un transfer de tehnologie.

O problemă mai dificilă se pune însă în legătură cu drepturile societății mixte asupra know-how-ului propriu, în cazul în care acesta ar îmbrăca forma unei inovații (în sistemul reglementării în cigoare, inovațiile nu formează obiectul unui drept exclusiv). Acest regim al inovațiilor este aplicabil tuturor organizațiilor care își desfășoară activitatea pe teritoriul țării. Inovațiile înregistrate nu pot forma obiectul unui drept exclusiv al societății mixte.²⁷

Locotenent-colonel George ADAM

1. Dr. Al. Detesau, dr. I. Rucăreanu, B. Ștefănescu, „Dreptul comerțului internațional”, Revista economică, 1976, pag. 204.
2. Al. Puiu, „Conducerea și tehnica comerțului exterior”, Editura didactică și pedagogică, 1976, pag. 197.
3. „Comerțul internațional cu brevete, documentații, know-how, mărcile de fabrică și de comerț — semnificația lor”, în „Metodologia și tehnica contractelor de comerț exterior”, vol. II, pag. 266, editată în 1973 de Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale.
4. Transmiterea totală sau parțială a dreptului de folosință, a dreptului exclusiv de exploatare a unei invenții poartă denumirea de licență.
5. Documentația sau engineering-ul sînt mijloace în care se concretizează procedeul și tehnologia (desene, planuri, formule, calcule, rețete și prescripții) și apar ca mijloace prin care se realizează instalația și se transmit cumpărătorului procedeul, tehnologia și metodele în vederea folosirii lor pe baza prevederilor contractuale. Această transmisie este completată prin asistență tehnică prestată prin intermediul specialiștilor trimiși de furnizorul utilajelor și tehnologiei în vederea realizării și punerii în funcțiune, conform contractului, a instalației respective.
6. Este o formulă americană prescurtată a expresiei: „the know-how to do it”, care în limba franceză se exprimă prin: „le fait de savoir comment s'y prendre” (pe scurt: „savoir faire”) adică „faptul de a ști cum să procedeze”.
7. În „Metodologia și tehnica contractelor de comerț exterior” (vol. II, pag. 83) sînt definite noțiunile de procedeu și tehnologie.
 - a) **Procedeul** este ansamblul de principii fizico-mecanice sau chimice pe baza cărora se obține produsul final sau semifinal, cu alte cuvinte, rețeta tehnologică științifică după care se fabrică un produs. Aceasta se concretizează prin licență și know-how.
 - b) **Tehnologia** este metoda tehnică pentru aplicarea practică a procedurii. Ea constă în esență din determinarea: mașinilor (tip și număr), echipamentelor, utilajelor, a aparatelor, uneltelor și instrumentelor de producție necesare pentru fabricarea produsului după procedeul dat; succesiunii diferitelor faze de prelucrare a materiei sau a materiilor prime pînă la obținerea produsului final, constituind fluxul tehnologic; amplasamentul mașinilor, aparatelor și instrumentelor de producție, în conformitate cu fluxul tehnologic; tipului de construcții (construcții metalice, industriale, clădiri, hale, magazine etc.) și detaliilor constructive necesitate și impuse de tehnologii; diferitelor rețete de preparare a materiei prime și a produselor intermediare, rezultînd din diferitele faze ale procesului tehnologic; modul de operare tehnologic și modul de operare cu acestea în instalația respectivă ce se va realiza contractual; numărului și calificării personalului operativ și de exploatare necesar (ingineri, maeștri, muncitori); necesarului de utilități pentru realizarea produsului finit și funcționarea instalației. Procedeul și tehnologia sînt bunuri încorporate. Pentru ele, în contractele de livrare, nu are loc, în genere, un transfer de proprietate de la vânzător la cumpărător. Furnizorul rămîne proprietarul lor, acordînd cumpărătorului numai un drept de folosință care, în lipsa unei stipulații contrare în contract, se consideră limitat la folosirea lor în instalația care face obiectul contractului.
8. Prof. dr. docent Tudor R. Popescu, „Dreptul comerțului internațional”, curs, București, 1975, pag. 171—174.
9. R.S. România a ratificat Convenția pentru instituirea Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (O.M.P.I.) la 28 decembrie 1968, prin Decretul nr. 1175, publicat în B. Of. nr. 1 din 6 ianuarie 1969.
10. Prin H.C.M. nr. 804/1973, publicată în B. Of. nr. 101 din 11 iunie 1973, a fost aprobat acest acord privind protecția juridică a invențiilor, modelelor industriale, modelelor de utilitate și a mărcilor de fabrică realizate în cadrul colaborării economice și tehnico-științifice, încheiat la Moscova, la 12 aprilie 1973.
11. Legea nr. 62/1974 privind invențiile, inovațiile, publicată în B. Of. nr. 137 din 2 noiembrie 1974.

12. Legea nr. 28/1967 privind mărcile de fabrică de comerț și de serviciu, publicată în B. Of. nr. 114 din 29 decembrie 1967 și H.C.M. nr. 77/1968, pentru aplicarea Legii nr. 28/1967, privind mărcile de fabrică, de comerț și de serviciu, publicată în B. Of. nr. 8 din 27 ianuarie 1968.

13. Potrivit art. 14 din Legea nr. 62/1974 brevetul de invenție se acordă după cum urmează:

a) organizațiilor socialiste din R.S. România pentru: invențiile realizate de persoane încadrate într-o organizație socialistă în timpul contractului de muncă și în legătură cu munca lor; invențiile rezultate din lucrări efectuate la cererea sau cu ajutorul material al unor organizații socialiste;

b) organizațiile socialiste de stat pentru invențiile care au ca obiect substanțe obținute prin metode nucleare, chimice, produse medicamentoase, metode de diagnosticare și tratament medical dezinfectante, produse alimentare și condimente, precum și soiuri noi de plante, tulpine de bacterii și ciuperci, noi rase de animale și viermi de mătase, indiferent de condițiile în care au fost realizate;

c) autorilor individuali sau în colectiv, în cazul altor invenții decît cele prevăzute la lit. a și b.

Procedura de brevetare a invențiilor impune îndeplinirea unor formalități: depozitul reglementar care se realizează potrivit art. 17 din Legea nr. 62/1974 prin înregistrarea cererii de brevet de invenție, însoțită de documentația necesară brevetării la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci. Acesta asigură solicitantului dreptul de prioritate; examinarea cererii de brevet de invenție din punct de vedere al îndeplinirii condițiilor pentru existența unei invenții brevetabile, pe baza avizului institutelor centrale de cercetare al academiilor de științe sau ale institutelor de cercetare și proiectare de profil. Avizul se comunică Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci care înainte de acordarea brevetului de invenție are dreptul să ceară solicitantului lămuriri prin care să se demonstreze că obiectul invenției îndeplinește condițiile pentru brevetare; înscrierea brevetelor în registrul brevetelor de invenții acordate.

Durata protecției unei invenții pentru care s-a acordat brevet de invenție este de 15 ani, cu începere de la data constituirii depozitului reglementar. Pentru brevetul de invenție complementar, durata de valabilitate este limitată la aceea a brevetului acordat pentru invenția pe care o completează, fără a fi mai scurtă de 10 ani.

Brevetarea invențiilor românești în alte state se face de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, prin Camera de Comerț și Industrie a R.S.R., la propunerea titularilor de brevete, cu avizul institutelor centrale de cercetare, academiilor de științe sau institutelor de cercetare și proiectare de profil cu respectarea condițiilor prevăzute de Legea nr. 62/1974.

14. Y. Eminescu, „Dreptul de inventator în R.S.R.”, București, Ed. Academiei R.S.R., 1969, pag. 188.

15. Y. Eminescu, O. Căpățînă, I. Rucăreanu, R. Munteanu, V. Tănăsescu, „Societățile mixte constituite în R.S. România”, Ed. Academiei R.S.R., 1976, pag. 220.

16. Autorizațiile guvernamentale necesare (controlul schimburilor, licențe de import-export etc.). Regulile care pot să aibă ca efect de a se opune sau de a menține caracterul secret al informației transmise sau care ar permite statului să folosească, să transmită terților informațiile. Dispozițiile asupra recursului terților. Regimul fiscal. Dispozițiile relative ale practicilor comerciale restrictive. Procedura reglementării de diferențe. Dispozițiile privitoare la reparațiile de pagube.

17. Y. Eminescu, O. Căpățînă, I. Rucăreanu, R. Munteanu, V. Tănăsescu, op. cit., pag. 221.

18. Ibidem, pag. 221.

19. T. Popescu, op. cit., pag. 175.

20. Ibidem.

21. Prof. dr. docent Constantin Stătescu, „Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale. Introducerea în teoria generală a obligațiilor”, 1973, pag. 310.

22. Aceste deosebiri sînt:
a) În cazul neexecutării sau a executării necorespunzătoare de către o parte a obligației ce-i revin, sancțiunea va fi rezoluțiunea care desființează contractul

cu efect retroactiv — în cazul contractului cu executare imediată; în cazul contractului cu executare succesivă, sancțiunea va fi rezilierea — care are ca efect desfacerea contractului numai pentru viitor.

b) Deși este cunoscut că nulitățile actelor juridice operează cu efect retroactiv, în ipoteza contractelor cu executare succesivă, atunci când executarea este ireversibilă, trebuie să remarcăm că și efectele nulităților se aplică numai pentru viitor.

c) Numai în ipoteza contractelor cu executare succesivă se poate pune problema unei suspendări a executării din motive de forță majoră, pe toată durata imposibilității de executare.

d) Deosebiri găsim și în modul de soluționare a problemei riscurilor contractuale.

23. Licențele exclusive sînt de două feluri: **licențe nelimitate (depline)** și **licențe exclusive, limitate**.

24. Printre principalele cauze care au generat acest fenomen ar fi (cf. „Metodologia și tehnica contractelor de comerț exterior”, vol. II, pag. 260):

a) Înregistrarea invențiilor și eliberarea brevetelor este foarte greoaie și cere mult timp. Acest lucru are repercusiuni asupra noutății tehnice, fiind bine cunoscut fenomenul de îmbătrânire a invenției sau a procedeelor tehnologice. În această situație, posesorul secretului trebuie să aleagă între a renunța la comercializarea imediată — întocmind formalitățile de brevetare care reclamă timp îndelungat — și valorificarea secretului fără să-și mai asigure regimul de protecție;

b) Unele cunoștințe tehnice și științifice sînt deseori așa de complicate încît este foarte dificil să fie încadrate în termenii convenționali ai brevetului. Un exemplu, în acest sens, poate fi dat engineering-ul;

c) Necesitatea comercializării complexului de cunoștințe tehnice și științifice conținute de know-how ca obiect independent al contractului de licență.

25. T. Popescu, op. cit., pag. 187.

26. Gama contractelor prin care se realizează activitatea de engineering este vastă. Din practică, în acest domeniu, se constată că într-un contract „la cheie” intră următoarele tipuri principale de contracte:

1. Contract de vânzare-cumpărare, avînd ca obiect echipamentul instalației, utilaje, materiale, piese de schimb, aparate de măsură și control etc. și prin care se transferă proprietatea obiectivelor livrabile de la vânzător la cumpărător.

2. Contract de licență, avînd ca obiect acordarea dreptului de folosință cumpărătorului, cu privire la procedeul de fabricație, brevetele, secrete de fabricație, know-how-ul, adică a drepturilor de proprietate industrială aferente instalației ce urmează a se realiza.

3. Contract de locație (prestări) de servicii, reprezentînd asistența tehnică acordată de furnizor, prin obligația de a trimite specialiști care să supravegheze și să răspundă din punct de vedere tehnic la montajul, rodajul și punerea în funcțiune a instalației precum și a probelor de recepție; a instrui tehnicienii români, atît în uzinele vânzătorului sau cele construite de el, cît și în țară, la fața locului, în cursul montajului și punerii în funcțiune a instalației contractate.

4. Contract de împrumut, în cazul (actualmente foarte frecvent) cînd vânzarea (operația) se face pe credit.

27. „Condiții generale” întocmite de Comisia Economică O.N.U. la Geneva, în anul 1957 și difuzate prin documentele 188 A și 574 în ceea ce privește problema sesizării utilajelor. Pentru țările membre C.A.E.R. ele au fost concretizate în condițiile de livrare stabilite în 1968, completate cu condițiile generale de montaj C.A.E.R. elaborate în 1962 și practicate și în prezent.

28. Un contract de **instalație complexă** este compus din: contractul propriu-zis alcătuit din minimum 18 articole și o serie de anexe tehnice și financiare, care completează în amănunt dispozițiile contractuale.

29. Y. Eminescu, O. Căpățînă, I. Rucăreanu, R. Munteanu, V. Tănăsescu, op. cit., pag. 222.